

KANTAR EMOR

**Plahvatusohu teadlikkuse uuring
2019**

Sisukord

Sissejuhatus	3
1 Lõhkeained, lõhkekehad ja muud plahvatusohtlikud ained ja esemed	4
2 Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest	44
3 Pürotehnika	56
Lisad	65

Sissejuhatus

- Uuringu eesmärgiks oli viia läbi plahvatusohu teadlikkuse uuring, et kaardistada Eesti elanikkonna teadlikkus, käitumine ja hoiakud seoses lõhkekehade leidmise ja valmistamisega ning pürotehnika kasutamisega. Tegemist on kordusuuringuga 2013. aastal läbi viidud samateemalisele uuringule. Seetõttu on lisaks praeguse olukorra fikseerimisele eesmärgiks kaardistada uuringute vahelisel perioodil tehtud ennetustöö tulemusel toimunud muutusi elanike teadlikkuses, käitumises ja hoiakutes.
- Uuringu küsitlustöö viisime läbi vahemikus 17. juuni – 2. juuli 2019.
- Küsitletavate sihtrühm: Eesti elanikud vanuses 15-74 aastat. Uuringu valimi moodustasid 2182 vastajat. Igas Päästeameti regioonis küsitlesime vähemalt 400 inimest.
- Vastavalt hinnapäringu dokumendile toimus andmekogumine telefoniintervjuu (CATI – Computer assisted Telephone Interviewing) ja veebiküsitluse (CAWI – Computer Assisted Web Interviewing) kombineeritud vormis. Eesmärgiks oli viia telefoni teel läbi vähemalt 30% intervjuudest ja veebiuuringuna mitte üle 70% intervjuudest. Küsitlustöö käigus kujunenud valimi kaalusime esinduslikuks soo, vanuse, rahvuse, Päästeameti regioonide jaotuse ning asula tüübi alusel*.
- Uuringu tellija on Päästeamet.
Tulemuste omandiõigus kuulub uuringu tellijale.

* 2013. aastal toimus andmekogumine ainult telefoni teel ning tegemist oli üle-eestilise esindusliku valimiga, mille moodustamisel ei kasutatud Päästeameti regioonide jaotust.

1

Lõhkeained, lõhkekehad ja muud plahvatusohtlikud ained ja esemed

Kokkuvõte: käitumine lõhkekeha märkamise/leidmise korral - spontaanne

- **Viimase 10 aasta jooksul on lõhkekehadega kokku** puutunud 14% vastajatest, mis on samal tasemel nagu 2013. aastal (10%). 9%-l elanikest on kokkupuude toimunud kas seoses oma eriala või tööga (3%) või Kaitseväe/Kaitseliidu tegevuses (7%). Just kokkupuude **Kaitseliidu/Kaitseväe kaudu** on viimase kuue aastaga enam kui kahekordistunud (3%-lt 7%-le). Seetõttu on kokkupuutunute osakaal kõige suurem 20-39-aastaste meeste hulgas (24% puutunud kokku erialaselt või Kaitseväes/Kaitseliidus) kuid üle keskmise ka 40-50-aastaste meeste seas (16%).

6% elanikest on lõhkekeha leidnud või sellega kokku puutunud muus situatsioonis (2013. aastal 5%). Regiooniti on lõhkekehadega kokkupuutumise osakaal ühtlustunud, kuid sel korral oli teiste asulatüüpidega võrreldes keskmisest oluliselt kõrgem kokkupuude maa-asulas paiknevate elanike hulgas.

- Uuringu raames küsiti vastajatelt, kuidas nad kõige tõenäolisemalt toimiksid, kui märkaksid mahajäetud lõhkekeha. Telefoniintervjuudes vastajatele eelcodeeritud vastusevariante ette ei antud ning öeldud vastused märgiti üles eelnevalt koostatud loetelu alusel, mis oli nähtav vaid intervjuerijale. Veebiintervjuudes oli tegemist täielikult lahtise vastusega, mis hiljem kodeeriti sama kodeerimisjuhendi alusel. Iga vastaja võis anda mitu vastust.
- **Kõige sagedamini teataksid vastajad leiust hädaabinumbrile 112 (53%).** Kokku teataksid ametivõimudele (Politseisse, Päästeametisse või konkreetselt numbrile 112) oma leiust 92% vastajatest. Kuigi kokku ametivõimudele teatamise osakaal on võrreldes 2013. aastaga jäänud samaks (93% ja 92%), on **oluliselt tõusnud vastajate teadlikkus leiu teatamisest konkreetselt numbril 112** (2013. oli see veel 30%, nüüd 53%). Samuti on suurenenud nende vastajate osakaal, kes olid teadlikud tegevustest, mida ette võtta lisaks ametivõimudele teatamisele, nt asukoha märgistamine (7%) ning demineerijate saabumise ootamine (4%). Neid tegevusi mainisid keskmisest sagedamini need vastajad, kes on viimase 10 aasta jooksul mõne lõhkekehaga kokku puutunud.
- Lõhkekeha leidmisel on keskmisest ettevaatlikumad 15-19-aastased noored – nad valisid keskmisest tunduvalt sagedamini vastuseks „ei puuduta seda, vaatan ainult kaugelt“.

Kokkuvõte: käitumine lõhkekeha märkamise/leidmise korral – aidatud

- Vastajatel paluti lisaks spontaansetele vastusele anda hinnang oma tõenäolisele käitumisele lõhkekeha leidmise korral etteantud tegevuste loetelu abil. Sarnaselt spontaanselt mainitule on **kõige tõenäolisem tegevus**, mida lõhkekeha leiul ette võetak, **vastavasse ametiasutusse helistamine**: seda teeks **97% vastajatest**. Ainsa sihtrühmana eristuvad 15-19-aastased noored, kelle hulgas neid, kes kindlasti helistaksid, võrreldes teiste vanusrühmadega veidi vähem (83% noortest vs 92% keskmiselt).
- Positiivne on, et aidatuna küsides suureneb tunduvalt nende vastajate arv, kes oleksid valmis ka **leiu asukohta märgistama** ning **demineerijate saabumist ootama** – spontaanselt olid nende osakaalud üsna väiksed, aidatuna aga 86% (mõlema tegevuse puhul). Maa-asulate elanike hulgas oli keskmisest enam neid, kes oleksid kindlasti valmis asukohta märgistama ja demineerijate saabumist ootama ning Põhja regioonis ja Tallinnas keskmisest vähem. Võimalik, et seda tingib elutempode erinevus maal ja suuremas linnas, samuti on linnas ehk lihtsam eeldada, et keegi teine on lõhkekeha juba märganud ja sellest teatanud.
- **Kõige ebatõenäolisem on, et lõhkekeha jäetaks endale** (seda **ei teeks 98%**, osakaal jäänud 2013. aastaga võrreldes samaks). Siinkohal on veidi ebakindlamaid vastuseid andnud mehed ning 15-19 aastased noored – nende hulgas oli keskmisest vähem neid, kes hindasid selle tegevuse tõenäosust „kindlasti ei“ vastusevariandiga. Sama paljud ehk 98% ei transpordiks leitud lõhkekeha ise asjatundjatele ja/või vastavasse ametiasutusse ning 96% ei liigutaks ega puudutaks seda (2013 97%). Transportimise osas oli jällegi keskmisest vähem „kindlasti ei“ vastuseid andnud mehed ning nooremad inimesed (15-39-aastased). 14% kutsuksid oma sõpru leidu vaatama ja 60% räägiks oma leiust ka teistele. Kolme tegevuse tõenäosus, mida mõõdeti ka 2013. aastal, on osakaalult jäänud laias laastus sarnaseks, muutunud on vaid vahekorrad variantide „kindlasti ei teeks“ vs „pigem ei teeks“ vahel.
- Seega, kuigi osade tegevuste puhul on „kindlasti ei“ valinute osakaal võrreldes 2013. aastaga vähenenud, on sel juhul valitud enam varianti „pigem ei“ ning kokkuvõttes **ei ole riskikäitumine suurenenud**.

Kokkuvõte: käitumine kahtlase paki või koti märkamisel

- Vastajatelt küsiti sarnaselt lõhkekeha leidmisele nende spontaanseid hinnanguid oma käitumisele kahtlase koti või paki märkamisel / leidmisel. Tegemist on vastajate jaoks ilmselt veidi ebamäärasema asjaga, mis peegeldus ka nende vastustes.
- Spontaanselt väitsid **pooled vastajatest (51%)**, et **teataksid leiust vastavasse ametiasutusse**, samas **ligi viiendik (19%)** väitis, et **ei pööraks sellele ilmselt tähelepanu ning kõnniks sellest mööda**. Kokku võtaks kahtlase koti või paki märkamisel midagi ette 57% vastajatest (helistaks vastavale numbrile, teavitaks läheduses olevat ametiisikut või läheduses olevaid inimesi) ning 31% ilmselt ei tegutseks (ei pööra tähelepanu, jätab sinna, kus leidis, jälgib eemalt, ei oska plahvatusohtlikkust defineerida).
- Siinkohal mängib kindlasti rolli „**kahtlase“ koti või paki defineerimise keerulisus**. Küsisime vastajatelt lahtise küsimusena, mille põhjal võib eeldada, et leitud kott või pakk võib olla plahvatusohtlik. 17% vastajatest tunnistasid, et nad ei oskagi kahtlast, plahvatusohtlikku kotti või pakki teistest eristada ning 39% ei osanud küsimusele üldse vastust anda. 22% vastasid, et eristaksid seda selle kahtlase väljanägemise alusel (nt juhtmete väljapaistmine, suurus, kuju, kokkuseotus või teibitus jms), 16% selle asukoha alusel (avalikus kohas, ukse juures, liftis, järelevalveta jms) ning 12% eristaks selle tiksumise alusel.
- Ametiasutusse on leiu korral keskmisest altimad helistama naised, vene keelt kõnelevad, Põhja ja Ida regiooni ning Tallinna elanikud. Väiksema tõenäosusega helistaksid mehed, noored (15-19 aastased), eesti keelt kõnelevad ning Lõuna regiooni ja maa-asulate elanikud. Helistamise tõenäosus suureneb vanuse kasvades samas kui leiule tähelepanu pööramine ja edasi kõndimine vanuse kasvades kahaneb. Nende 18% seas, kes kõnniks kahtlasest kotist või pakist tõenäoliselt mööda, on keskmisest enam mehi, kuni 39-aastasi, eesti keelt kõnelevaid ning Põhja regiooni elanikke.
- Võrreldes 2013. aastaga on ametiasutustesse helistamise mõtte osakaal veidi vähenenud (4% võrra), kuid samas tuleb arvesse võtta meetodivahetuse mõju. Veebiküsitluse tulemusel on antud enam erinevaid vastuseid vastuste hulk, mis omakorda on vähendanud varasemalt populaarsete vastusevariantide osakaalu.

Kokkuvõte: ametiasutustesse teavitamise olulisus

- Nii nagu spontaansed küsimused käitumisest kahtlase paki või lõhkekeha leiu korral juba kaudselt viitasid, näitavad ka otsesed küsimused selliste leidude korral politsei või Häirekeskuse teavitamise olulisusest seda, et lõhkekeha leiust teatamist peetakse olulisemaks kui kahtlasest kotist teatamist. **Lõhkekeha leiust teatamist pidas äärmiselt oluliseks 49%**, väga oluliseks 44% ning pigem oluliseks 6%, samal ajal kui **kahtlase koti/paki puhul pidas teatamist äärmiselt oluliseks 18%**, väga oluliseks 33% ning pigem oluliseks 40%. Kokku pidasid oluliseks lõhkekeha leiust teavitamist 99% ning kahtlasest kotist/pakist 91%.
 - Võrreldes 2013. aastaga on olulisuse tunnetamine lõhkekeha leidmise ja selle kohta ametiasutuste teavitamise puhul jäänud samaks ehk neid vastajaid, kes teavitamist oluliseks ei pidanud, on endiselt 1%.
 - Kahtlase paki/koti leiu puhul on ametiasutusse teavitamise olulisuse tunnetamine aga tõusnud (76% → 91%). Samas võib olla tegemist ka skaala muutmisega (lisandus „äärmiselt oluline“ vastusevariant ning puudus „ei oska öelda“). Keskmisest olulisemaks peavad teatamist naised ning vanim sihtrühm (65-74 a). Pigem ebaoluliseks pidasid seda mehed, noored (kuni 19 aastased), eesti keelt kõnelevad ja maa-asulate elanikud. Sarnased tendentsid ilmnesid ka spontaansete vastuste puhul, kui ametiasutustesse helistamist mainisid keskmisest rohkem / vähem just need sotsiaaldemograafilised rühmad.
- Küsisime vastajatelt ka seda, kui tõenäoliselt nad teataksid hädaabinumbrile, kui nende **sõber/sugulane hoiab kodus lõhkeainet või valmistab lõhkekeha** ning ei ole kuulnud nende nõuannet seda mitte teha. 70% vastajatest vastas, et teavitaks, sealjuures 31% kindlasti ning 39% tõenäoliselt. Kindlasti teatajate hulgas on keskmisest enam naisi, 65-74 aastaseid ning eesti keelt kõnelevaid vastajaid.
- Kokku ei teataks sellest hädaabinumbrile 13% vastajatest, sealjuures 2% ei teataks kindlasti. Mitte-teatajate (kindlasti+tõenäoliselt ei) hulgas on keskmisest enam mehi, 15-50-aastaseid (15-19-aastaste seas 24%), vene keelt kõnelevaid, Põhja regiooni ja Tallinna elanikke. 18% vastajatest ei osanud küsimusele oma vastust anda.
- Mitte-teatajate osakaal (kindlasti ei teata) on võrreldes 2013. aastaga statistiliselt oluliselt tõusnud. Tulemust saab tõenäoliselt seletada küsitlusmeetodi vahetusega, kuna veebiküsitlus on anonüümsem, mis annab n-ö vabaduse ausamalt vastata.

Kokkuvõte: plahvatusohtlikud esemed

- Uuringu käigus kontrolliti elanike teadmisi sellest, mis üldse on plahvatusohtlik ese. Etteantud nimekirjas oli seitse erinevat toodet või eset, neist kolm plahvatusohtlikud ning neli mitte.
- **Kõige selgem** on vastajate jaoks **sõjandusest pärit esemete** (nt mürsk, granaat) **plahvatusohtlikkus, mida peavad ohtlikuks 99% vastajatest**. See näitaja pole võrreldes 2013. aastaga muutunud (98%). Ohtlikkuse tunnetuselt järgnevad bensiini või gaasiga täidetud anum (82%), isevalmistatud paugukad või paugutajad (78%), pürotehnilised tooted (77%) ning täidetud padrun (70%).
- Vastajad pidasid kohati plahvatusohtlikumaks esemeid või tooteid, mis tegelikult eesmärgipärasel ja õigesti kasutamisel plahvatusohtlikud ei ole. See näitab, et tegemist oli pigem oletuste kui kindla teadmisega. Tõenäoliselt lähtusid siin vastajad ka ainete üldisest tuleohtlikest omadustest - nt bensiini või gaasiga täidetud anumad ning pürotehnilisi tooteid peeti täidetud padrunist ohtlikumaks. Olmekeemia tooteid ja lämmastikväetisega täidetud kotti pidasid plahvatusohtlikuks alla poole vastajatest.
- Isevalmistatud paugukaid või paugutajaid pidas plahvatusohtlikuks 78% vastajatest (2013. a 85%), nende seas on keskmisest tunduvalt vähem vene keelt kõnelevad ning 40-64 aastased vastajad. Täidetud padrunit pidas plahvatusohtlikuks 70% vastajatest (2013. a ei mõõdetud). Nende seas on keskmisest vähem mehi, 40-64-aastaseid ning Ida regiooni elanikke.
- Osade esemete puhul plahvatusohu tunnetus vanuse suurenedes väheneb. Näiteks peavad noored keskmisest enam plahvatusohtlikuks pürotehnilisi tooteid (86%), samal ajal kui 65-74-aastastest arvab nii 67%. See võib tuleneda isiklikust ning värskest kokkupuutest pürotehnikaga: 15-19-aastastest on viimase 12 kuu jooksul ise kasutanud või viibinud pürotehniliste toodete kasutamise juures 2/3, 65-74-aastastest vaid 22%). Sama kehtib olmekeemia toodete kohta: mida noorem vanusegrupp, seda plahvatusohtlikumaks olmekeemia tooteid peetakse. See võib tuleneda aga vastupidiselt kogemuse puudumisest. Noortel ei ole ilmselt olmekeemia toodetega niivõrd palju kokkupuudet olnud, samal ajal kui vanemad inimesed on neid tõenäoliselt kasutanud terve oma täiskasvanu elu ning kui varasem halb kogemus puudub, siis ei peeta neid ka plahvatusohtlikuks.
- Plahvatusohtlikkuse tunnetus erineb ka eesti ja vene keelt kõnelevate vastajate vahel. Ainus plahvatusohtlik ese, mille ohtlikkuse osas mõlema keele kõnelejad on sarnasel arvamusel, on sõjandusest pärit esemed, ülejäänud esemete või toodete osas erinevad arvamused oluliselt.

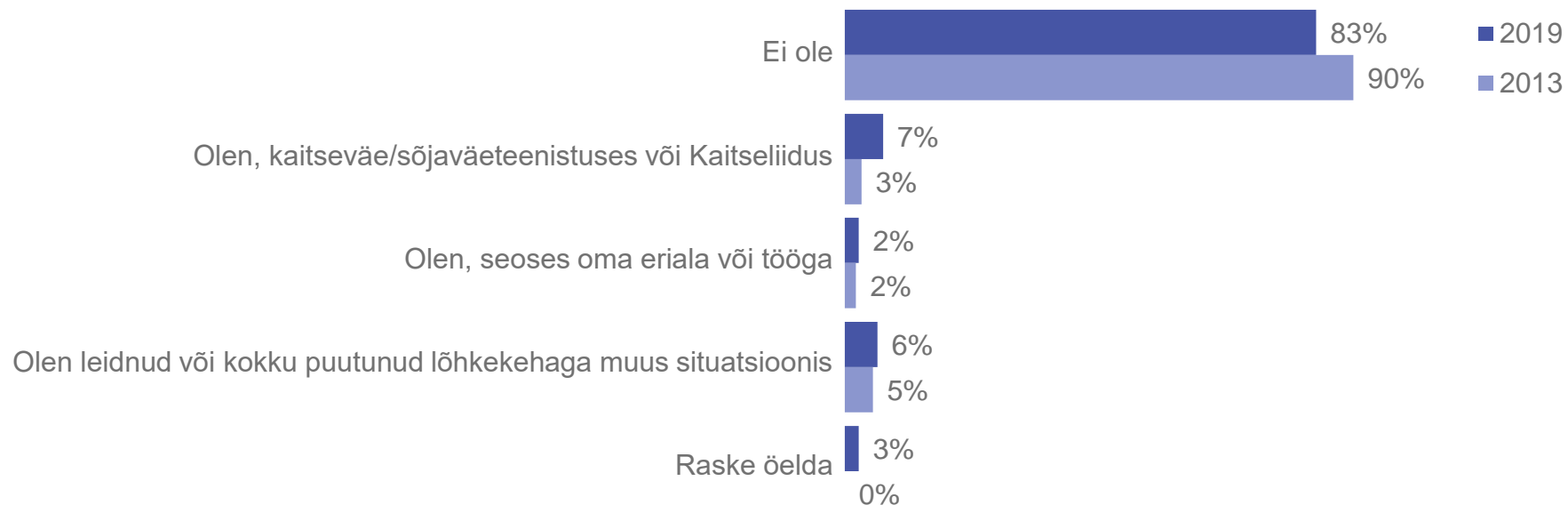
Kokkuvõte: plahvatusohtlikkuse muutumine ajas ning info plahvatusohtlike esemete kohta

- 47% vastajatest on arvamusel, et lõhkekeha (mürsk, granaat, padrun vms) **plahvatusohtlikkus aja jooksul suureneb**, 26% arvas, et see aja jooksul ei muutu ning 6% et see hoopis väheneb. 21% ei osanud oma hinnangut anda.
 - Õigesti vastanute ehk nende hulgas, kes vastasid, et see aja jooksul suureneb, on keskmisest enam mehi, 40+ vanuses olevaid inimesi (teadlikkus suureneb vanuse kasvades).
 - Nende seas, kes arvasid, et see aja jooksul ei muutu, on rohkem naisi ning 20-39-aastaseid.
 - Nende hulgas, kes leidsid, et plahvatusoht aja jooksul väheneb, on keskmisest enam mehi, noori (15-19 aastaseid) ning Tallinna elanikke.
- **Infot plahvatusohtude ja/või plahvatusohtlike esemete kohta** on otsinud 6% vastajatest. Nende seas on keskmisest enam mehi, noori (15-19 a) ning Lõuna regiooni elanikke. Infot otsitakse eeskätt internetist (55%), erinevate loengute, koolituste, õppematerjalide- ja erialakirjandusest on seda saanud umbes kümnendik.

Kokkupuude lõhkekehade viimase 10 aasta jooksul

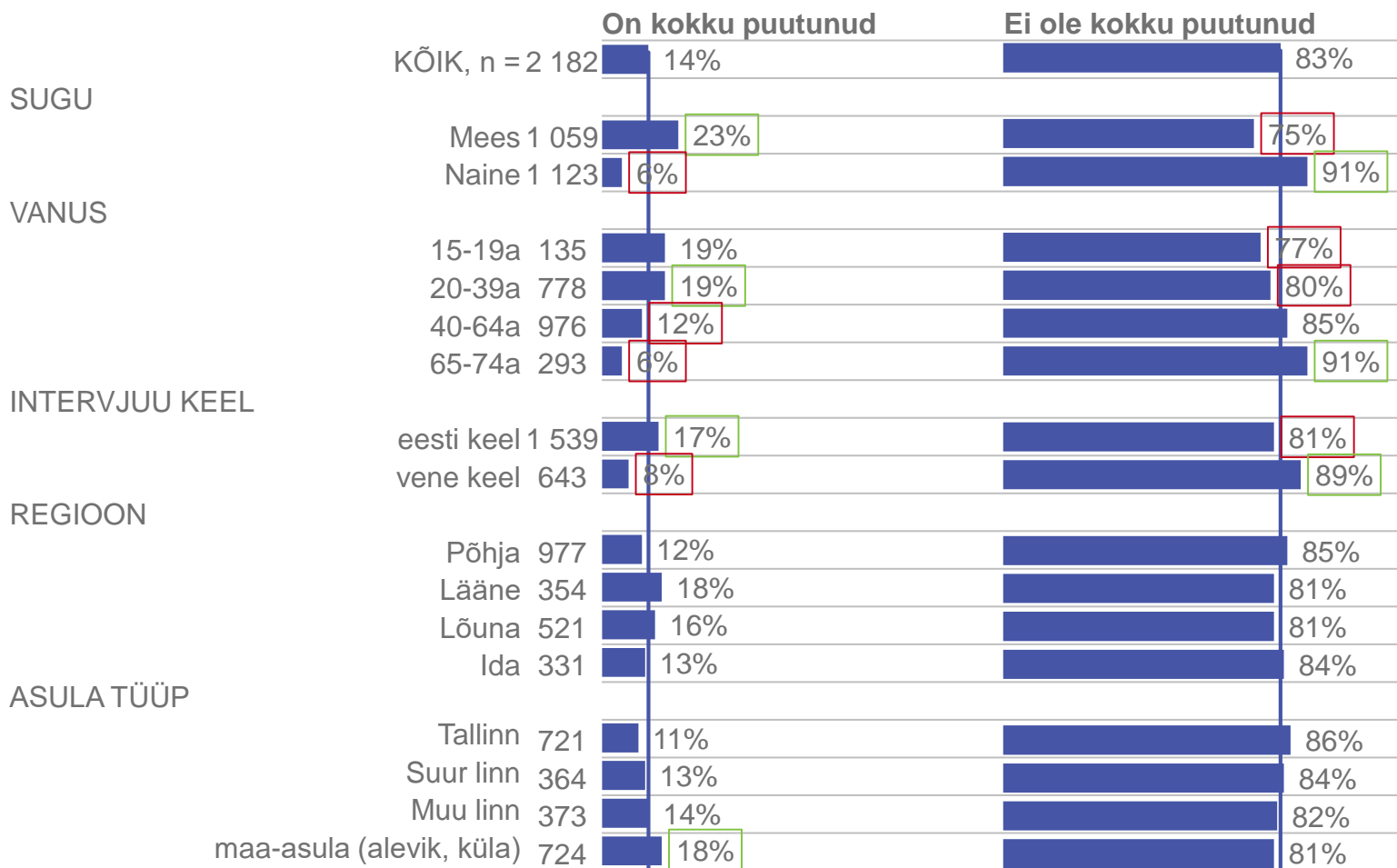
Kas Te olete viimase 10 aasta jooksul leidnud või mõnel muul moel kokku puutunud mõne lõhkekehaga? (võimalik valida mitu vastust)
% kõigist vastajatest, n = 2182

- Võrreldes 2013. aastaga on nende vastajate osakaal, kes väidavad, et on viimase 10 aasta jooksul leidnud või mõnel muul moel kokku puutunud mõne lõhkekehaga, jäänud samaks: 14% 2019. aastal ja 10% 2013. aastal).
- Kaitseväe või Kaitseliidu kaudu kokkupuutunute osakaal on oluliselt kasvanud (3%-lt 7%-le). See võib tulla seadusemuudatustest, kus aastalt-aastasse on Kaitseväge võtmise tingimusi karmistatud.

Kokkupuude lõhkekehadega viimase 10 aasta jooksul

Kas Te olete viimase 10 aasta jooksul leidnud või mõnel muul moel kokku puutunud mõne lõhkekehaga? (võimalik valida mitu vastust)
rea % vastavast segmendist

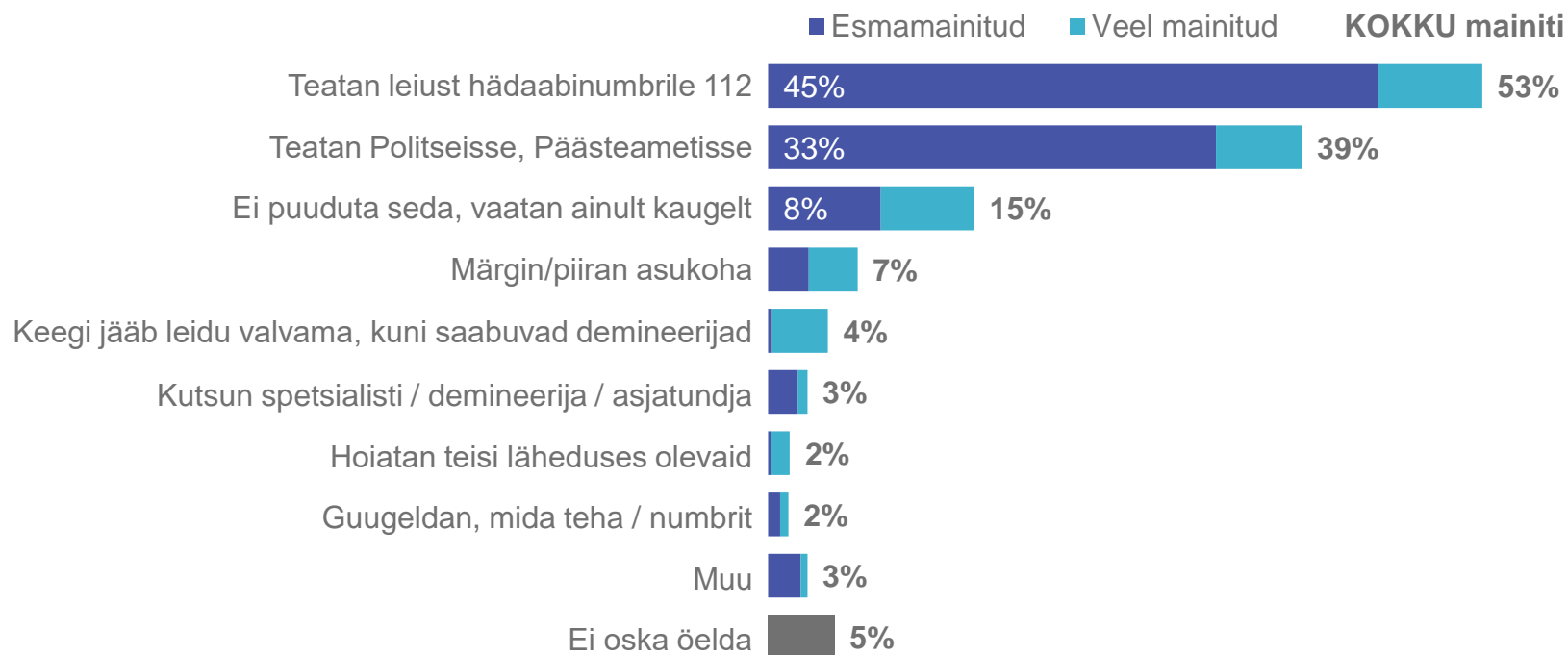
- Valdavalt on sotsiaaldemograafilistes lõigetes kokkupuutumise osakaalud jäänud 2013. aasta uuringutulemustega sarnaseks: statistiliselt keskmisest oluliselt enam on mõne lõhkekehaga kokku puutunud mehed, 20-39 aastased ja eesti keeles kõnelevad vastajad.
- Regiooniti on lõhkekehaga kokku puutumine võrreldes 2013. aastaga ühtlustunud: kui 2013. aastal oli kokkupuutumine keskmisest selgelt kõrgem Lääne regioonis ning väiksem Ida regioonis, siis 2019. aastal statistiliselt olulist erinevust regiooniti ei esine.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Toimimine mahajäetud lõhkekeha leidmisel

Kuidas Te toimiksite või olete toiminud, kui leiate mahajäetud lõhkekeha?

% kõigist vastajatest, n = 2182

92% väitis, et teataks leiust kas hädaabinumbrile 112 või üldisemalt Politseisse või Päästeametisse. See protsent on 2013. aastaga võrreldes jäänud samaks (93% 2013. aastal).

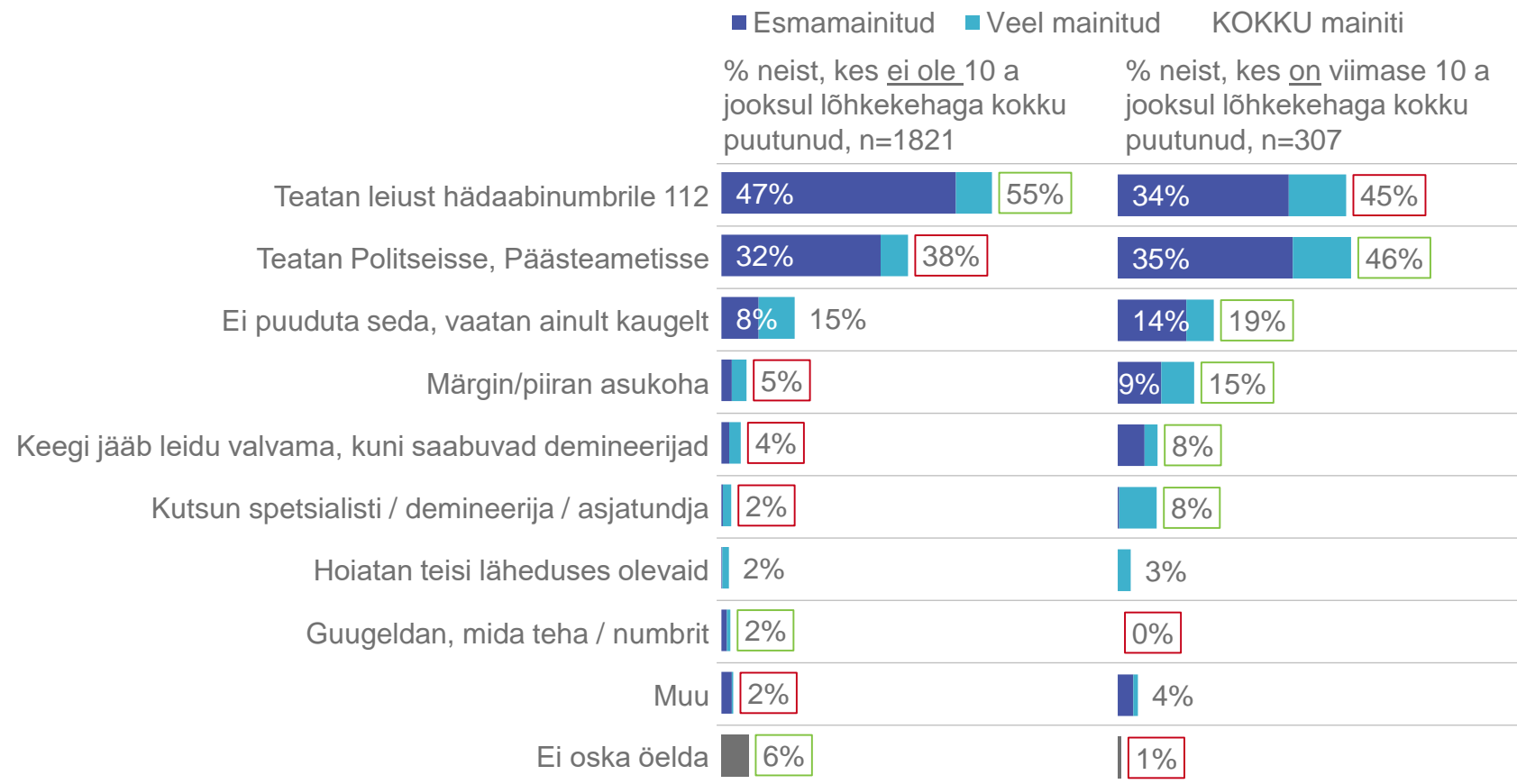
- Tulemusi on 2013. aasta tulemustega keeruline võrrelda, kuna muutunud on nii meetod kui ka mõnel määral muutunud vastusevariandid. Kui 2013. toimus küsitlus vaid telefoni teel ja eelkodeeritud vastusevariantidega, siis sel aastal viidi telefoniintervjuude kõrval läbi ka veebiintervjuud. Veebis oli küsimus täielikult avatud. Üks vastaja võis anda mitu vastust.
- Võrreldes 2013. aastaga on selle tulemusel tõenäoliselt laienenud ka erinevate vastuste hulk, mis on omakorda vähendanud varasemalt populaarsete vastusevariantide osakaalu üldtulemustes.

- Võrreldes 2013. aastaga saab otseselt võrrelda helistamist numbrile 112, mis on sel aastal tõusnud kõige populaarsemaks vastuseks (30% → 53%). 2013. aastal oli esimeseks valikuks veel Politsei number 110 (42%).
- Inimeste teadlikkus erinevatest tegevustest lõhkekeha leidmisel on aastatega veidi tõusnud – vastajad oskasid võrreldes 2013. aastaga välja tuua rohkem erinevaid reageerimisviise.

Toimimine mahajäetud lõhkekeha leidmisel

Kuidas Te toimiksite või olete toiminud, kui leiate mahajäetud lõhkekeha?

Rea % vastavast segmendist

- Nende seas, kel viimase 10 aasta jooksul lõhkekehaga kokkupuuted puuduvad, on esimeseks mõtteks helistada numbrile 112, mõnevõrra vähem mainiti üldiselt Politseisse või Päästeametisse teatamist. Antud sihtrühma seas oli keskmiselt rohkem ka neid, kes esimese asjana guugeldaksid õiget numbrit, kui ka neid, kes ei osanud oma vastust anda.

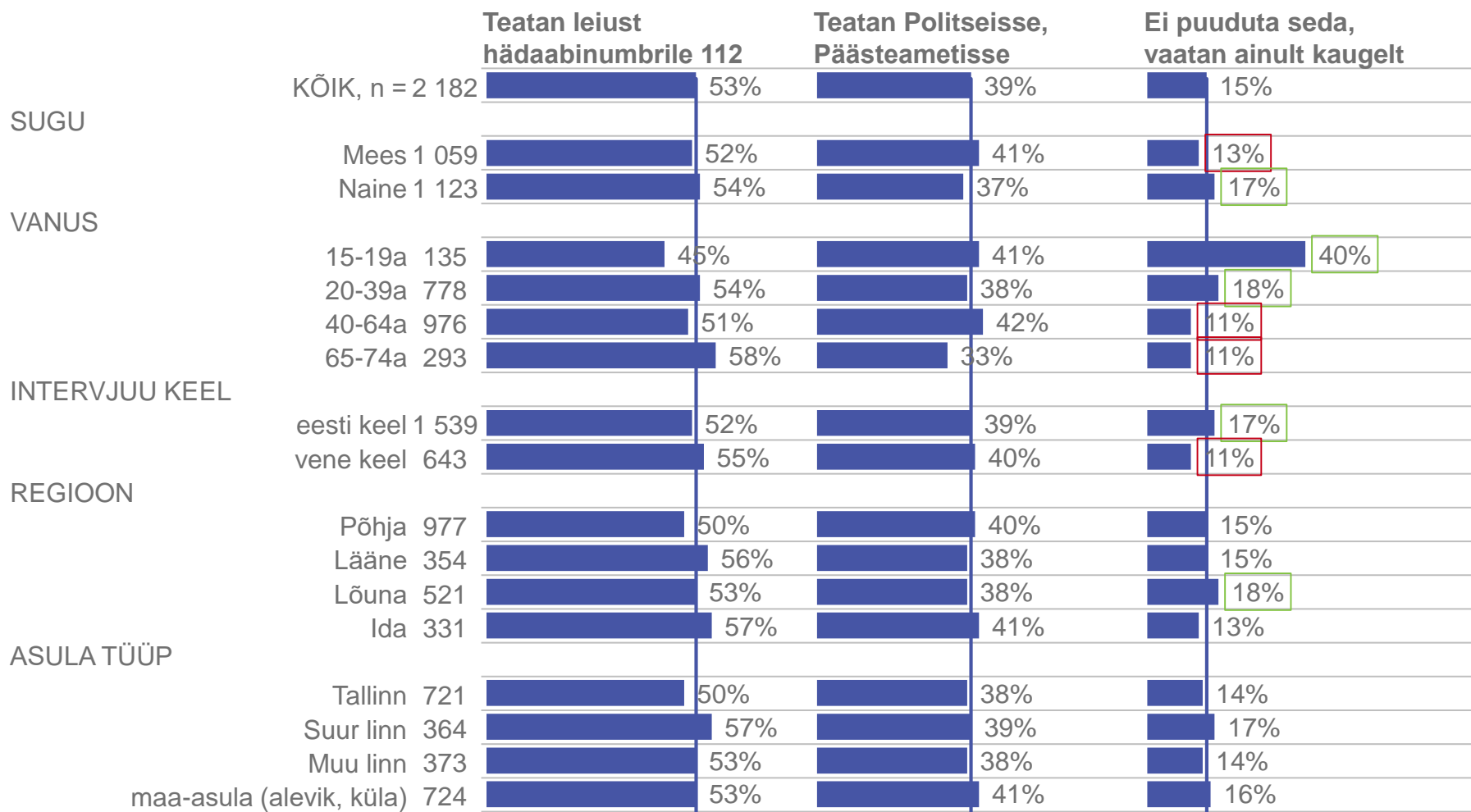
- Need vastajad, kes on viimase 10 aasta jooksul mõne lõhkekeha leidnud või mõnega kokku puutunud, tõid suhteliselt võrdselt välja nii hädaabi numbrit 112 kui ka nimetasid keskmiselt rohkem Politseisse või Päästeametisse helistamist (täpsustamata numbrit). Lisaks tõi antud sihtrühm nende variantide kõrval enam välja muid n-ö õigeid tegevusi, nagu asukoha märkimine, demineerijate ootamine, spetsialisti ja asjatundja kutsumist jms.

□ = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 □ = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Käitumine lõhkekeha leidmisel

Kuidas Te toimiksite või olete toiminud, kui leiate mahajäetud lõhkekeha?

Rea % vastavast segmendist

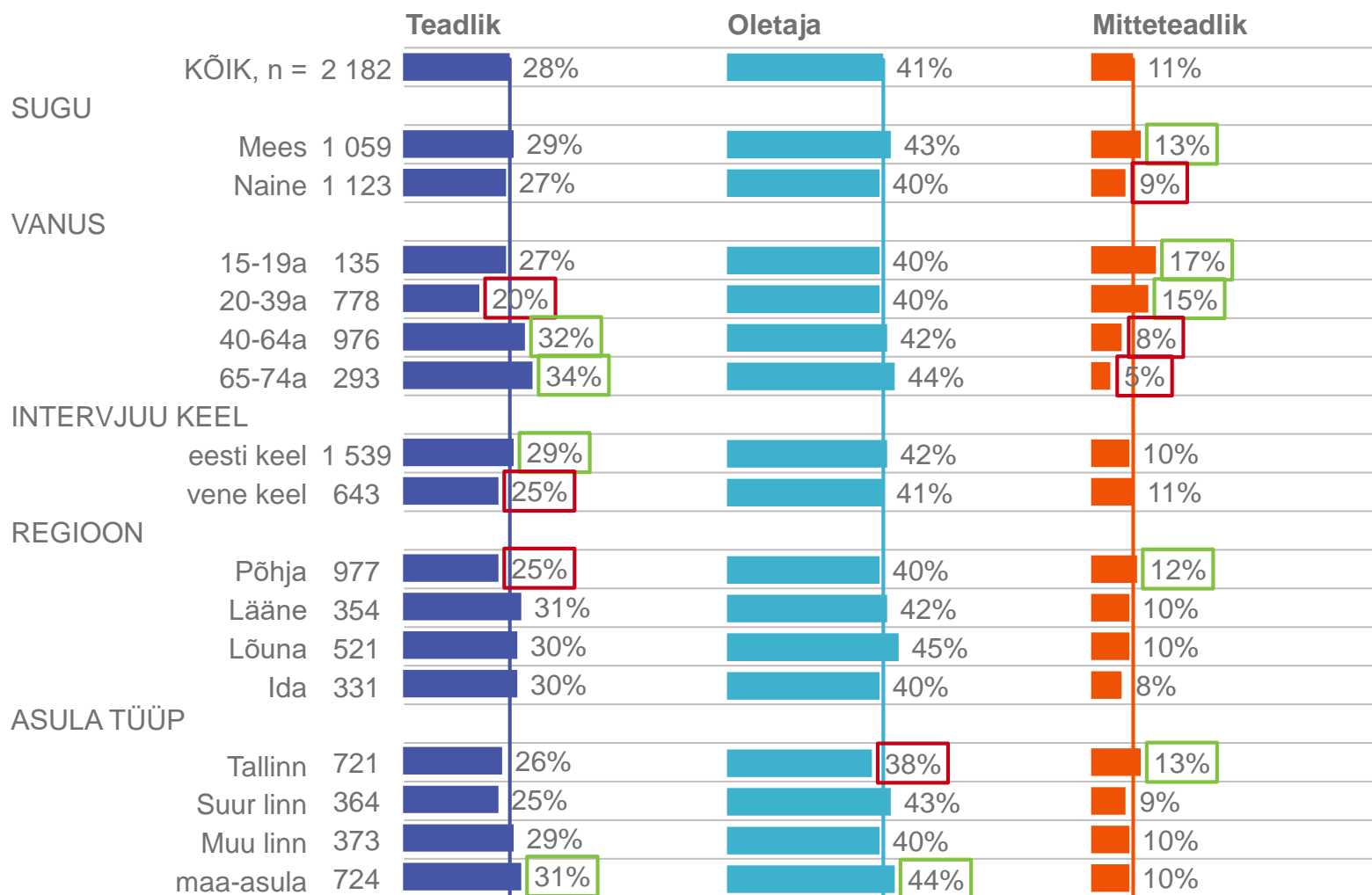

- Lõhkekeha leidmisel on käitumuslikult veidi kartlikumad naised, noored (eriti 15-19), eesti keelt kõnelevad ja Lõuna regioonis elavad vastajad ehk nende seas oli statistiliselt oluliselt keskmisest enam vastajaid, kes lõhkekeha leidmisel seda kindlasti ei puudutaks ja vaataks seda ainult kaugelt.
- Numbrile 112 helistamine on muutunud 2013. aastaga võrreldes kõige populaarsemaks tegevuseks ning on näha, et selle osas sotsiaaldemograafiliselt keskmiselt olulisi erinevusi välja ei joonistu. Samas on toimunud väike muutus võrreldes 2013. aastaga, mil oli statistiliselt oluliselt keskmisest enam venekeelseid vastajaid, kes oleks helistanud numbrile 110 (osakaal oli lausa 2/3), kuid sel korral on näha, et nii eesti kui venekeelsete vastajate käitumine on siinkohal ühtlustunud: mõlemad rühmad helistaksid võrdset eeskätt kas 112 või üleüldisemalt Politseisse või Päästeametisse.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Segmendid – käitumine lõhkekeha leidmisel

Rea % vastavast segmendist

Teadlik segment:

Lõhkekeha leidmisel kindlasti...

- 1) helistab hädaabinumbrile,
- 2) märgistab asukoha ning
- 3) jääb demineerijaid ootama

Oletaja segment:

Ei kattu esimese segmendi vastajatega. Lõhkekeha leidmisel teeb kindlasti vähemalt ühte neist tegevustest

- 1) helistab hädaabinumbrile,
- 2) märgistab asukoha ning
- 3) jääb demineerijaid ootama

Mitteteadlik segment:

Ei kattu esimese kahe segmendi vastajatega. Lõhkekeha leidmisel ei vastanud ühelegi järgnevatest küsimustest „kindlasti jah“:

- 1) helistab hädaabinumbrile,
- 2) märgistab asukoha ning
- 3) jääb demineerijaid ootama

Ei vastanud järgnevatele küsimustele „kindlasti ei“:

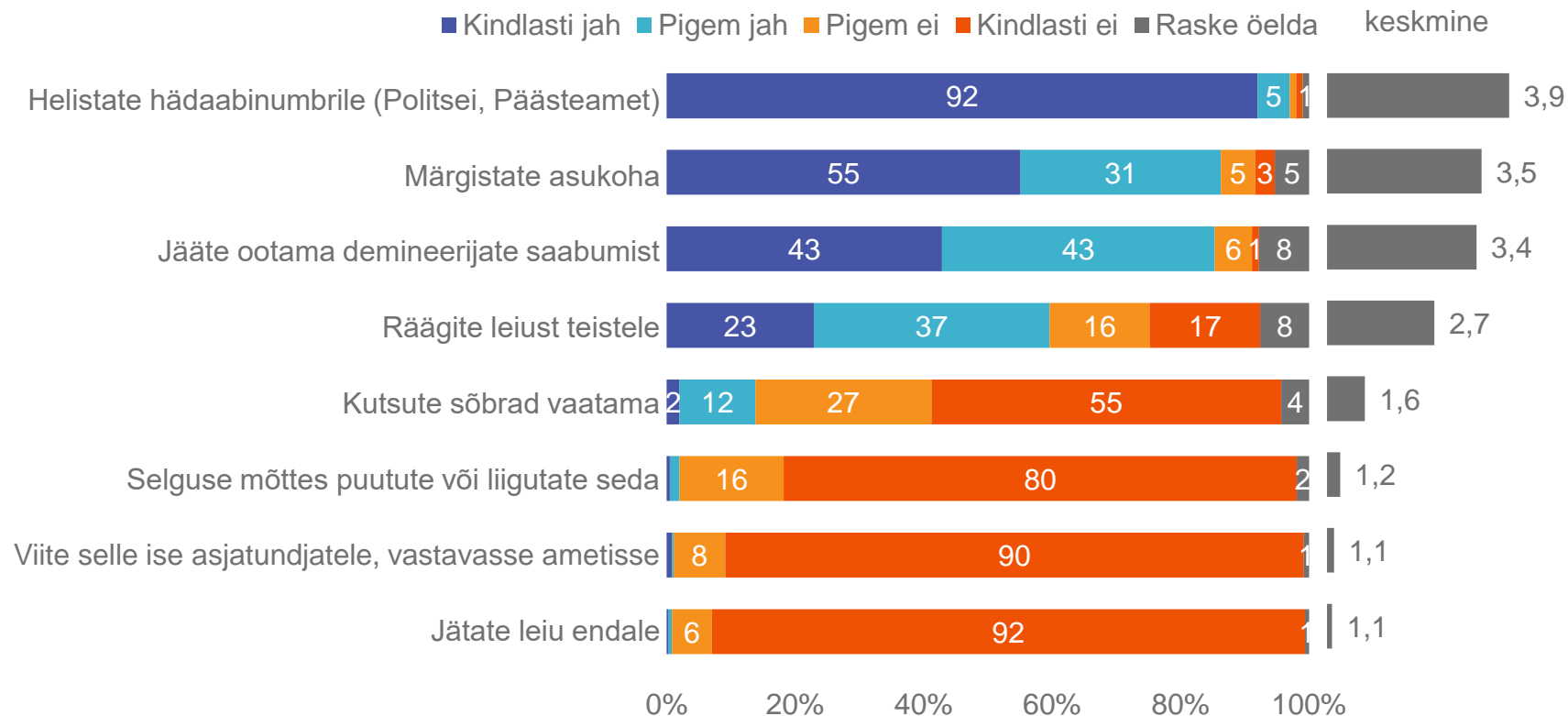
- 1) Selguse mõttes puutute või liigutate seda
- 2) Jätate leiu endale
- 3) Viite selle ise asjatundjale / vastavasse ametisse

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Toimimine mahajäetud lõhkekeha leidmisel – tõenäolised tegevused

Mõeldes olukorrale, kui leiate lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te ...?

% kõigist vastajatest, n = 2182

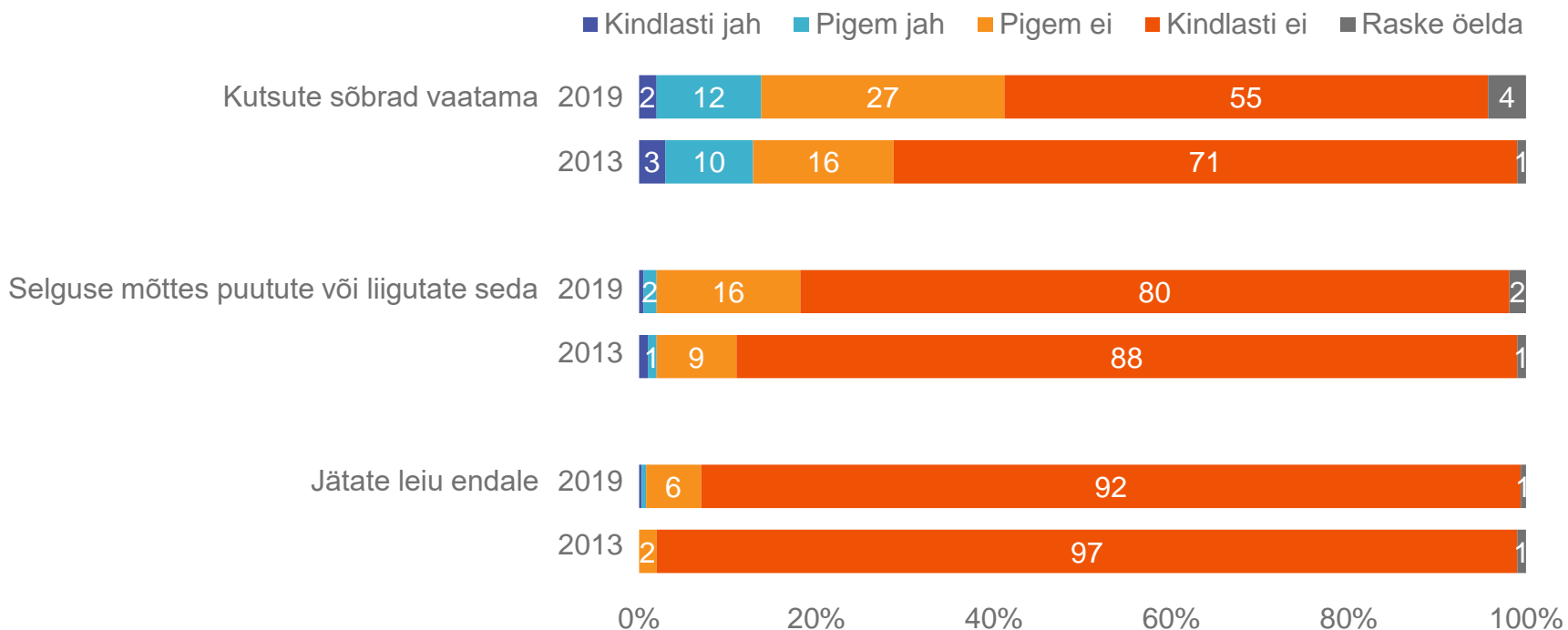

- Küsides erinevate tegevuste kohta lõhkekeha leidmisel n-ö aidatuna ehk etteantud listiga, kasvab erinevate reaktsioonide tõenäosus märgatavalt.
- Ametivõimudele teatakse leiust 97% vastajatest, asukoha märgistaks ja/või demineerijate saabumist jääks ootama 86%. See tähendab, et inimesed ei ole nendest tegevustest küll niivõrd teadlikud, et suudaksid neid ise spontaanselt kohe välja tuua, kuid saavad aru nende tegevuste vajalikkusest ning oleksid nõus neid ka seetõttu tegema.
- Positiivne on, et vastajad tunnevad ära n-ö valed tegevused – 96% vastajatest ei puudutaks ega liigutaks selguse mõttes lõhkekeha, ise ei transpordiks seda 98% ning leidu ei jätaks samuti endale 98% vastajatest.
- Kõige enam tekitab vastajates segadust leiust teistele rääkimine – veidi üle poolte teeks seda, 1/3 pigem või kindlasti ei räägiks.

Toimimine mahajäetud lõhkekeha leidmisel – võrdlus 2013. aastaga

Mõeldes olukorrale, kui leiate lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te ...?

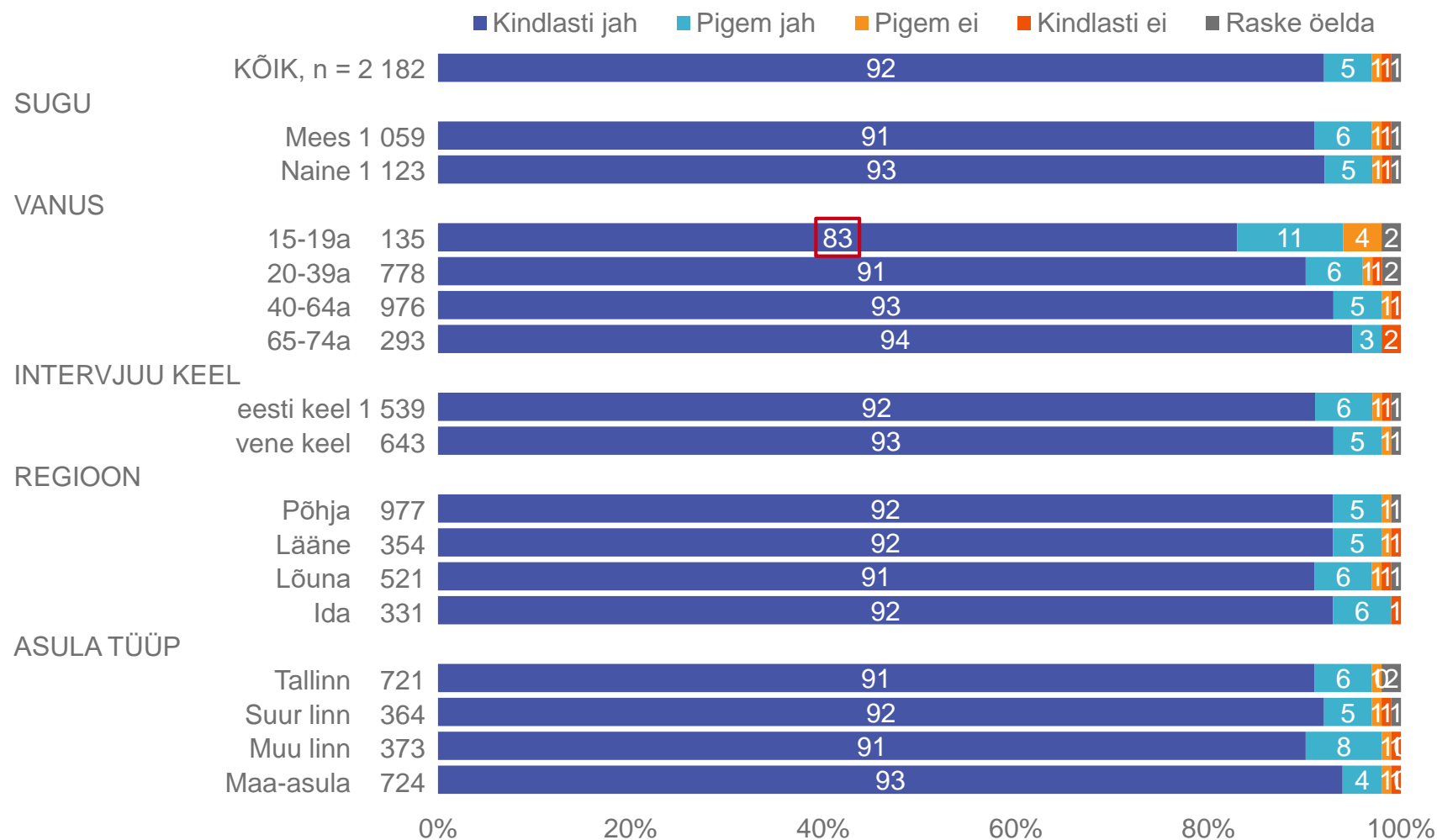
% kõigist vastajatest, n = 2182

- Võrreldes 2013. aasta küsitlusega on antud küsimuse puhul võimalik otseselt võrrelda kolme järgneva tegevuse tõenäolisuse hinnanguid: kutsute sõbrad vaatama, selguse mõttes puutute või liigutate seda ning jätate leiu endale.
- Riskitegevuste osakaal ei ole võrreldes 2013. aastaga kasvanud.

Kui leiate lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te helistate hädaabinumbrile (Politsei, Päästeamet)?

Rea % vastavast segmendist

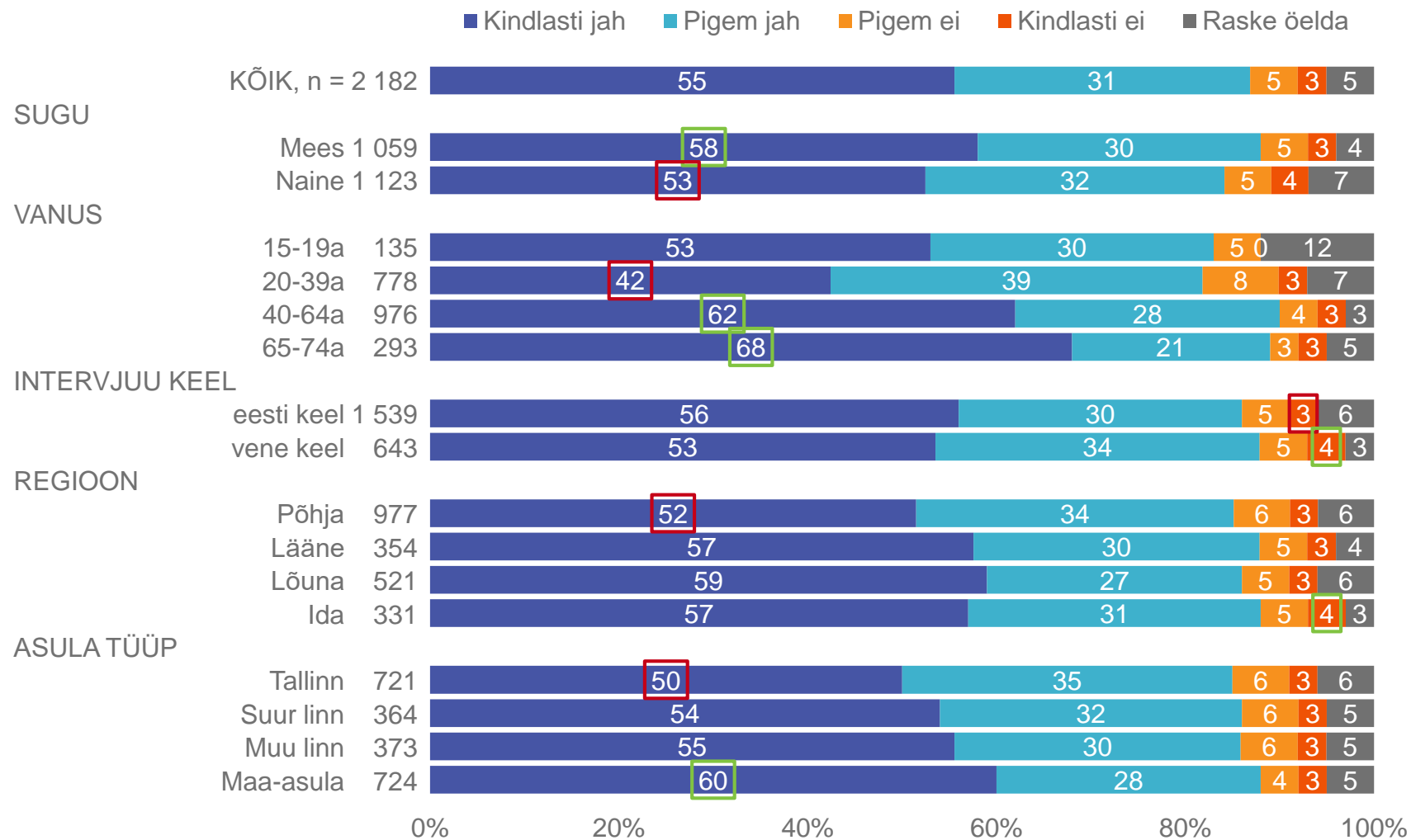

- Lõhkekeha leiu puhul oleks esimeseks tegevuseks kõige tõenäolisemalt hädaabinumbrile helistamine, mida teeks kokku 97% vastajatest. Antud tegevuse puhul esineb statistiliselt olulisi erinevusi vaid vanuse lõikes: tunduvalt vähem oli „kindlasti“ helistajaid 15-19-aastaste hulgas.
- 2013. küsiti sama küsimust veidi erineva sõnastuse ja skaalaga – „Kui leiate lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te helistate asjatundjatele, vastavasse ametisse?“. Siinkohal on tulemused üsna sarnased – ka tollal oli noorte osakaal helistamise tõenäosuse osas statistiliselt oluliselt madalam.
- Võrreldes 2013. aastaga on helistamise tõenäosus regiooniti ühtlustunud – varasemalt oli kindlasti helistajate osakaal keskmisest väiksem Lääne regioonis.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kui leiate lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te märgistate asukoha?

Rea % vastavast segmendist

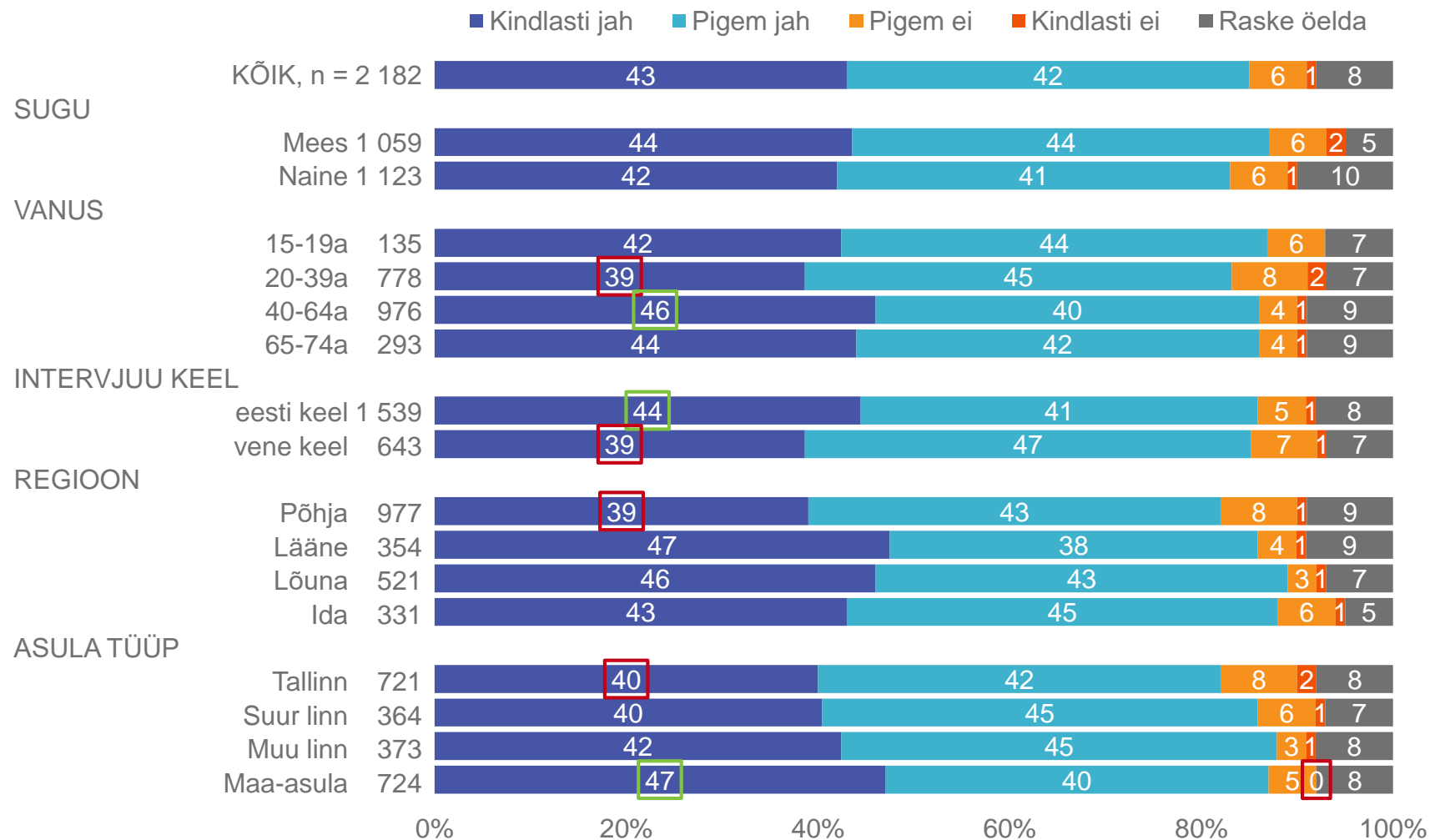

- Asukoha märgistamine oli sel korral uus vastusevariant ning seega 2013. aastaga võrdlust välja tuua ei saa. Kokku märgistaks leiu asukoha kindlasti 55% ja pigem märgistaks 31% vastajatest.
- Asukoha märgistamise puhul oli sotsiaaldemograafilistes lõigetes nii mõnigi statistiliselt oluline erinevus – seda teeksid keskmisest oluliselt tõenäolisemalt mehed ning vastajad vanematest sihtrühmadest (40+ vanuses), samuti maa-asulate elanikud. Oluliselt vähem aga 20-39-aastased naised ning Põhja regiooni (eeskätt Tallinna) elanikud.
- Oma käitumist oskasid kõige vähem ette ennustada noored (ei oska öelda 12%).

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kui leiata lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te jääte ootama demineerijate saabumist?

Rea % vastavast segmendist

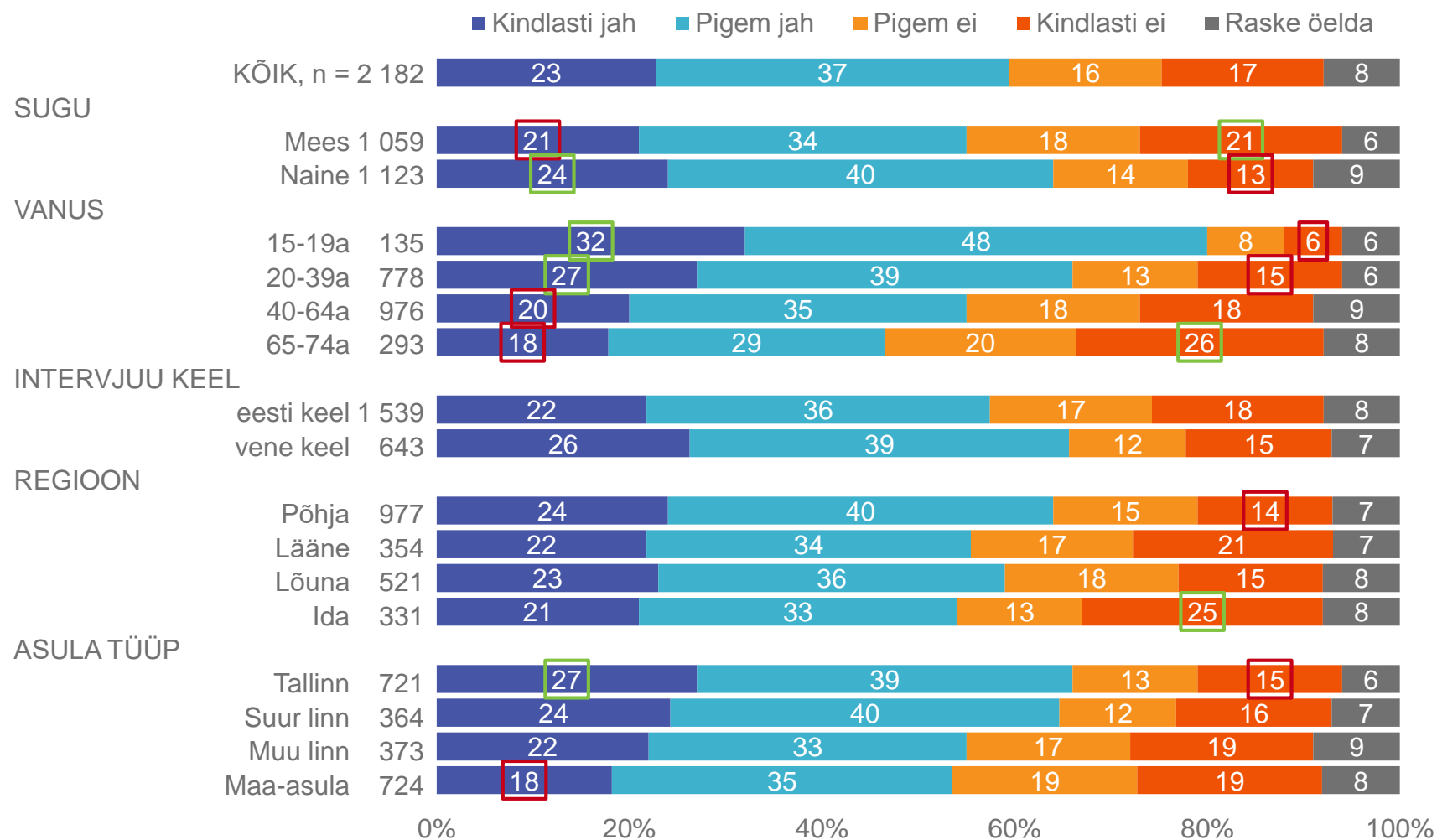

- Demineerijate saabumise ootamine oli sel korral uus vastusevariant ning seega 2013. aastaga võrdlust välja tuua ei saa. Kokku jäaks demineerijate saabumist ootama 85% vastajatest, sealjuures jagunevad „kindlasti jah“ ja „pigem jah“ vastajad võrdselt ehk vastavalt 43% jäaks kindlasti ja 42% pigem jääks.
- Demineerijate saabumist on keskmisest enam kindlasti valmis ootama 40-64-aastased, eesti keelt kõnelevad ning maa-asulate elanikud.
- Statistiliselt oluliselt vähem teeksid seda kindlasti 20-39 aastased, vene keelt kõnelevad ja Põhja regiooni vastajad, eriti eristuvad siinkohal Tallinna elanikud ning 20-39 aastased mehed.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kui leiate lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te räägite leiust teistele?

Rea % vastavast segmendist

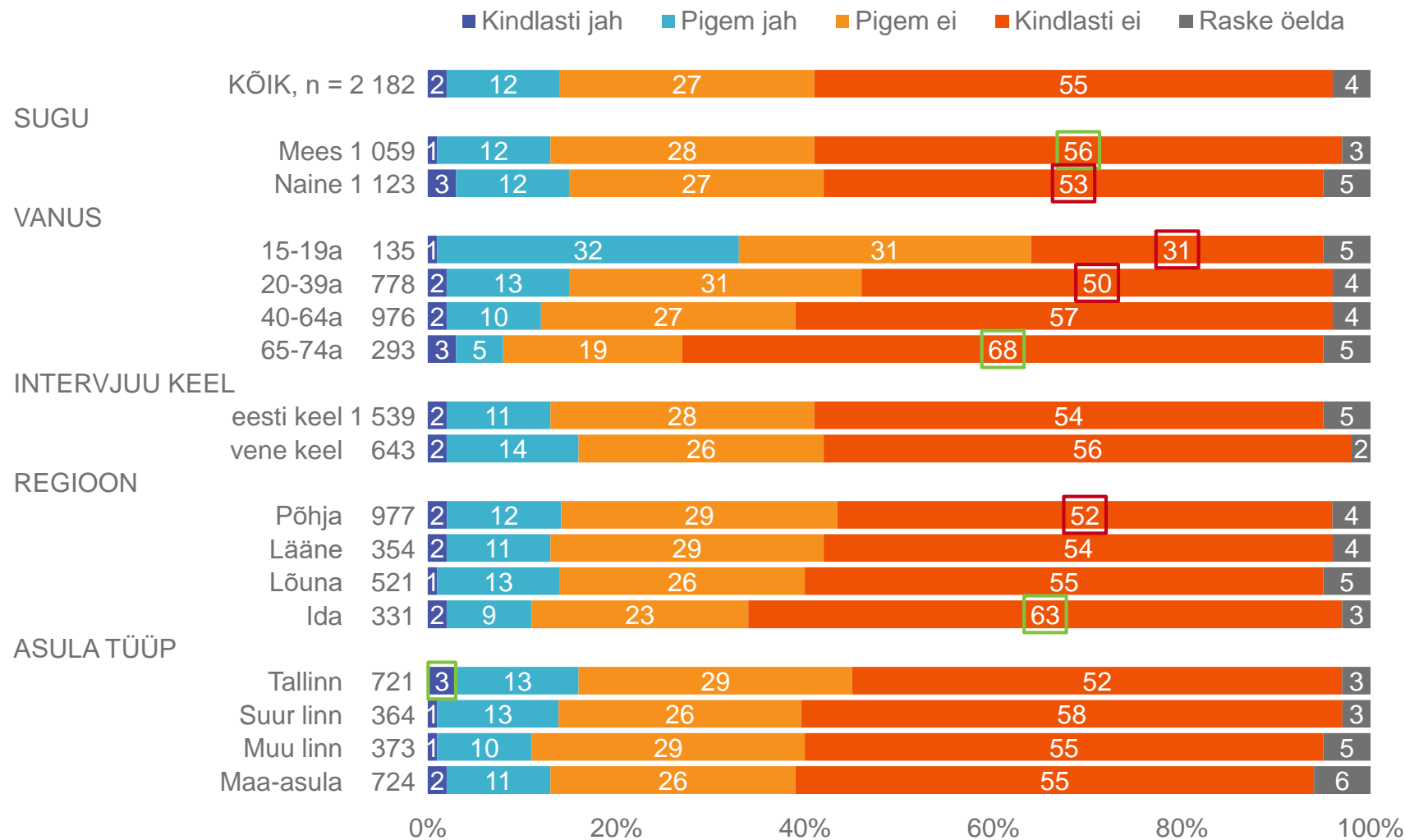

- 2013. küsiti sama küsimust veidi erineva sõnastusega, ehk „Kui leiate lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te ei räägi sellest kellelegi“. Seega ei ole tulemused 2019. aastaga otseselt võrreldavad.
- Kokku räägiks oma leiust teistele 60% vastajatest.
- Lõhkekeha leiust räägiks teistele keskmisest tunduvalt tõenäolisemalt noored (kuni 19 aastased). Samuti on tõenäosus keskmisest tunduvalt kõrgem 20-39-aastaste seas. Ka naised ja Tallinna elanikud on keskmisest oluliselt altimad oma leiust teistele rääkima.
- Teistele ei räägiks kõige tõenäolisemalt vanemad meesterahvad (vanuses 50+), samuti Ida regiooni ja maa-asulate elanikud.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kui leiate lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te kutsute sõbrad vaatama?

Rea % vastavast segmendist

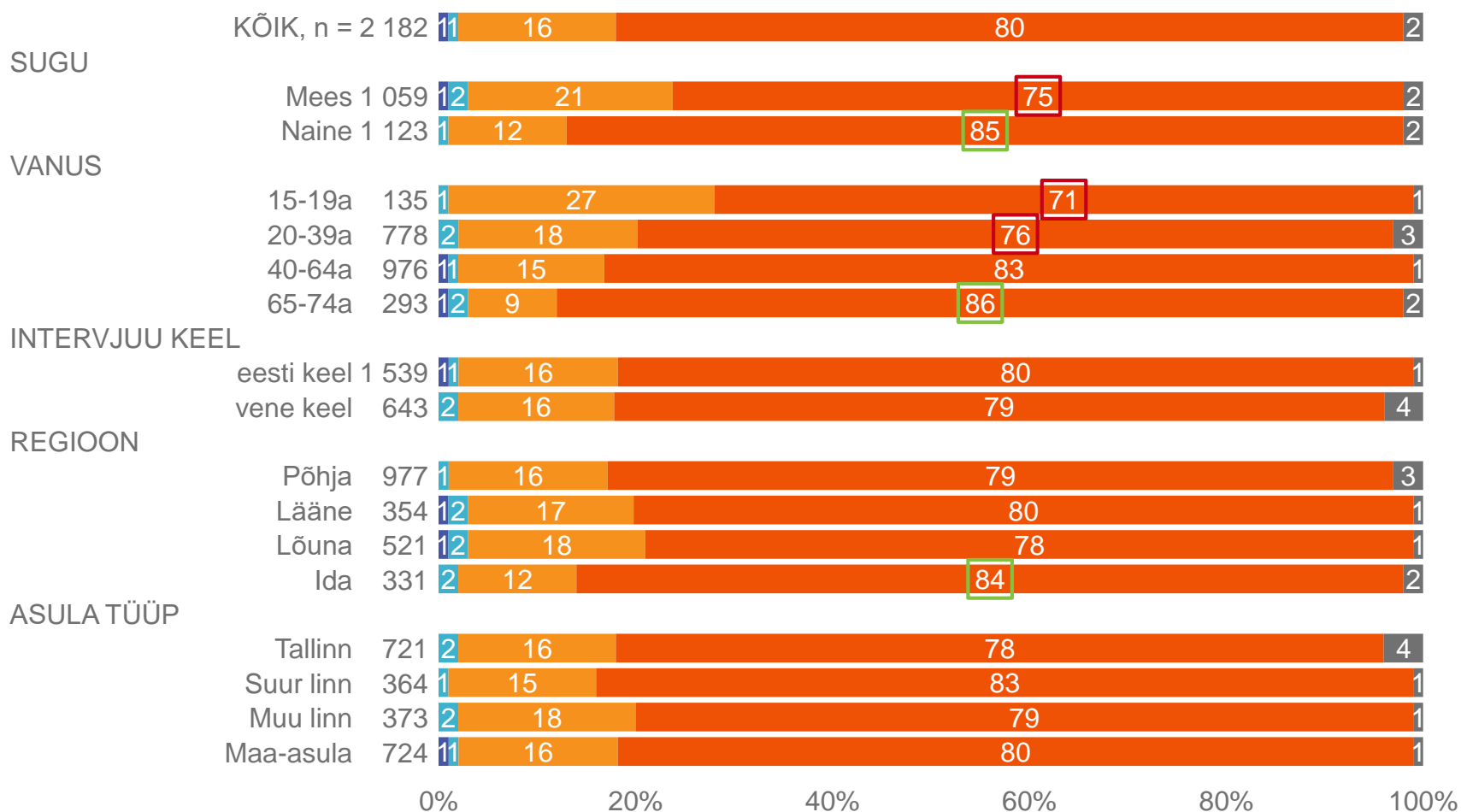
- Lõhkekeha leiu korral kutsuks oma sõpru seda vaatama 14% vastajatest – tulemus on seega jäänud võrreldes 2013. aastaga samaks (14% vs 13%).
- Pigem kutsuksid oma sõpru leidu vaatama kuni 19 aastased vastajad ning teistest keskmiselt enam ka Tallinna elanikud. Nende seas, kes seda kindlasti ei teeks, on keskmisest rohkem mehi, 65-74-aastaseid ning Ida regiooni elanikke.
- Võrreldes 2013. aastaga on käitumismuster vanuselises lõikes jäänud sarnaseks – sõprade kohalekutsumise tõenäosus väheneb vanuse suurenedes. Samas on vene ja eesti keelt rääkivate vastajate seas tulemus ühtlustunud (varasemalt oli kutsumise tõenäosus vene keelt kõnelejate seas kõrgem).
- Regioonide lõikes kutsuks sõpru kõige ebatõenäolisemalt vaatama Ida regiooni elanikud.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kui leiata lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te selguse mõttes puutute või liigutate seda?

Rea % vastavast segmendist

■ Kindlasti jah ■ Pigem jah ■ Pigem ei ■ Kindlasti ei ■ Raske öelda

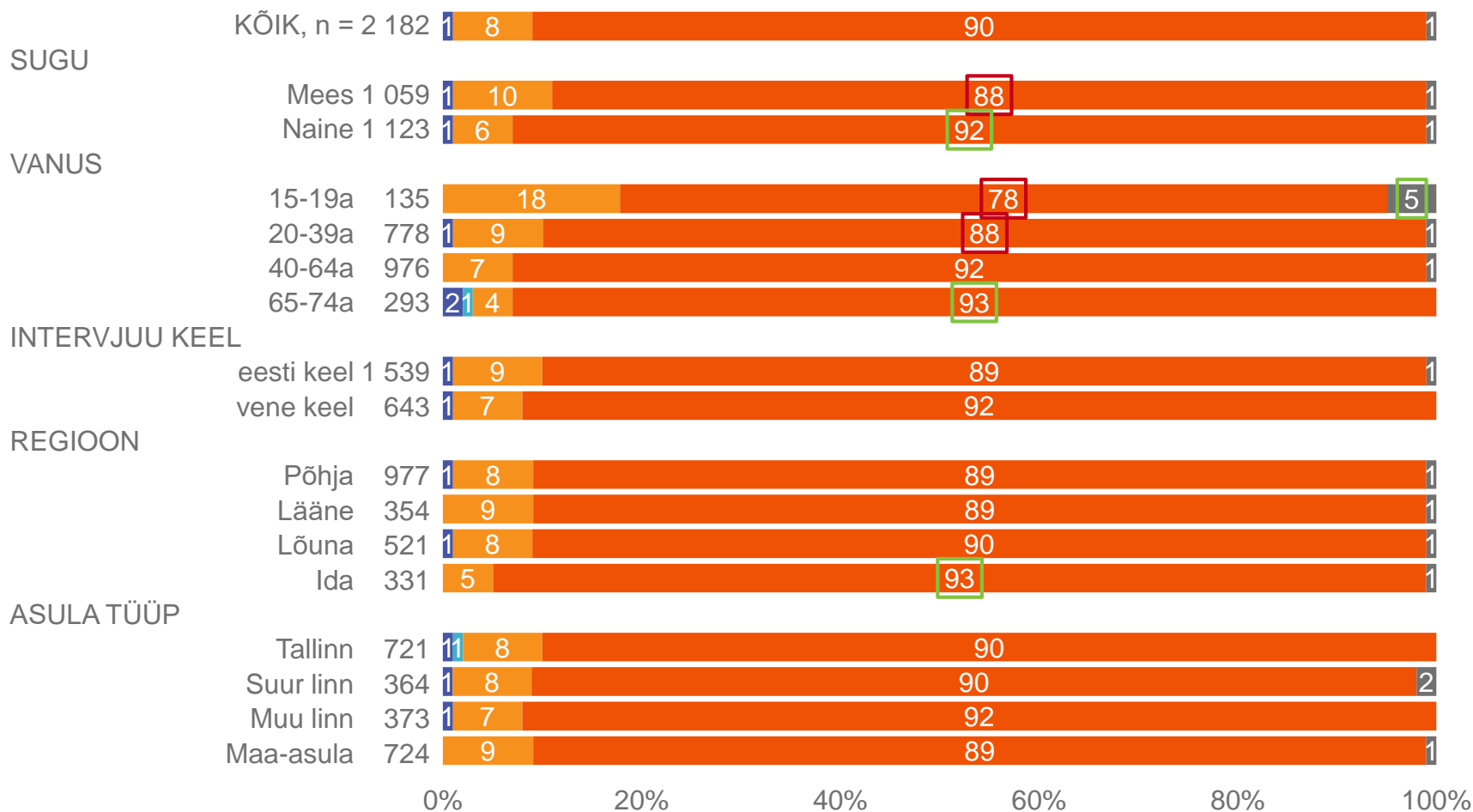
- Lõhkekeha leiu korral puudutaks/liigutaks seda selguse mõttes vaid 2% vastajatest – tulemus on jäänud võrreldes 2013. aastaga samaks.
- Võrreldes 2013. aastaga on käitumismuster soolises ja vanuselises lõikes jäänud sarnaseks – endiselt on naiste seas keskmiselt tunduvalt rohkem neid, kes leidu kindlasti ei puudutaks ning tõenäosus väheneb ka vanuse suurenedes.
- Regioonide lõikes on rohkem kindlaid mitte puudutajaid Ida regioonis, kuid üldjuhul on kindlasti või pigem mitte puudutajaid regiooniti võrdselt (97%-99%).

□ = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 □ = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kui leiata lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te viite selle ise asjatundjatele, vastavasse ametisse?

Rea % vastavast segmendist

■ Kindlasti jah ■ Pigem jah ■ Pigem ei ■ Kindlasti ei ■ Raske öelda

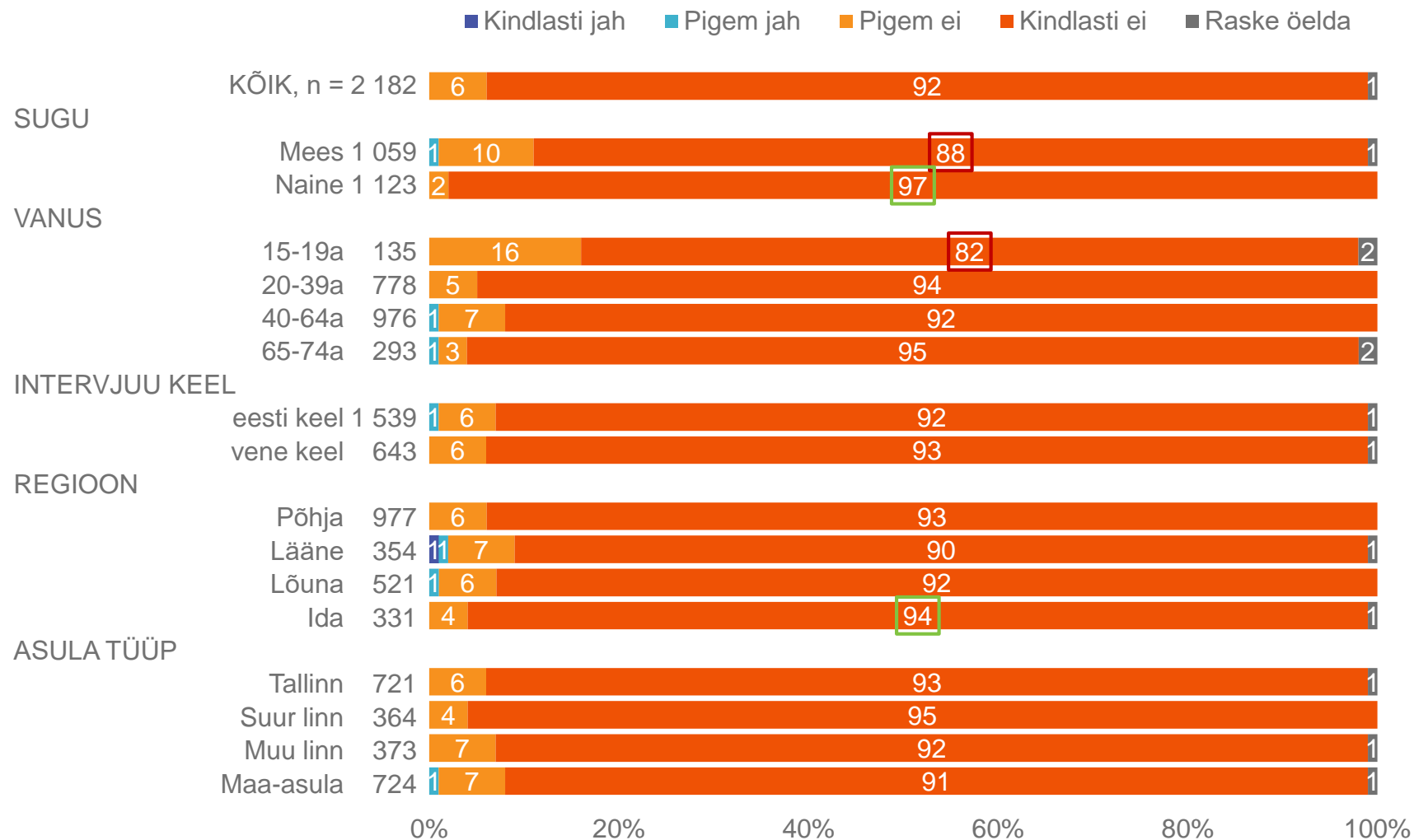

- Lõhkekeha leiu korral viiks selle ise asjatundjatele vaid 1% vastajatest.
- Lõhkekeha iseseisev transportimine ametiasutusse oli sel korral uus vastusevariant ning seega 2013. aastaga võrdlust välja tuua ei saa.

□ = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 □ = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Kui leiате lõhkekeha, siis kuivõrd tõenäoline on, et Te jätate leiu endale?

Rea % vastavast segmendist

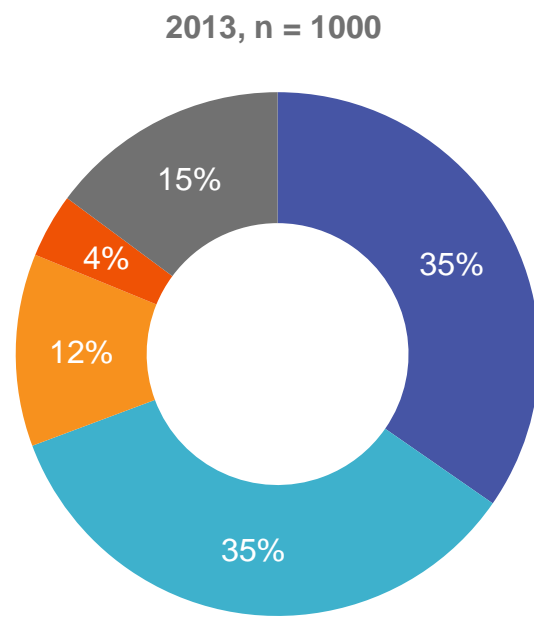
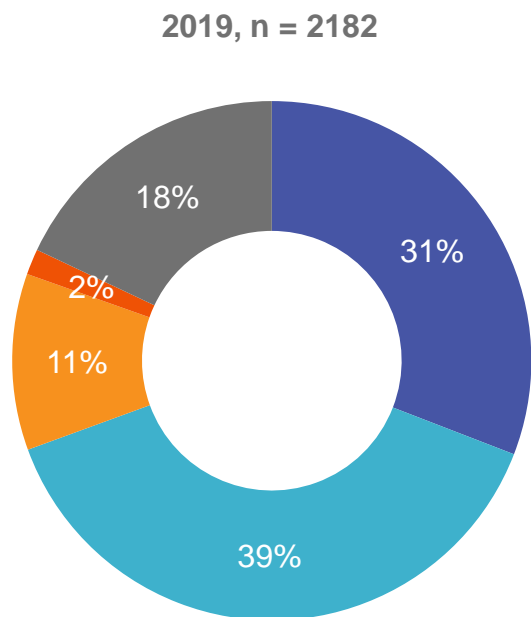
- Lõhkekeha leiu puhul jätaks selle endale alla 1% vastajatest. Tulemus on jäänud võrreldes 2013. aastaga samaks.
- Leiu endale hoidmise osas olid kõige ebakindlamad noored ning mehed („kindlasti ei“ vastuste osakaal oli keskmisest tunduvalt väiksem), kõige kindlamad aga naised ja Ida regiooni elanikud.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Käitumine tuttava inimese seotuse korral lõhkematerjaliga

Oletagem, et Teie sõber/sugulane hoiab kodus lõhkeainet või valmistab lõhkekeha ning ei ole kuulnud Teie nõuannet seda mitte teha. Kui tõenäoline on, et Te teataksite sellest hädaabinumbrile?

% kõigist vastajatest

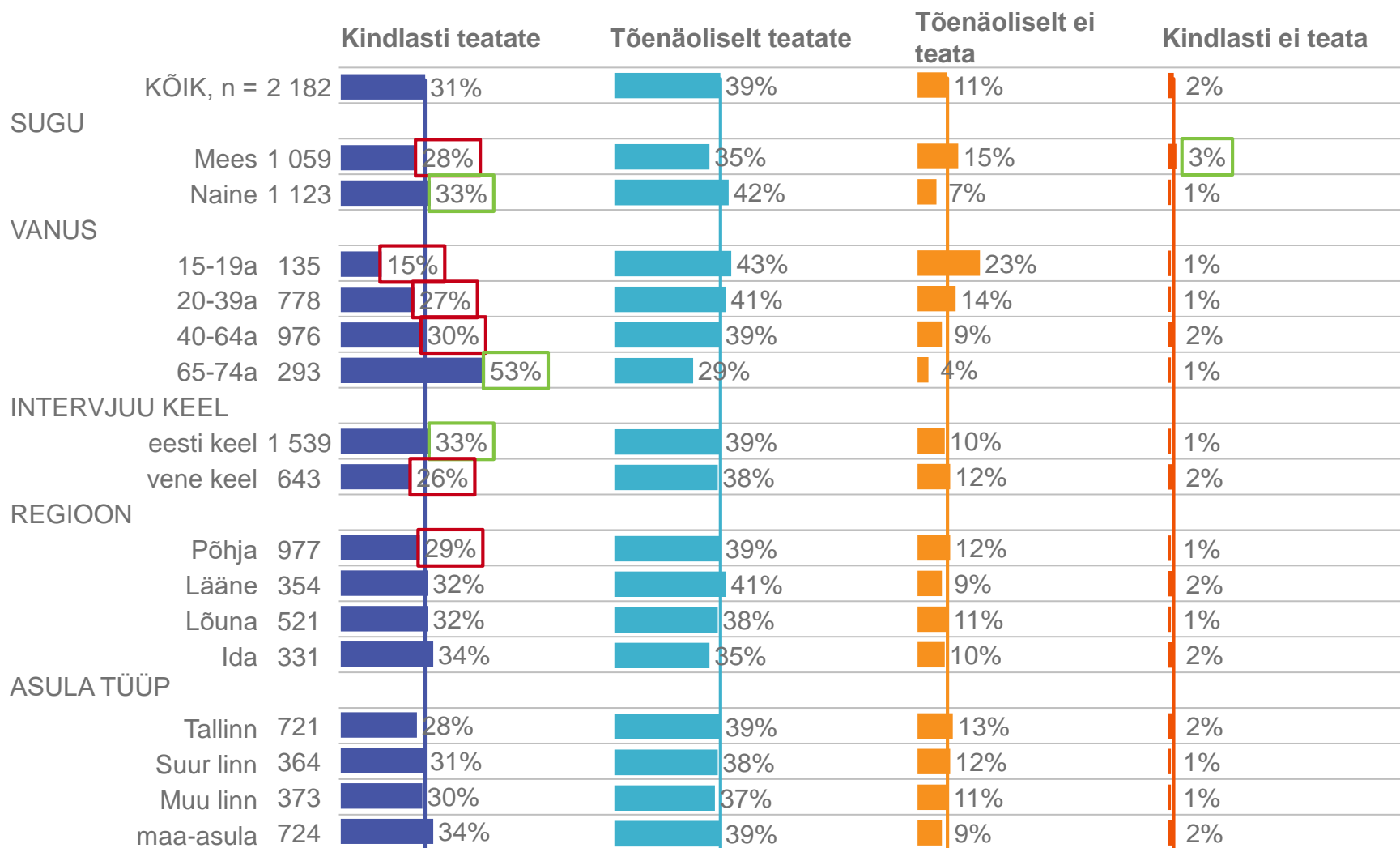

- 70% vastajatest teataksid hädaabinumbrile juhul, kui nende sõber/sugulane hoiaks kodus lõhkeainet või on seda valmistamas. Osakaal on jäänud võrreldes 2013. aastaga samaks.
- Tegemist on siiski keerulise küsimusega, millele ligi viiendik ei osanud vastata.

■ Kindlasti teatate ■ Tõenäoliselt teatate ■ Tõenäoliselt ei teata ■ Kindlasti ei teata ■ RASKE ÕELDA

Käitumine tuttava inimese seotuse korral lõhkematerjaliga

Rea % vastavast segmendist

- 70% vastajatest teataksid hädaabinumbrile juhul, kui nende sõber/sugulane hoiaks kodus lõhkeainet või on seda valmistamas. Osakaal on jäänud võrreldes 2013. aastaga samaks.
- Keskmisest tunduvalt vähem on kindlasti teatajate hulgas mehi, kuni 64-aastasi, vene keelt kõnelevaid ja Põhja regioonis elavaid vastajaid. See on sarnane 2013. aasta jaotustega.

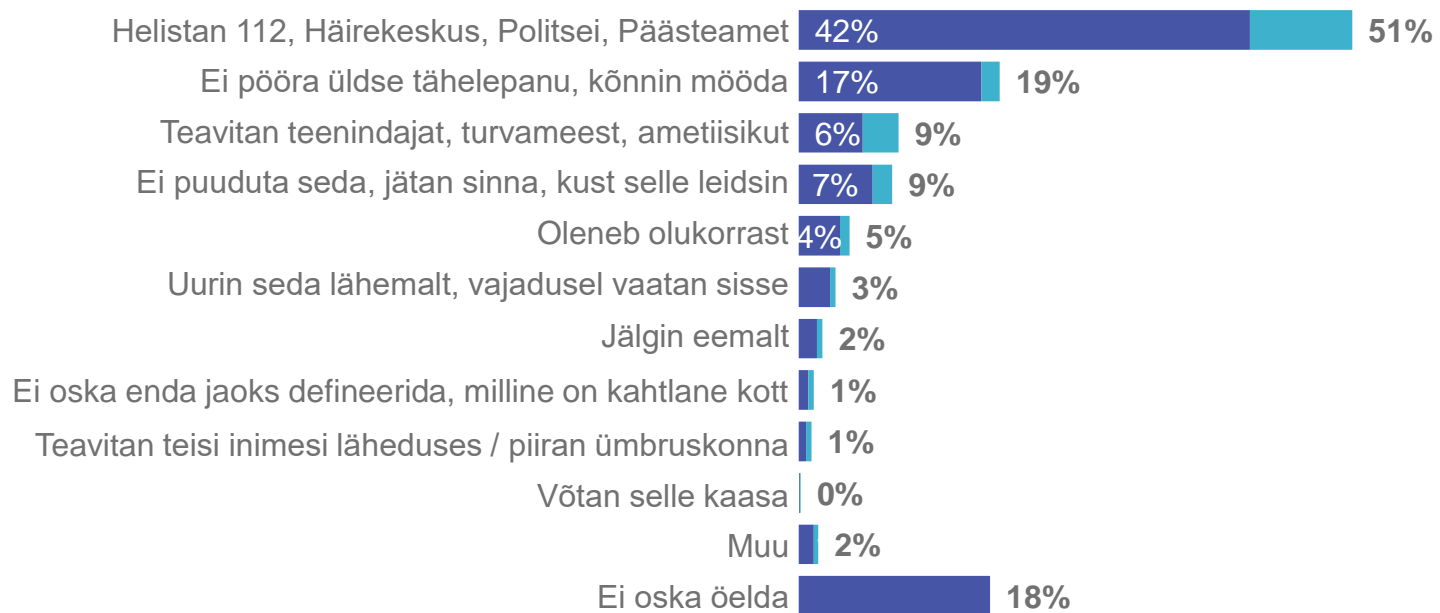
Avalikus kohas mahajäetud kahtlase koti või paki märkamise korral tegutsemine

Oletagem, et märkate avalikus kohas mahajäetud kahtlast kotti või pakki. Kuidas Te kõige tõenäolisemalt toimiksite?

% kõigist vastajatest, n = 2182

■ Esmamainitud ■ Veel mainitud **KOKKU mainiti**

2019

51% vastajatest teavitaksid mahajäetud kahtlase koti või paki leidmisel vastavaid ametiasutusi (112, Häirekeskus, Politsei või Päästeamet). See protsent on 2013. aastaga võrreldes jäänud sarnaseks (55% → 51%). Ligi viiendik ei pööraks sellele üldse tähelepanu ja kõnniks mööda, 9% teavitaks läheduses olevat ametiisikut ning sama palju vastajaid ei puudutaks seda ja jätkaks selle oma kohale.

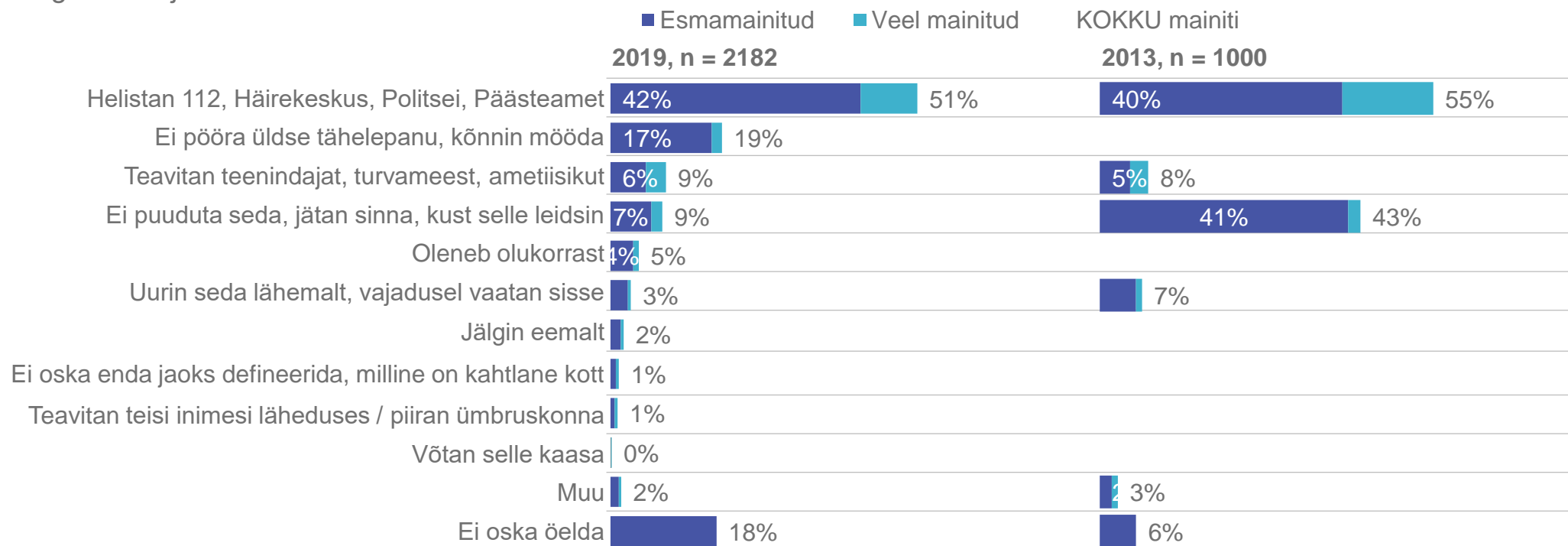
Kokku tegutseks kahtlase koti või paki märkamise korral 57% vastajatest (helistaks vastavale numbrile, teavitaks läheduses olevat ametiisikut või teavitaks läheduses olevaid inimesi).

31% vastajatest ei tegutseks märkamise korral (ei pööra tähelepanu, jätab sinna, kus leidis, jälgib eemalt, ei oska kahtlast kotti defineerida).

- Tulemusi on 2013. aasta tulemustega keeruline võrrelda, kuna muutunud on nii meetod kui ka mõnel määral muutunud vastusevariandid. Kui 2013. toimus küsitlus vaid telefoni teel ja eelkodeeritud vastusevariantidega, siis sel aastal viidi telefoniintervjuude kõrval läbi ka veebiintervjuud. Veebis oli küsimus täielikult avatud. Üks vastaja võis anda mitu vastust. Võrreldes 2013. aastaga on selle tulemusel laienenud ka erinevate vastuste hulk, mis on omakorda vähendanud varasemalt populaarsete vastusevariantide osakaalu üldtulemustes.

Avalikus kohas mahajäetud kahtlase koti või paki märkamise korral tegutsemine: võrdlus 2013. aastaga

Oletagem, et märkate avalikus kohas mahajäetud kahtlast kotti või pakki. Kuidas Te kõige tõenäolisemalt toimiksite? % kõigist vastajatest

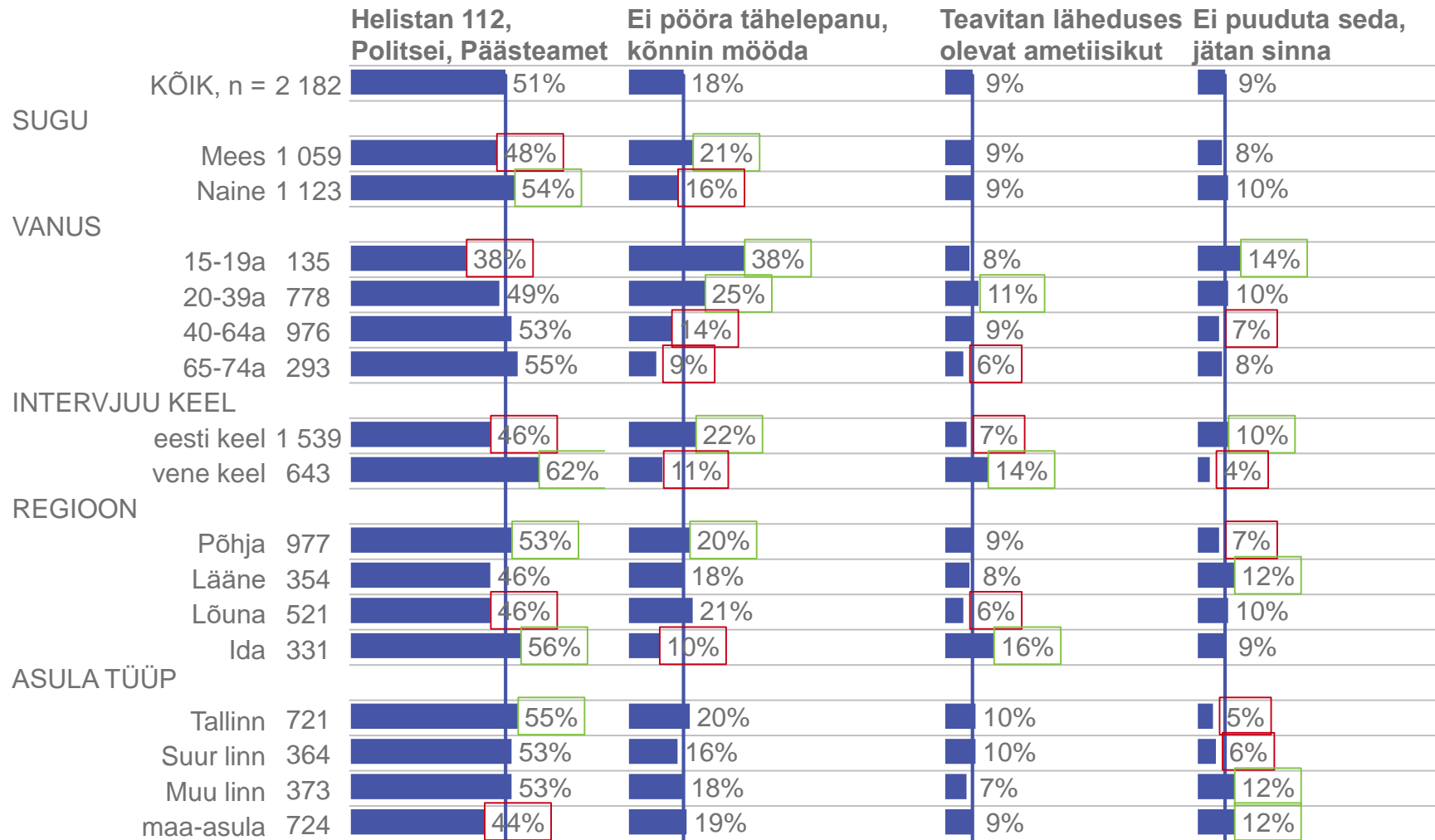

- Tulemusi on 2013. aasta tulemustega keeruline võrrelda, kuna muutunud on nii meetod kui ka mõnel määral muutunud vastusevariandid. Kui 2013. toimus küsitlus vaid telefoni teel ja eelkodeeritud vastusevariantidega, siis sel aastal viidi telefoniintervjuude kõrval läbi ka veebiintervjuud. Veebis oli küsimus täielikult avatud. Üks vastaja võis anda mitu vastust. Võrreldes 2013. aastaga on selle tulemusel laienenud ka erinevate vastuste hulk, mis on omakorda vähendanud varasemalt populaarsete vastusevariantide osakaalu üldtulemustes.

Avalikus kohas mahajäetud kahtlase koti või paki märkamise korral tegutsemine

Oletagem, et märkate avalikus kohas mahajäetud kahtlast kotti või pakki. Kuidas Te kõige tõenäolisemalt toimiksite?

Rea % vastavast segmendist

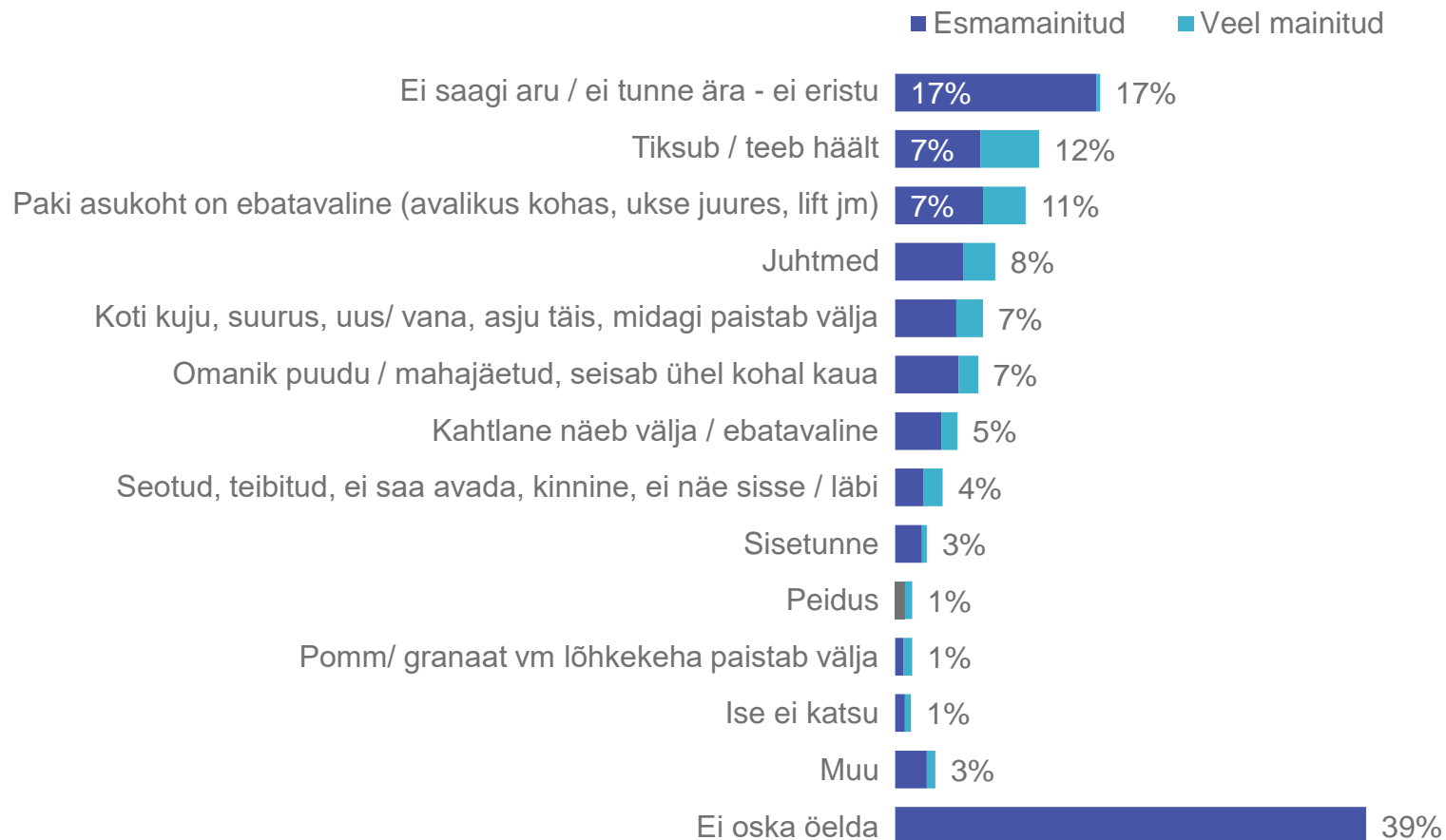

- Kahtlase koti või paki märkamise korral helistaksid umbes pooled vastajad esmalt ametivõimudele. Nende seas keskmisest statistiliselt rohkem naisi, vene keelt kõnelevaid, Põhja ja Ida regioonis ning Tallinnas paiknevaid elanikke.
- Helistamise tõenäosus suureneb vanuse kasvades. Teisest küljest leiu ignoreerimine ja edasi kõndimine väheneb vanuse suurenedes – kõige tõenäolisemalt teeksid ei pööraks leiule tähelepanu 15-39-aastased ning selle ignoreerimise tõenäosus on oluliselt madalam alates 40ndast eluaastast.
- Võrreldes 2013. aastaga on oluliselt vähenenud nende vastajate hulk, kes vastasid, et ei puudutaks seda ja jätaks selle leiukohta (43% → 9%). Samas võib see tuleneda vastusevariantide laienemisest (sel aastal lisandus vastusevariant „ei pööra tähelepanu, kõnnin mööda“, mis sisult sarnaneb vastusega „ei puuduta seda, jätan sinna, kust leidsin“).

Plahvatusohtliku koti või paki tuvastamine

Palun kirjeldage, mille põhjal võib eeldada, et leitud kott või pakk võib olla plahvatusohtlik?

% kõigist vastajatest, n = 2182

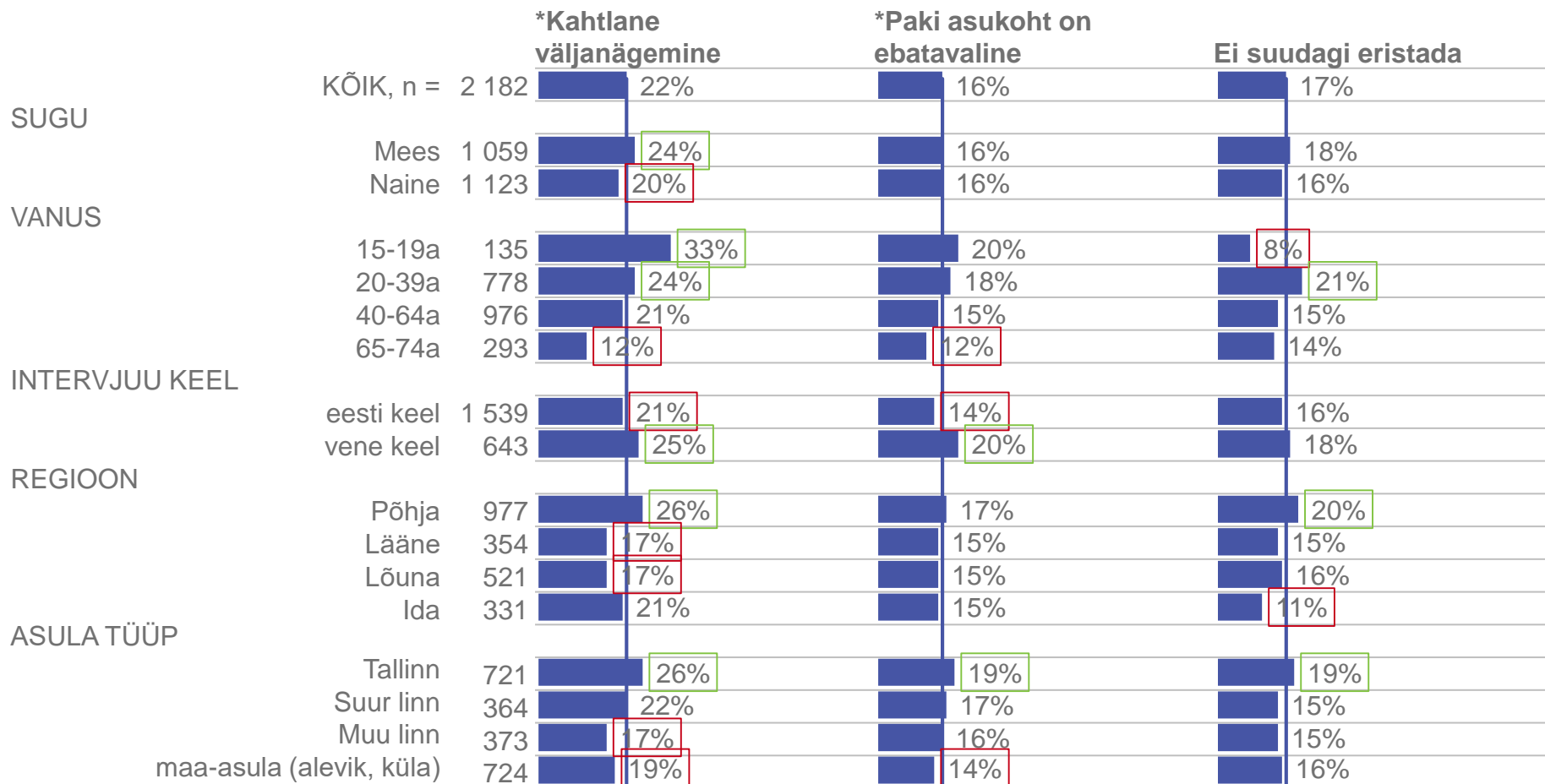

- Plahvatusohtliku koti või paki tuvastamine on uus küsimus, mistõttu ei ole võimalik tulemusi 2013. aastaga võrrelda. Tegemist oli lahtise vastusega küsimusega.
- 17% vastajatest tunnistasid, et nemad ei suudaks eristada, milline kott või pakk võiks plahvatusohtlik olla. 39% ei osanud koti plahvatusohtlikkust kirjeldada
- Umbes viiendik vastajatest liigitaks koti või paki kahtlaseks selle väljanägemise alusel – kas kuskilt paistavad välja juhtmed (8%), milline on selle kuju, suurus jms (7%), kas see on kokku seotud või teibitud (4%) või näeb lihtsalt kahtlane välja (5%).
- Kokku 16% liigitavad koti või paki kahtlaseks tema asukoha tõttu – see on ebatavalises kohas (avalikus kohas, ukse juures, liftis jms – 11%) või on kott/pakk jäetud järelvalveta, ilma omanikuta ja on kohal juba pikemat aega seisnud (7%).
- 12% liigitaks koti/paki plahvatusohtlikuks juhul, kui kuulevad selle juures tiksumist või see teeb häält.

Plahvatusohtliku koti või paki tuvastamine

Mille põhjal võib eeldada, et leitud kott või pakk võib olla plahvatusohtlik?

Rea % vastavast segmendist

- Väljanägemise alusel liigitaksid koti või paki kahtlaseks keskmisest enam mehed, nooremad sihtrühmad (kuni 39a), vene keeles kõnelevad ning Põhja regiooni ja Tallinna elanikud.
- Asukoha alusel liigitaks koti või paki kahtlaseks keskmiselt sagedamini vene keelt kõnelev ning Tallinna elanik.
- Oma võimet kahtlast kotti või pakki muust eristada hindavad halvimal viisil 20-39 aastased, Põhja regiooni ning Tallinna elanikud.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

*kahtlane väljanägemine koondab kokku vastusevariandid: väljapaistvad juhtmed, kuju, suurus jms, kokku seotud või teibitud, näeb kahtlane välja.

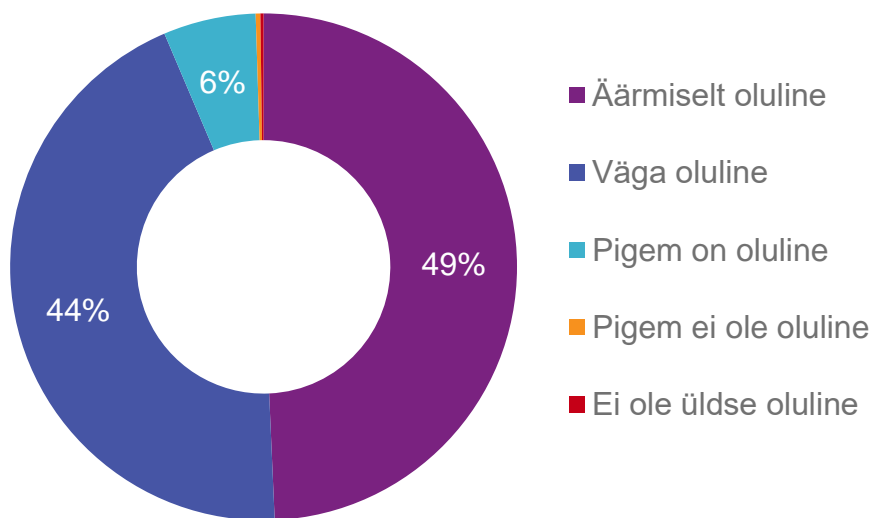
*paki asukoht ebatavaline koondab kokku vastusevariandid: ebatavalises kohas (avalikus kohas, ukse juures, liftis jms, kott/pakk jäetud järelvalveta, ilma omanikuta, on kohal juba pikemat aega seisnud

Hädaabinumbrile helistamise olulisus

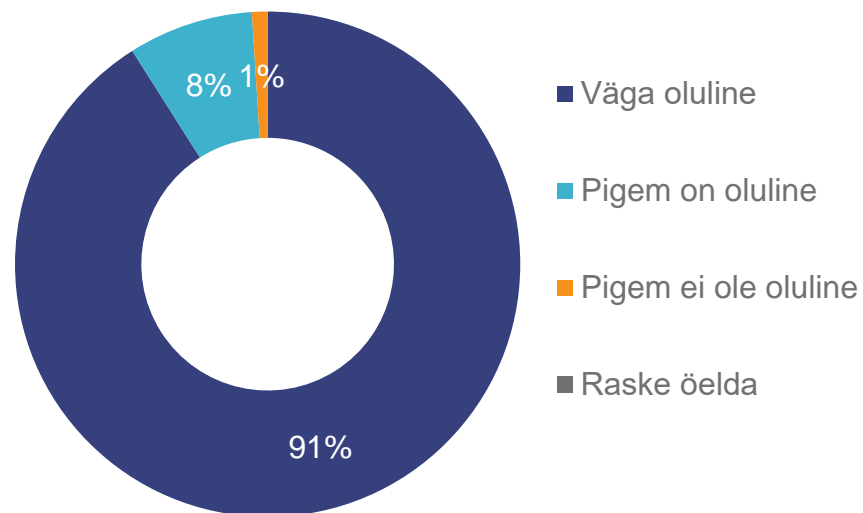
Kuivõrd oluline on Teie arvates helistada hädaabinumbrile, et teatada lõhkekeha leiust?

% kõigist vastajatest

2019, n = 2182

2013, n = 1000

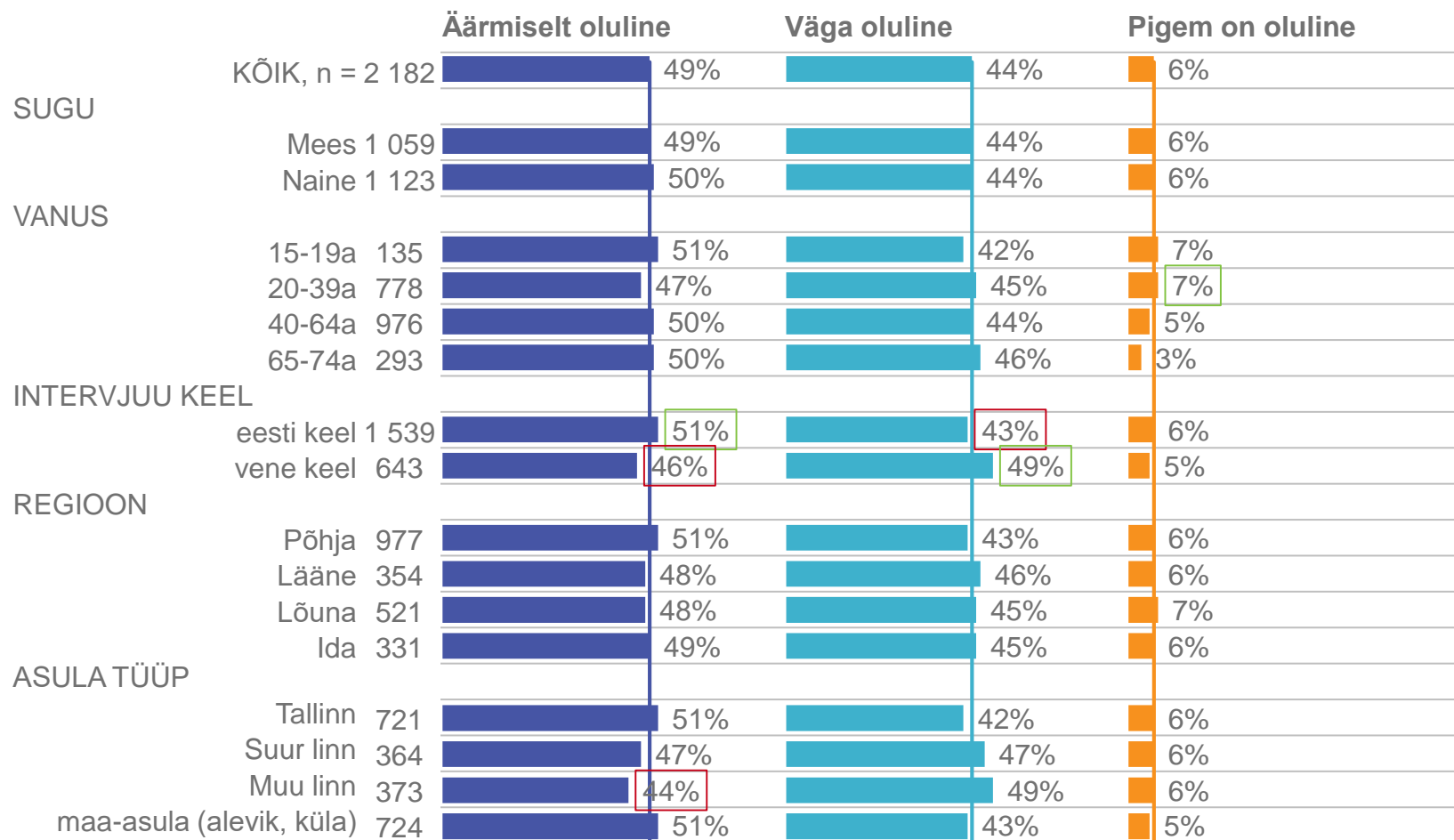
- Lõhkekeha leiust teavitamine on oluliseks tegevuseks kõigi vastajate silmis.
- Äärmiselt oluliseks peab seda 49% vastajatest, väga oluliseks 44% ning pigem oluliseks 6%, ehk oluliseks pidavate vastajate osakaal jääb 99% juurde.
- Võrreldes 2013. aastaga on seega vastajate osakaalud põhimõtteliselt samaks – kokku pidas seda siis väga oluliseks 91% ning pigem oluliseks 8%.

- Tulemusi ei saa otseselt 2013. aasta tulemustega võrrelda, kuna muutunud on nii meetod kui ka mõnel määral muutunud vastusevariandid.
- Kui 2013. toimus küsitlus vaid telefoni teel, siis sel aastal viidi telefoniintervjuude kõrval läbi ka veebiintervjuud.
- Antud küsimuse juures on muutunud skaala – 2019. aastal lisandus juurde vastusevariant „äärmiselt oluline“ ning „raske öelda“.

Hädaabinumbrile helistamise olulisus

Kuivõrd oluline on Teie arvates helistada hädaabinumbrile, et teatada lõhkekeha leiust?

Rea % vastavast segmendist

- Äärmiselt oluliseks pidasid keskmisest rohkem lõhkekeha leiust teatamist eesti keelt kõnelevad vastajad, väga oluliseks vene keelt kõnelevad vastajad.
- Pigem oluliseks pidavate vastajate seas oli keskmisest rohkem 20-39 aastaseid vastajaid.
- Päästeameti regioonide vahel statistiliselt olulisi erinevusi ei esinenud.

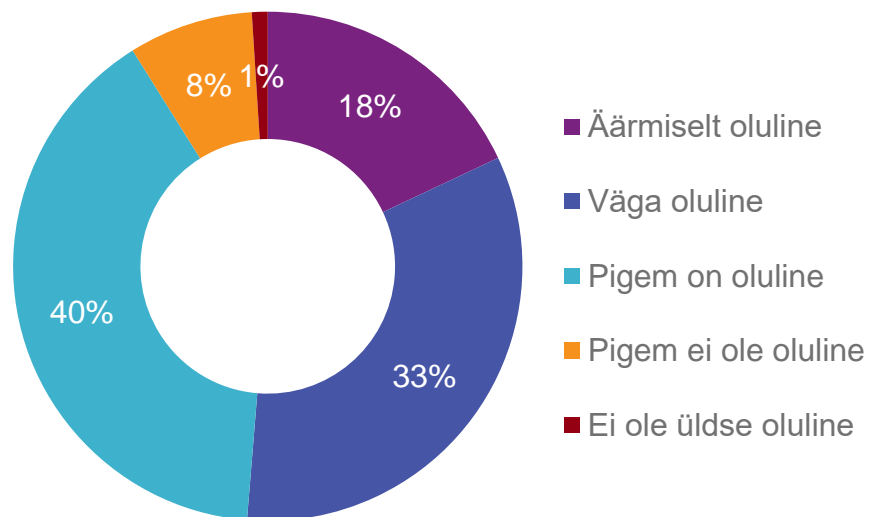
 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Hädaabinumbrile helistamise olulisus

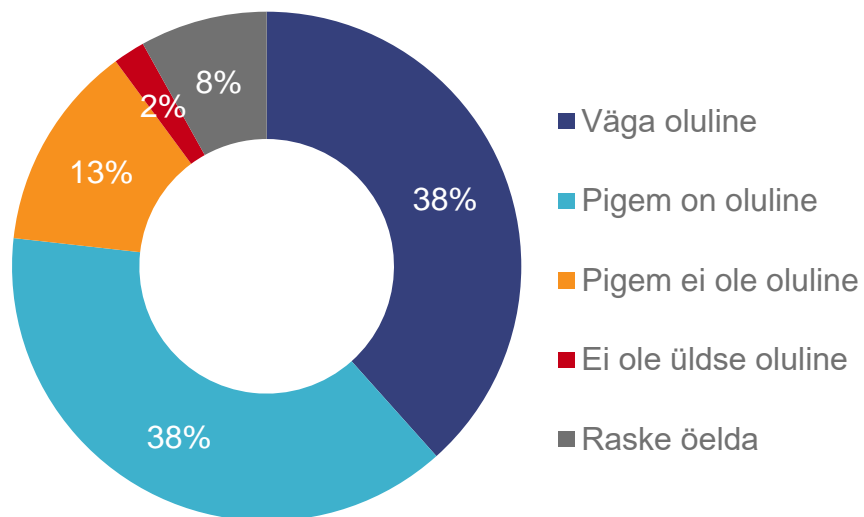
Kuivõrd oluline on Teie arvates helistada hädaabinumbrile, et teatada kahtlase paki või koti leiust?

% kõigist vastajatest

2019, n = 2182

2013, n = 1000

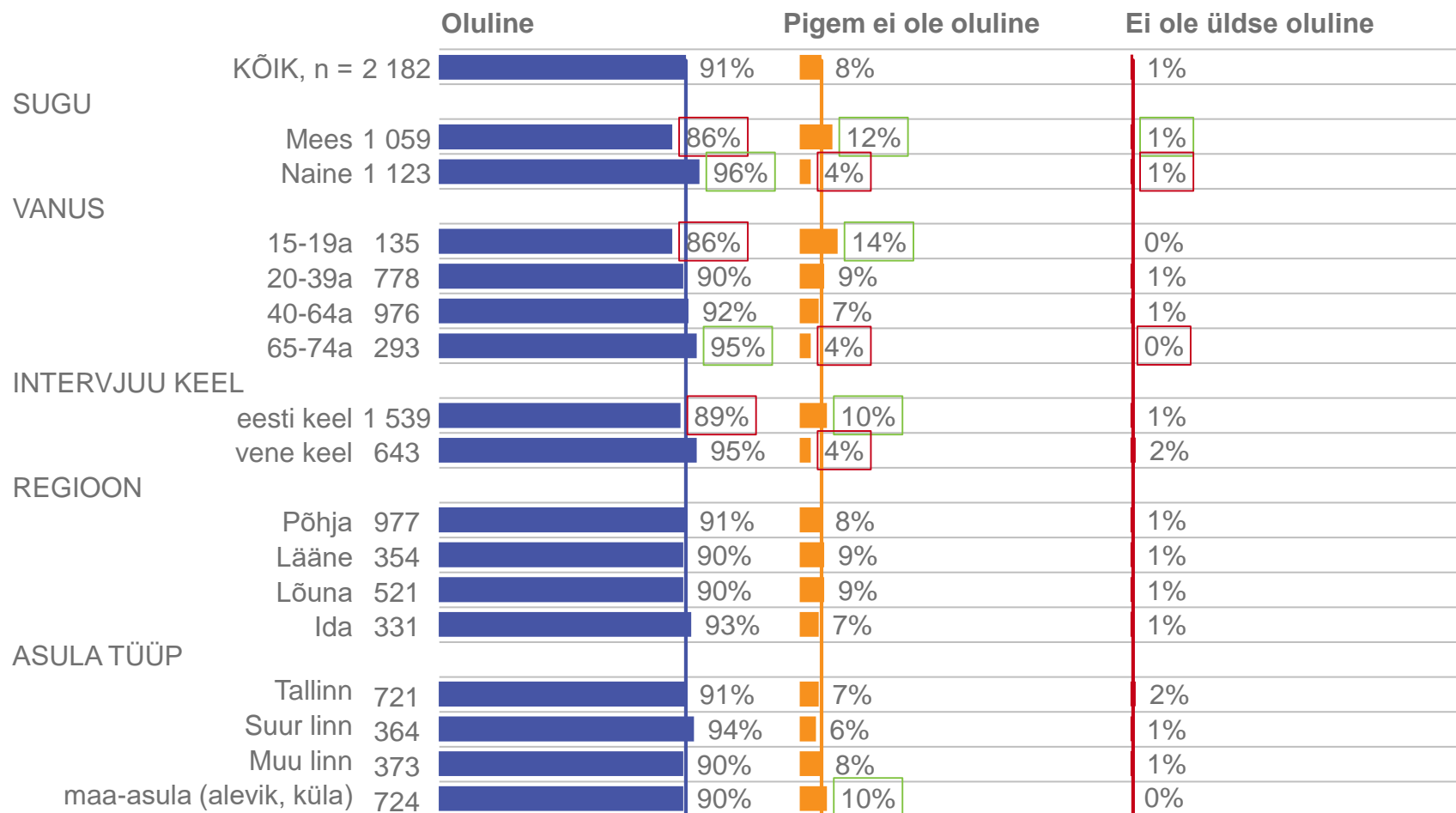
- Kahtlase paki või koti leiust teavitamist hädaabinumbrile peab oluliseks 91% vastajatest.
- Äärmiselt oluliseks peab seda 18% vastajatest, väga oluliseks 33% ning pigem oluliseks 40%. Oluliseks ei pea teavitamist kokku 9% vastajatest.
- Võrreldes 2013. aastaga on seega seda tähtsustavate vastajate osakaal veidi suurenenud – 2013. aastal pidas seda kas väga või pigem oluliseks 76% ning pigem või üldse mitte oluliseks 15%.

- Tulemusi ei saa otseselt 2013. aasta tulemustega võrrelda, kuna muutunud on nii meetod kui ka mõnel määral muutunud vastusevariandid.
- Kui 2013. toimus küsitlus vaid telefoni teel, siis sel aastal viidi telefoniintervjuude kõrval läbi ka veebiintervjuud.
- Antud küsimuse juures on muutunud skaala – 2019. aastal lisandus juurde vastusevariant „äärmiselt oluline“ ning puudus vastusevariant „raske öelda“.

Hädaabinumbrile helistamise olulisus

Kuivõrd oluline on Teie arvates helistada hädaabinumbrile, et teatada kahtlase paki või koti leiust?

Rea % vastavast segmendist

- Kahtlase paki või koti leiust peavad keskmisest vähem oluliseks hädaabinumbrit teavitada mehed, 15-19 aastased ning eesti keelt kõnelevad vastajad. Teavitamise tähtsustamine tõuseb vanuse kasvades.
- Üldse mitte oluliseks peab kahtlase paki või koti leiust teavitamist keskmisest rohkem mehed, samas on see vaid 1%.

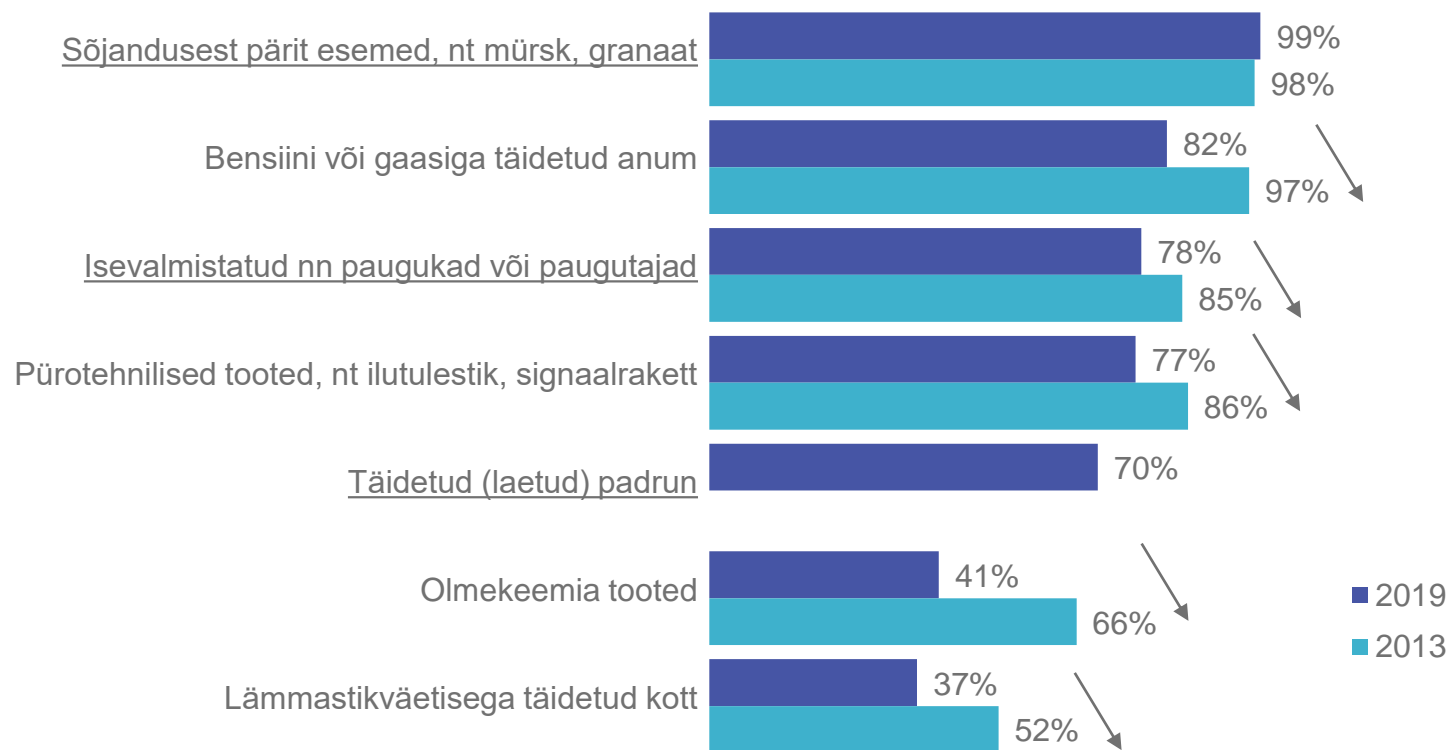
 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Esemed, mida peetakse plahvatusohtlikuks

Palun öelge, millised neist on Teie arvates plahvatusohtlikud?

% kõigist vastajatest, n = 2182

Õiged vastused on alla joonitud

- Kõige selgem on vastajate jaoks sõjandusest pärit esemete (nt mürsk, granaat) plahvatusohtlikkus, mida peavad ohtlikuks 99% vastajatest. See näitaja pole võrreldes 2013. aastaga muutunud (98%).
- Ohtlikkuse tunnetuselt järgnevad bensiini või gaasiga täidetud anum (82%), isevalmistatud paugukad või paugutajad (78%), pürotehnilised tooted (77%) ning täidetud padrun (70%).
- Alla poole vastajatest peavad plahvatusohtlikuks ka olmekeemia tooteid (41%) ning lämmastikväetisega täidetud kotti (37%).
- Võrreldes 2013. aastaga on plahvatusohtlikkuse tunnetuse osas esemete järjestus jäänud samaks, kuid protsentuaalselt on nende ohutunnetus antud esemete osas vähenenud. Selle taga võib olla küsitlusmeetodi vahetus.
- Vastustest selgub, et plahvatusohtlikuks peetakse suuresti ka esemeid või tooteid, mis õigel kasutamisel tegelikult plahvatusohtlikud ei ole. Edaspidi võiks kaaluda nende variantide täpsemat piiritlemist täpsustusega, mis puudutab „õiget kasutamist“.

Esemed, mida peetakse plahvatusohtlikuks (1/2)

Palun öelge, millised neist on Teie arvates plahvatusohtlikud? (alla on joonitud õiged vastused)

Rea % vastavast segmendist

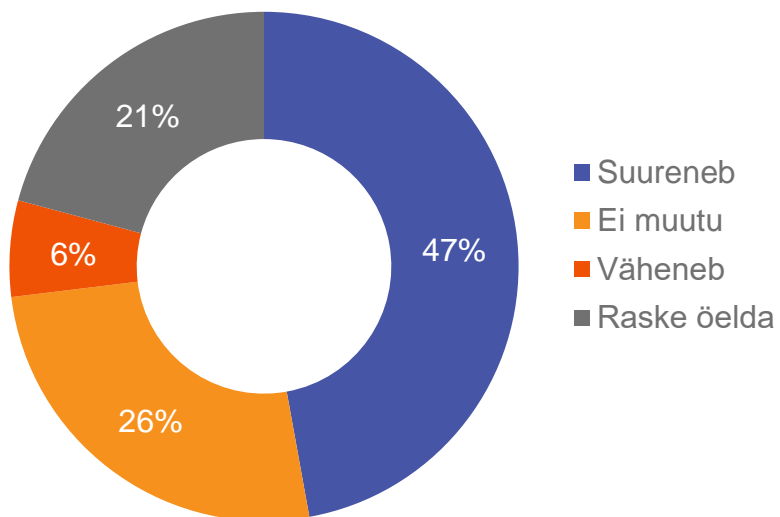
		Sõjandusest pärit esemed, nt mürsk, granaat	Bensiini või gaasiga täidetud anum	Isevalmistatud nn paugukad või paugutajad	Pürotehnilised tooted, nt ilutulestik, signaalrakett vms.	Täidetud (laetud) padrun	Olmekeemia tooted	Lämmastik- väetisega täidetud kott
KÕIK, n = 2 182		99%	82%	78%	77%	70%	41%	37%
SUGU								
	Mees 1 059	99%	80%	79%	76%	67%	43%	41%
	Naine 1 123	99%	84%	77%	77%	72%	40%	33%
VANUS								
	15-19a 135	100%	81%	82%	86%	72%	64%	43%
	20-39a 778	99%	83%	80%	80%	75%	46%	43%
	40-64a 976	99%	82%	75%	76%	67%	39%	35%
	65-74a 293	97%	79%	77%	67%	65%	26%	25%
INTERVJUU KEEL								
	eesti keel 1 539	99%	81%	79%	79%	68%	44%	39%
	vene keel 643	99%	86%	73%	71%	75%	34%	32%
REGIOON								
	Põhja 977	99%	81%	77%	75%	70%	37%	37%
	Lääne 354	99%	83%	82%	79%	71%	48%	41%
	Lõuna 521	99%	82%	76%	80%	70%	44%	39%
	Ida 331	98%	85%	79%	71%	69%	40%	32%

Plahvatusohtlikkuse suurenemine aja möödudes

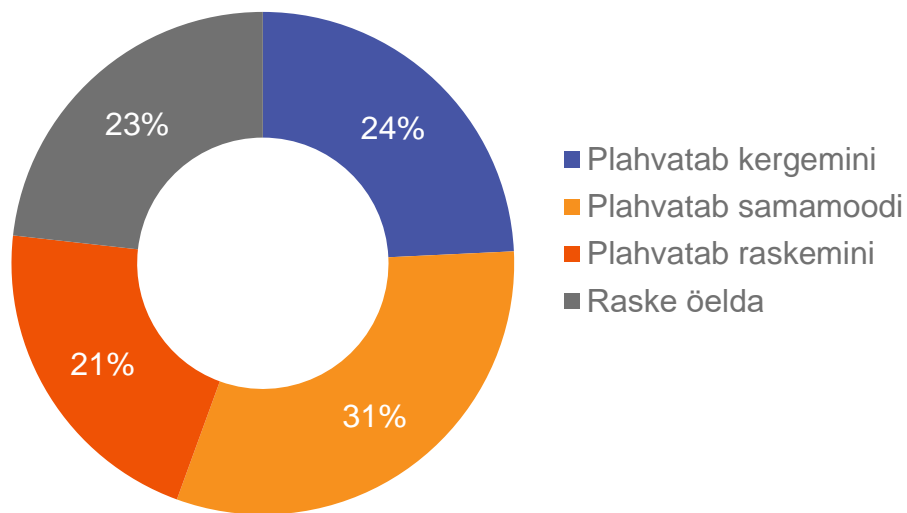
Kas Teie arvates lõhkekeha (mürsk, granaat, padrun vms) plahvatusoht aja möödudes ...?

% kõigist vastajatest

2019, n = 2182

2013, n = 1000

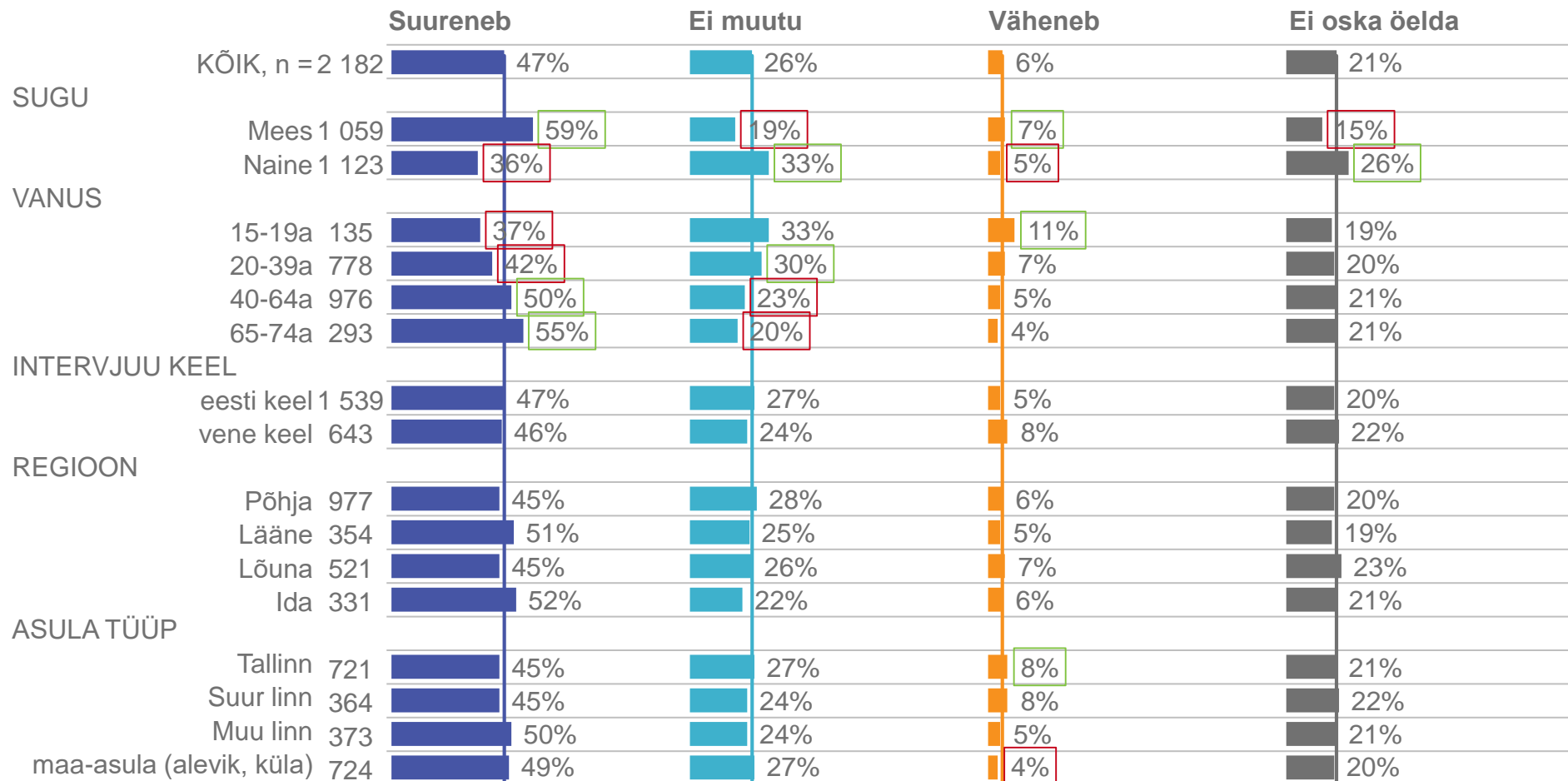
- Ligi pooled vastajatest (47%) on teadlikud, et lõhkekeha plahvatusoht aja jooksul suureneb, ligi veerand (26%) usub, et plahvatusoht aja jooksul ei muutu ning 6% arvas, et oht väheneb. Ligi viiendik (21%) ei osanud vastata.

- Tulemusi ei saa otseselt 2013. aasta tulemustega võrrelda, kuna muutunud on nii meetod kui ka mõnel määral muutunud antud küsimuse vastusevariandid.
- Kui 2013. toimus küsitlus vaid telefoni teel, siis sel aastal viidi telefoniintervjuude kõrval läbi ka veebiintervjuud.
- Antud küsimuse juures on muutunud skaala.

Plahvatusohtlikkuse suurenemine aja möödudes

Kas Teie arvates lõhkekeha (mürsk, granaat, padrun vms) plahvatusoht aja möödudes ...?

Rea % vastavast segmendist

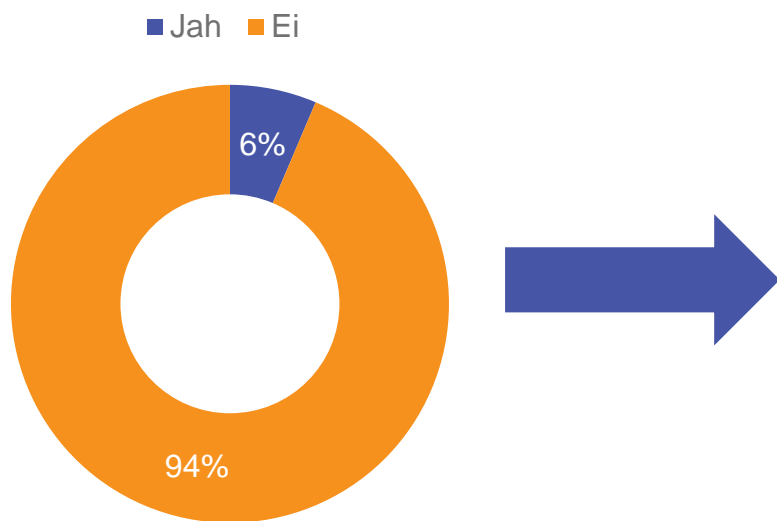

- Vastajate hulgas, kes on teadlikud, et lõhkekeha plahvatusohtlikkus aja jooksul suureneb, on keskmisest tunduvalt enam mehi ning 40+ vanuses elanikke. Mida vanema inimesega on tegu, seda tõenäolisemalt ta märkis plahvatusohtu kasvu ajas.
- Naised usuvad keskmisest rohkem, et lõhkekeha plahvatusohtlikkus aja jooksul ei muutu, samuti 20-39 aastased.
- Noorte seas on keskmisest rohkem neid, kes arvavad, et lõhkekeha plahvatusohtlikkus aja möödudes väheneb.

Informatsioon plahvatusohtude ja plahvatusohtlike esemete kohta

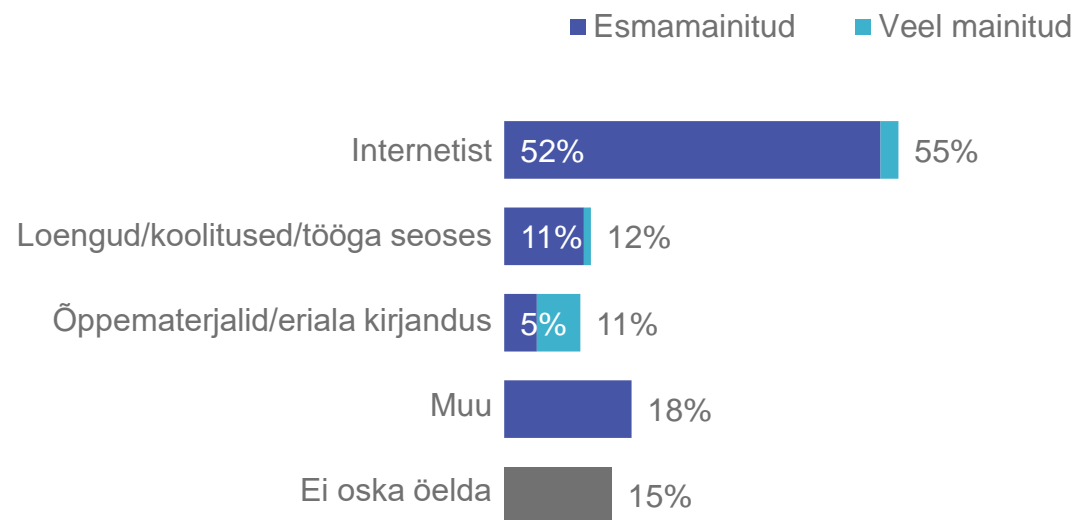
Kas olete otsinud infot plahvatusohtude ja/või plahvatusohtlike esemete kohta?

% kõigist vastajatest, n = 2182

Mis infot Te otsisite ja millistest allikatest?

% nendest, kes on otsinud, n = 139

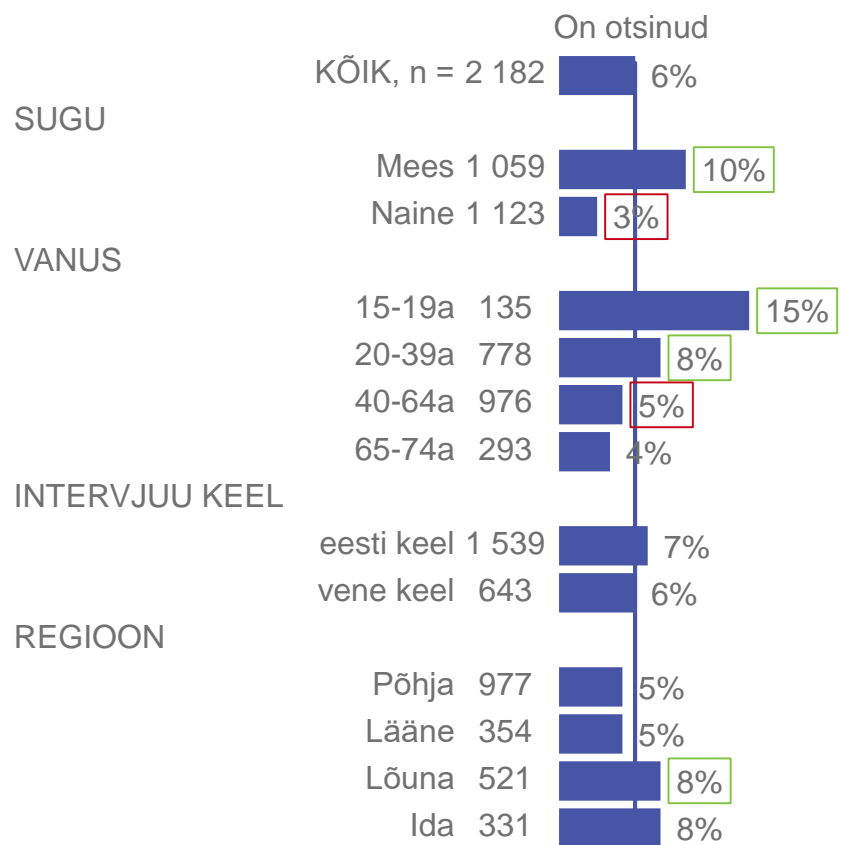

- Plahvatusohtude ja/või plahvatusohtlike esemete kohta on informatsiooni otsinud 6% vastajatest. Peamiseks infoallikaks on internet (55%), kuid ka loengud, koolitused ja tööga seotud informatsioon (12%), õppematerjalid ja erialakirjandus (11%).
- Tegemist on uue küsimusega ning seega puudub võrdlus 2013. aastaga

Informatsioon plahvatusohtude ja plahvatusohtlike esemete kohta

Kas olete otsinud infot plahvatusohtude ja/või plahvatusohtlike esemete kohta?

Rea % vastavast segmendist

- Plahvatusohtude ja/või plahvatusohtlike esemete kohta on informatsiooni keskmiselt rohkem otsinud mehed (10%), 15-19 aastased (15%) ja 20-39 aastased (8%) ning Lõuna regiooni elanikud (8%).
- Statistilisest keskmisest tunduvalt vähem on selle vastu huvi üles näidanud naised (3%) ning 40-64 aastased (5%).
- Asulatüübi lõikes statistiliselt olulisi erinevusi ei esine.

□ = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
□ = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Tegemist on uue küsimusega ning seega pole võrdlust 2013. aastaga.

2

Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest

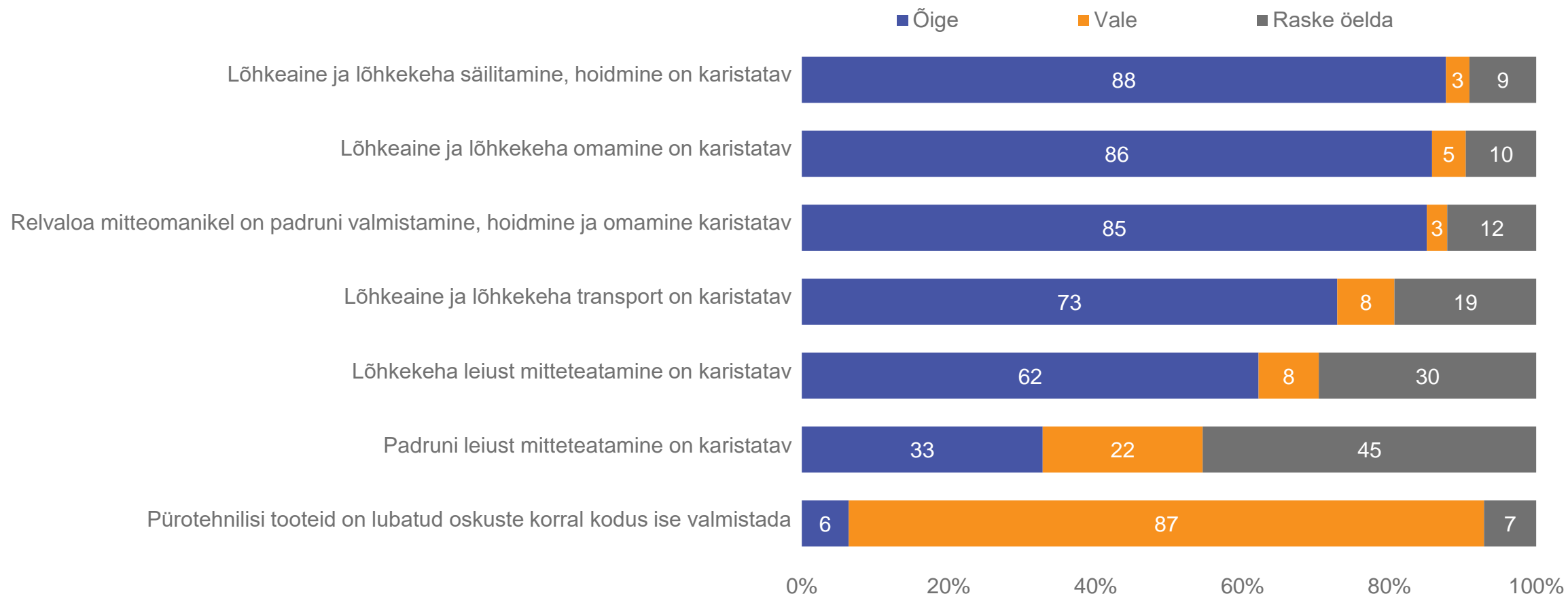
Kokkuvõte – kursisolek seadussätetega

- Uuring testis elanike teadmisi mitmete seadusandlusest tulenevate väidete õigsuse osas. Sõltuvalt teemast on teadmiste tase üsna erinev.
- Üsna teadlikud ollakse seadusandluse osas, mis puudutab lõhkeaine ja lõhkekehade säilitamist (88%), omamist (86%) ning padruni valmistamist, hoidmist või omamist relvaloa mitteomanike poolt (85%). 87% ei lasknud ennast ka petta listis olevast valest väitest ehk et pürotehnilisi tooteid on lubatud oskuste korral kodus ise valmistada ning teadsid, et see on vale.
- Kõige enam kahtlusi tekitasid vastajates väited, mis puudutasid padruni või lõhkekeha leiust mitteteatamise eest karistuse saamist, põhilise argumendina toodi siinkohal välja, et seda pole võimalik tõestada. Samuti oli padruni osas küsimus selle ohtlikkuses – leiti, et tegemist pole eriti suure ega ohtliku asjaga. Samuti tundus karistamine siinkohal vastajatele ebamõistlikuna.
- Väitega „lõhkeaine ja lõhkekeha transportimine on karistatav“ nõustusid $\frac{3}{4}$ (73%), mis on ka õige vastus. Neid, kes arvasid, et tegemist on vale väitega, oli kokku 8%. Vaba vastusena antud põhjendustest ilmnis peamiselt välja see, et kuna inimesed erialaselt siiski sellega tegelevad, siis see ei tohiks karistatav olla.
- Kursisolek seadusandlusega oli vähesem noorte, kuid ka meeste ja Põhja regiooni elanike seas.
- Paljude jaoks pole selge, millised tagajärjed on enda valduses olevate seadusega keelatud lõhkekehade või –ainete omal algatuse politseiametnikele üleandmisel. 59% on küll usuvad, et sel juhul karistust ei rakendata, kuid veidi üle viiendiku (22%) arvasid, et sel juhul rakendatakse kergemat karistust, 3%, et samasugust karistust, kui mittevabatahtliku loovutamise korral ning 17% ei osanud küsimusele vastata.
 - Sellest, et karistust üldse ei rakendata, on vähem teadlikud kuni 39-aastased, vene keele kõnelejad, Lääne regiooni, Tallinna ning suurte linnade elanikud.

Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest

Kas need on Teie arvates seadusandluse kohaselt õiged või valed?

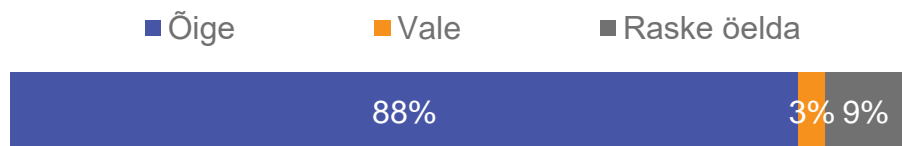
% kõigist vastajatest, n = 2182

Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest (1)

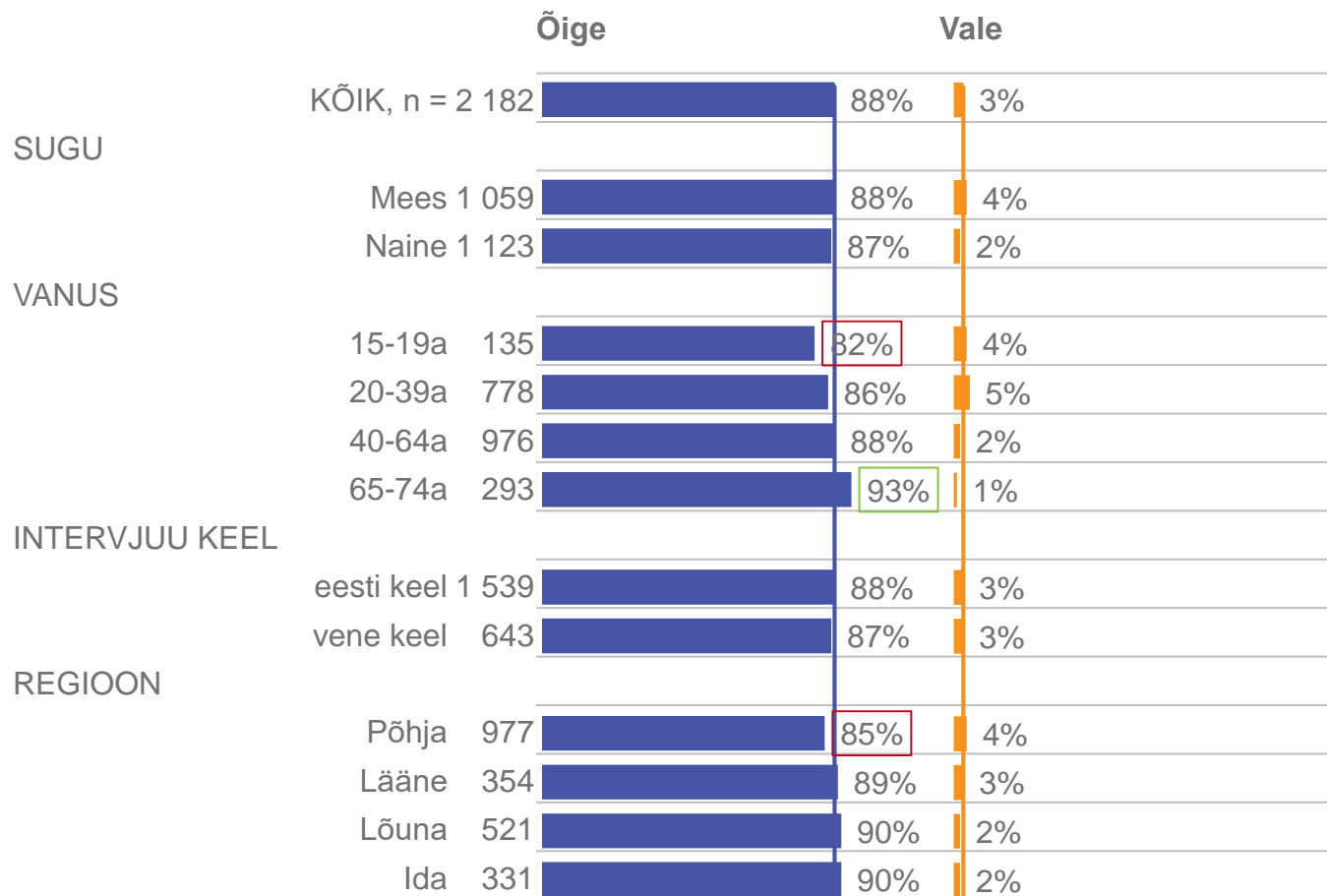
% kõigist vastajatest, n = 2182

Lõhkeaine ja lõhkekeha säilitamine, hoidmine on karistatav

Relvaloa mitteomanikel on padruni valmistamine, hoidmine ja omamine karistatav. - VALE.

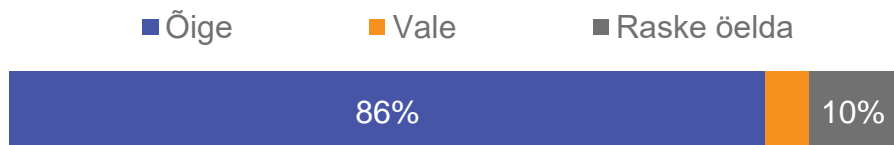
Miks Te nii arvate? n = 71

Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest (2)

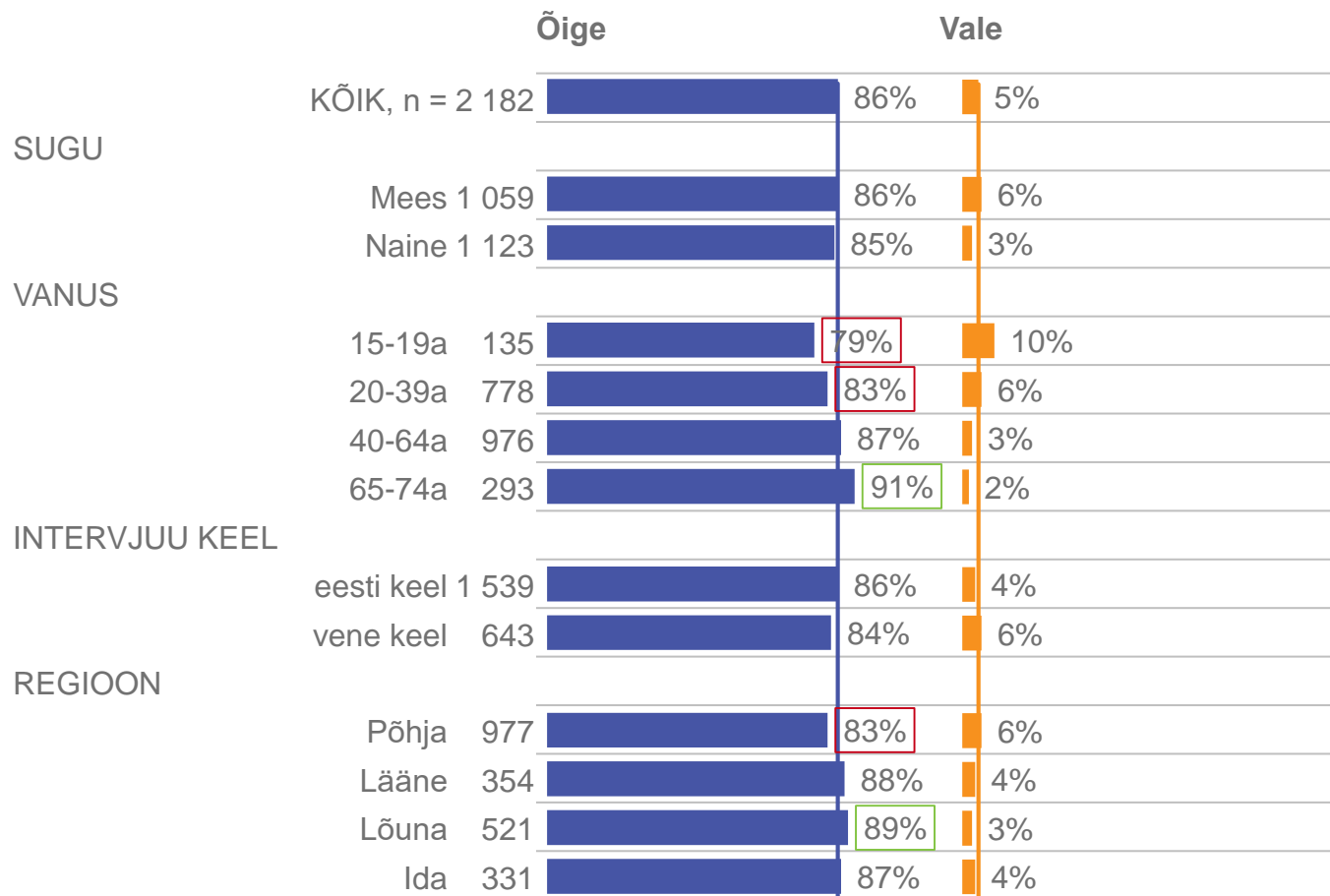
% kõigist vastajatest, n = 2182

Lõhkeaine ja lõhkekeha omamine on karistatav

Relvaloa mitteomanikel on padruni valmistamine, hoidmine ja omamine karistatav. - VALE.

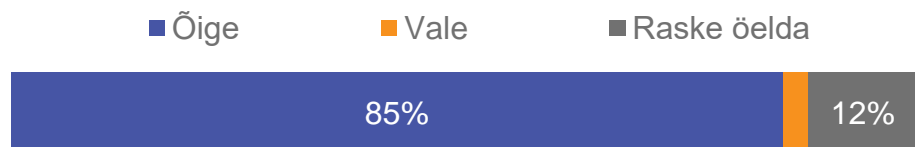
Miks Te nii arvate? n = 101

Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest (3)

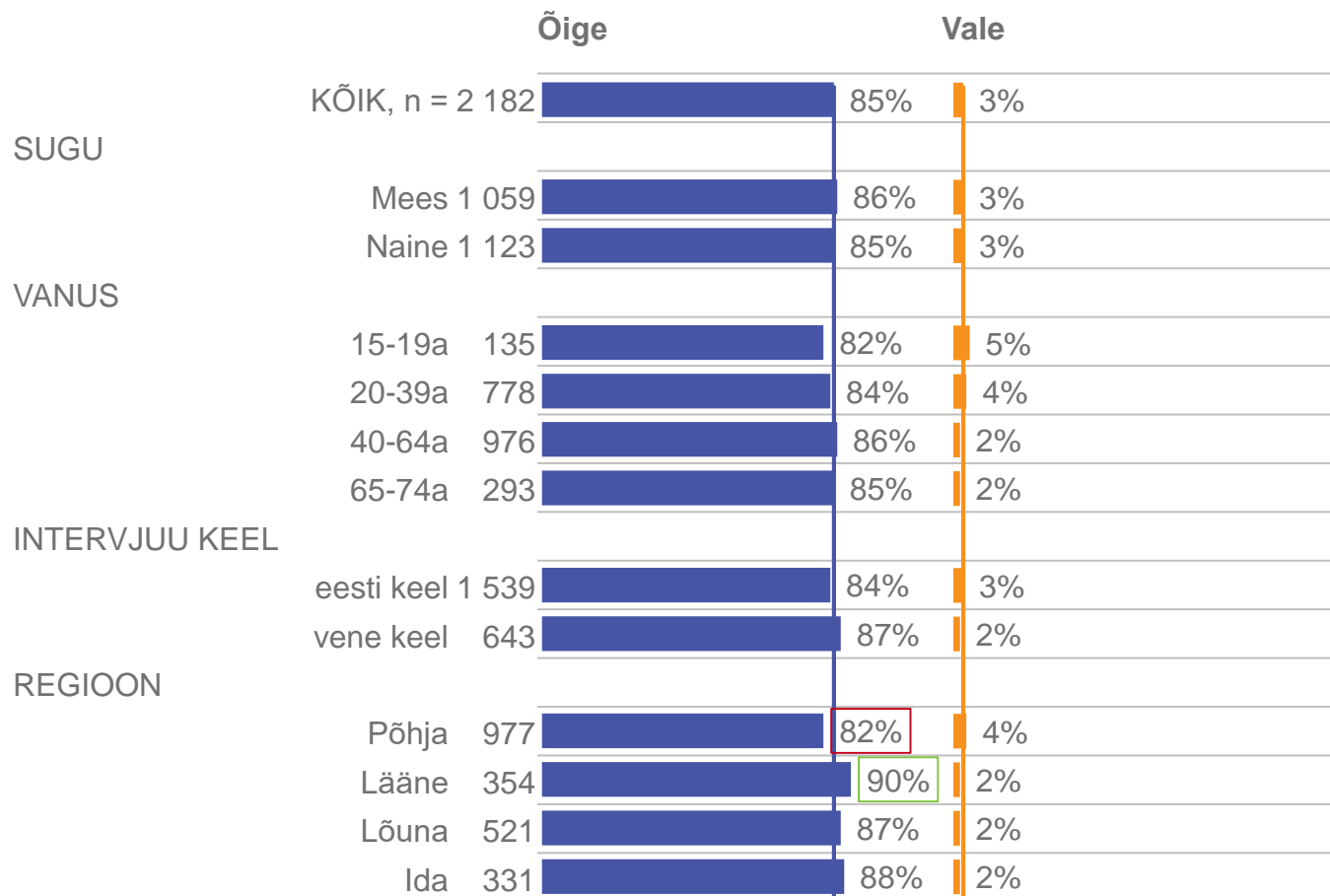
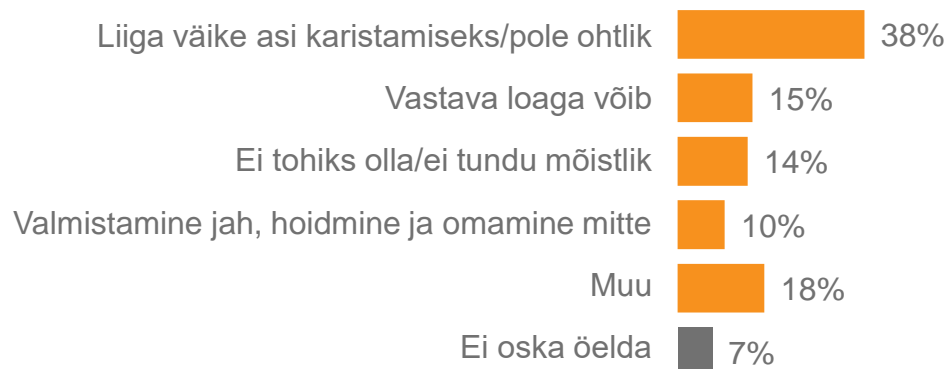
% kõigist vastajatest, n = 2182

Relvaloa mitteomanikel on padruni valmistamine, hoidmine ja omamine karistatav

Relvaloa mitteomanikel on padruni valmistamine, hoidmine ja omamine karistatav. - VALE.

Miks Te nii arvate? n = 62

Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest (4)

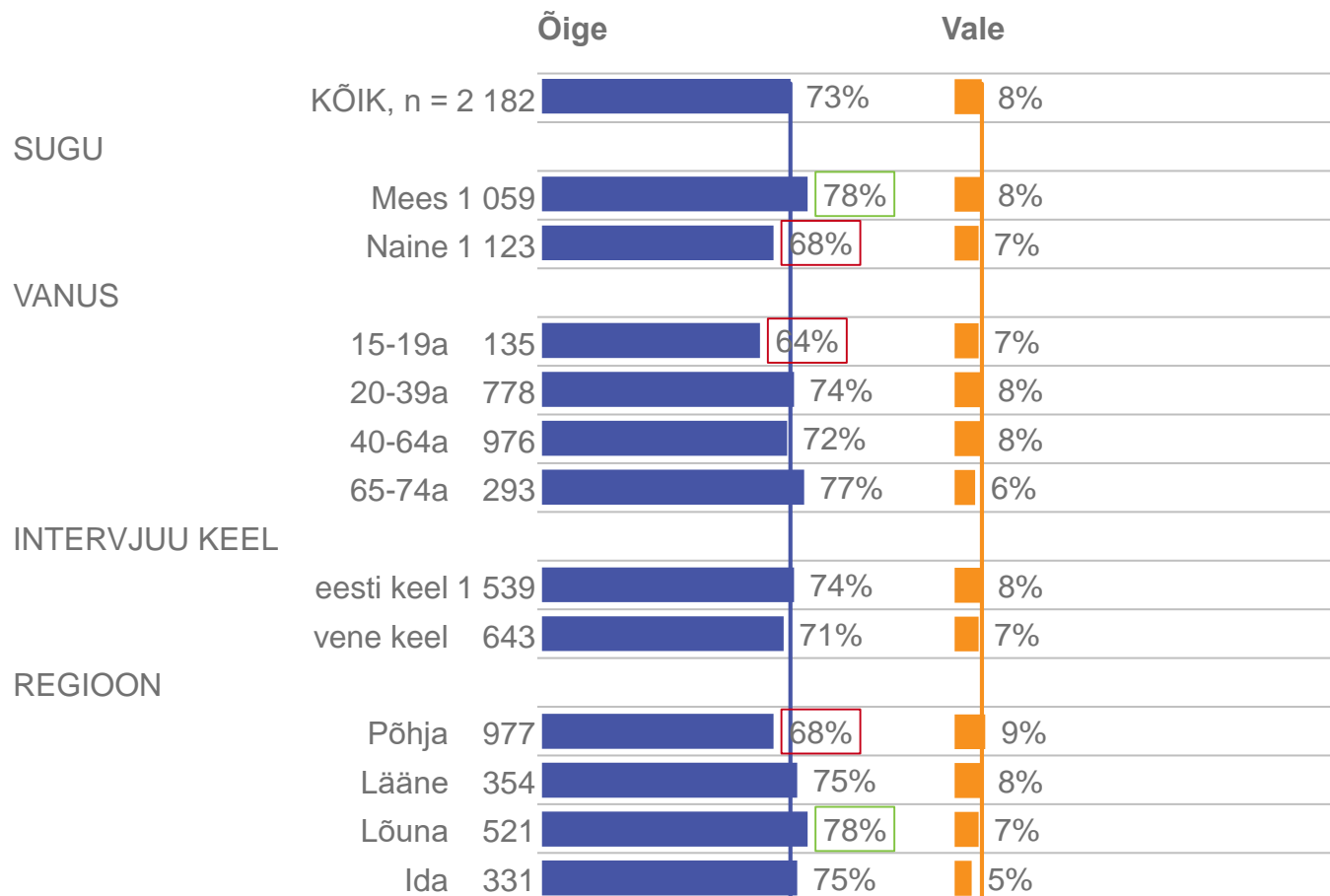
% kõigist vastajatest, n = 2182

Lõhkeaine ja lõhkekeha transport on karistatav

Relvaloa mitteomanikel on padruni valmistamine, hoidmine ja omamine karistatav. - VALE.

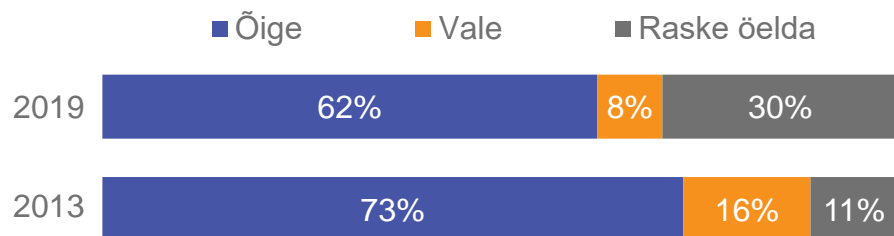
Miks Te nii arvate? n = 169

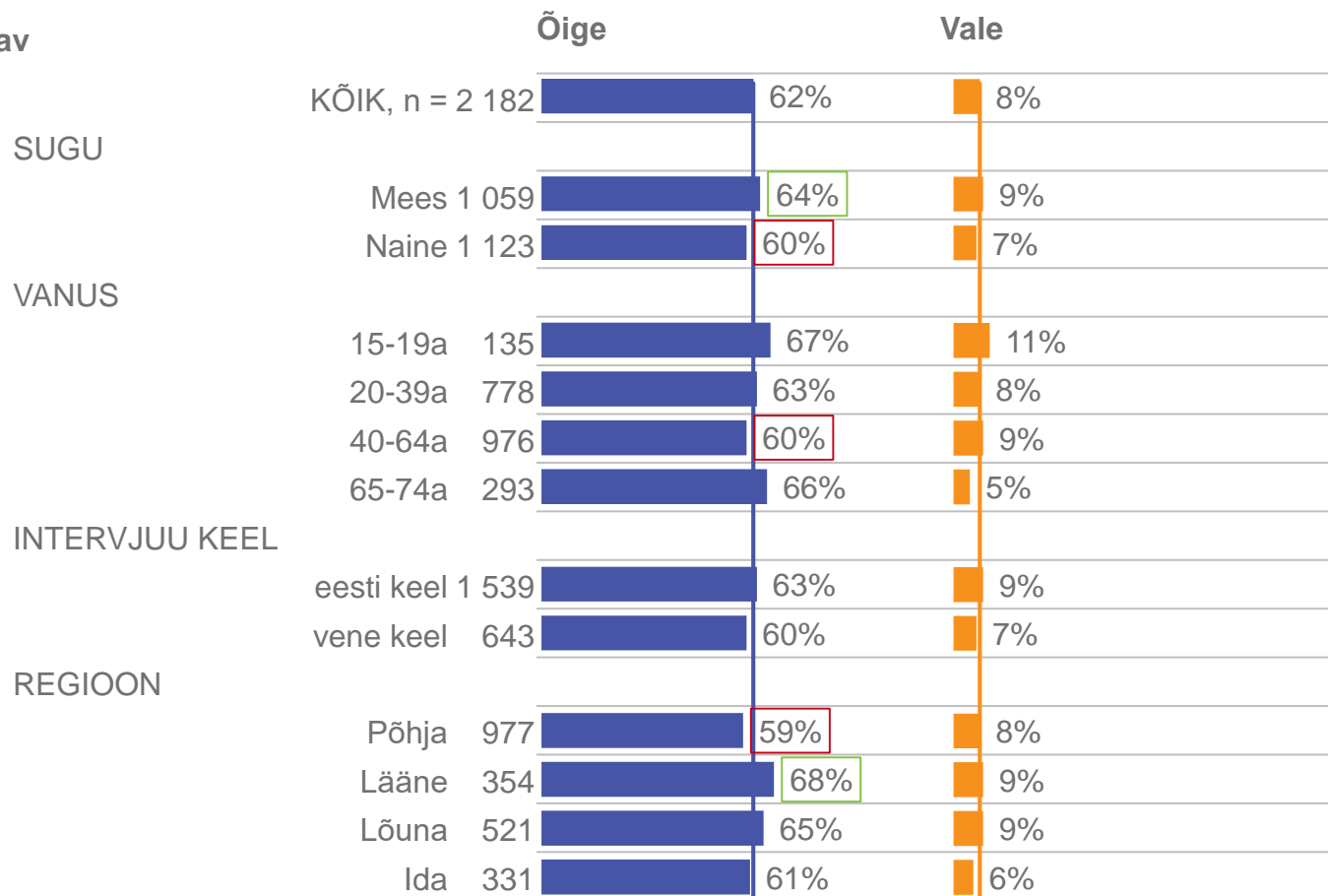
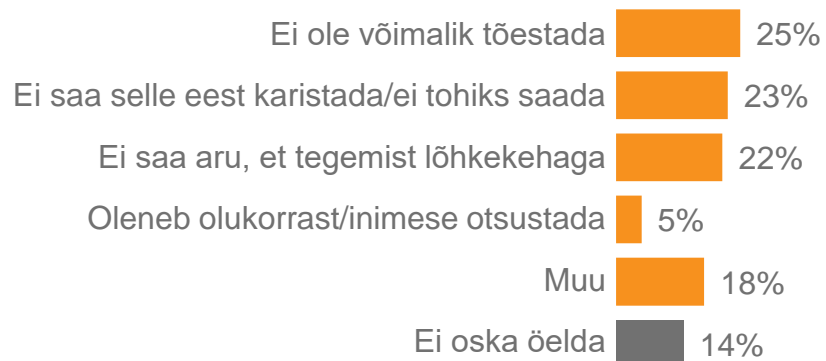
Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest (5)

% kõigist vastajatest, n = 2182

Lõhkekeha (pomm, granaat, mürsk) leiust mitteteatamine on karistatav

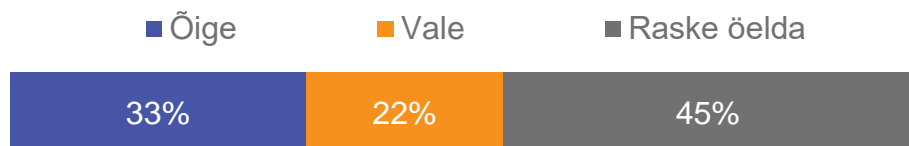
Lõhkekeha leiust mitteteatamine on karistatav. - VALE. Miks Te nii arvate? n = 179

Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest (6)

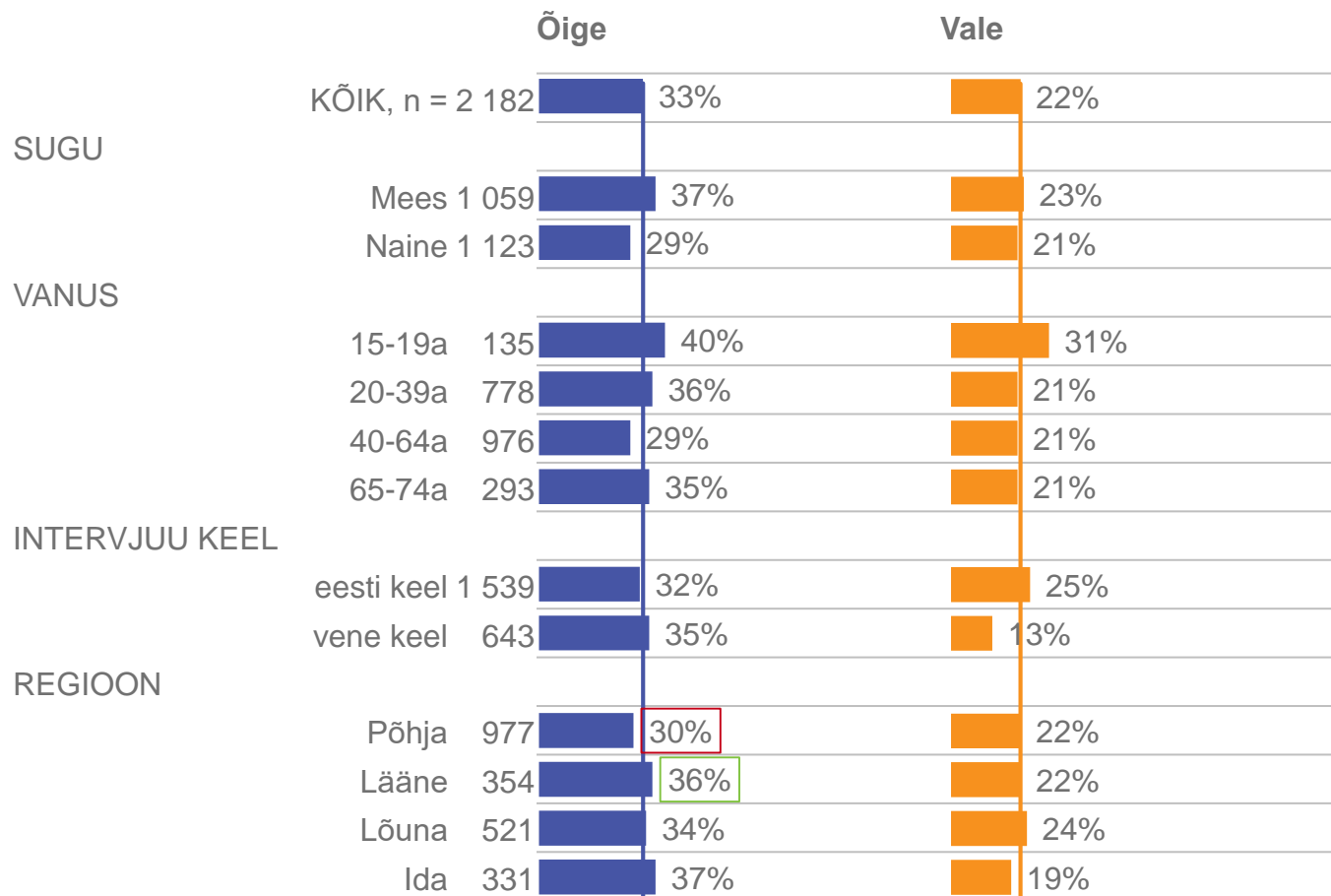
% kõigist vastajatest, n = 2182

Padruni leiust mitteteatamine on karistatav

Padruni leiust mitteteatamine on karistatav. - VALE.

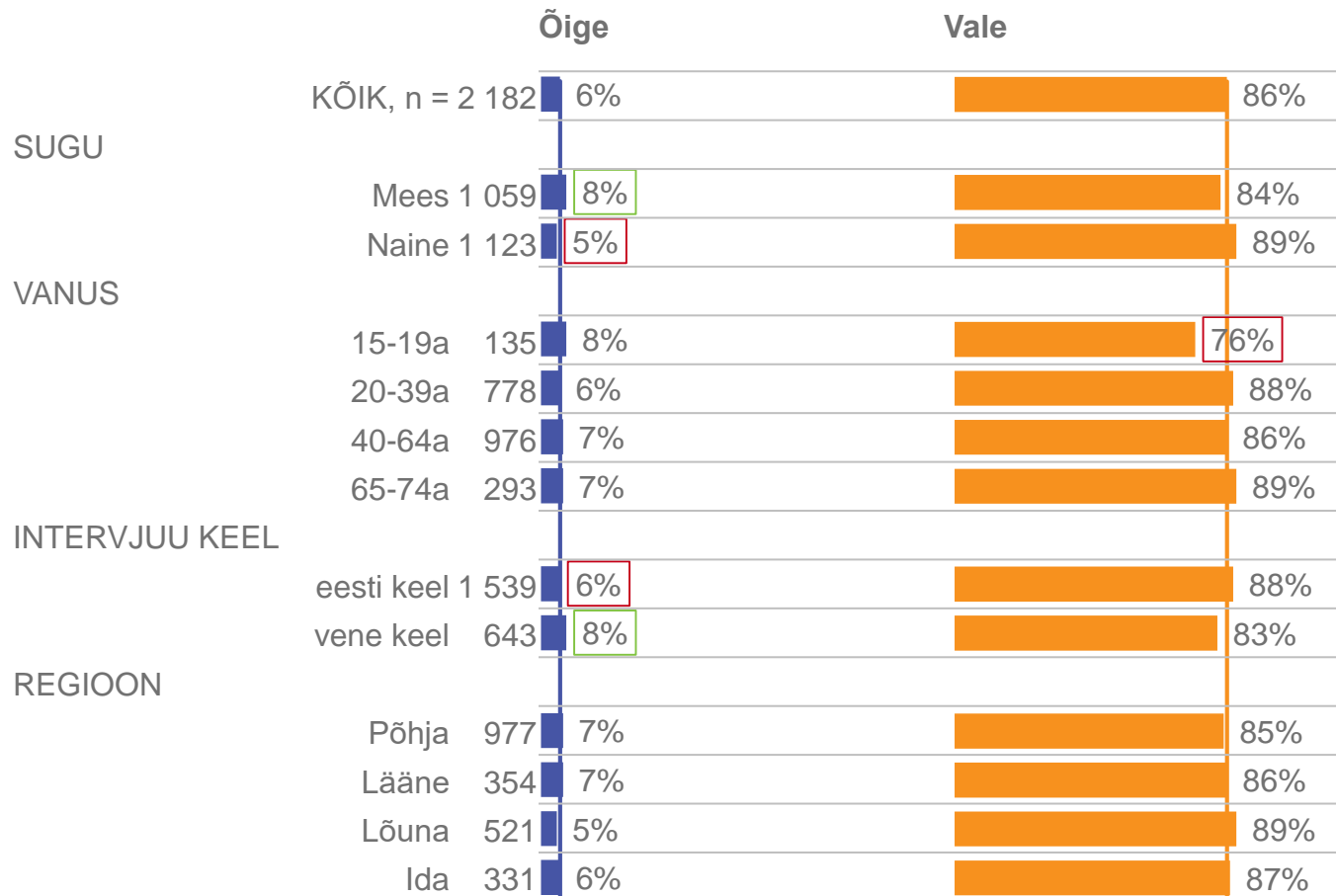
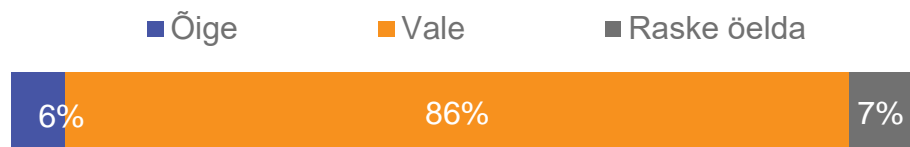
Miks Te nii arvate? n = 476

Teadlikkus plahvatusohtlike esemetega seotud seadussätetest (7)

% kõigist vastajatest, n = 2182

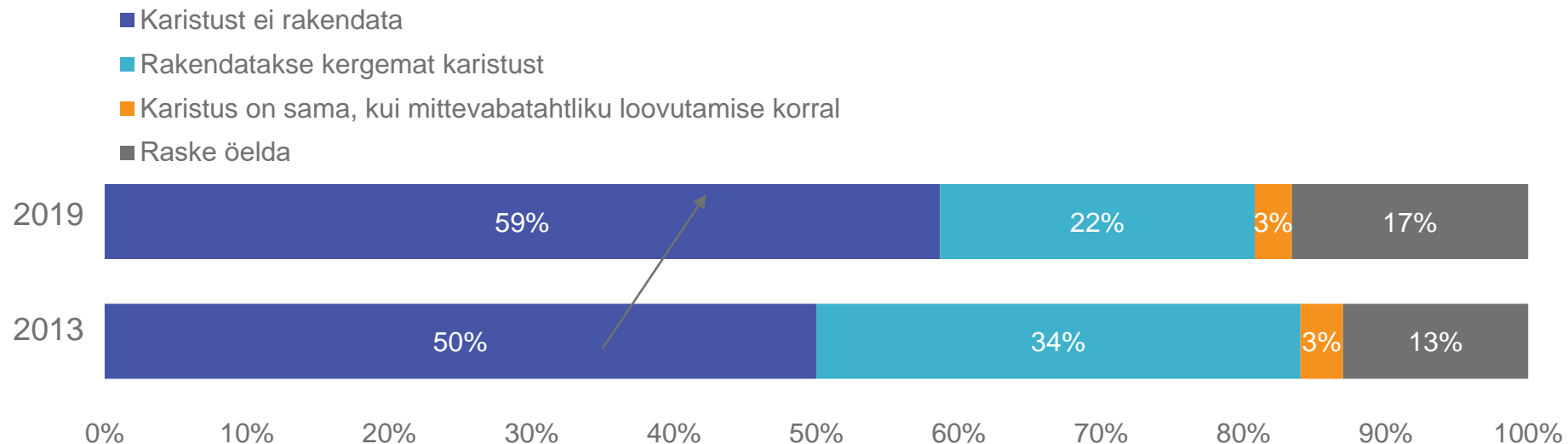
Pürotehnilisi tooteid (sh ilutulestikku) on lubatud oskuste korral kodus ise valmistada

Keelatud lõhkeainete omaalgatuslik loovutamine

Juhul, kui Te annate Teie valduses olnud seadusega keelatud lõhkekehad või –ained omal algatusel üle politsei- või päästeametnikele, siis...?

% kõigist vastajatest, n = 2182

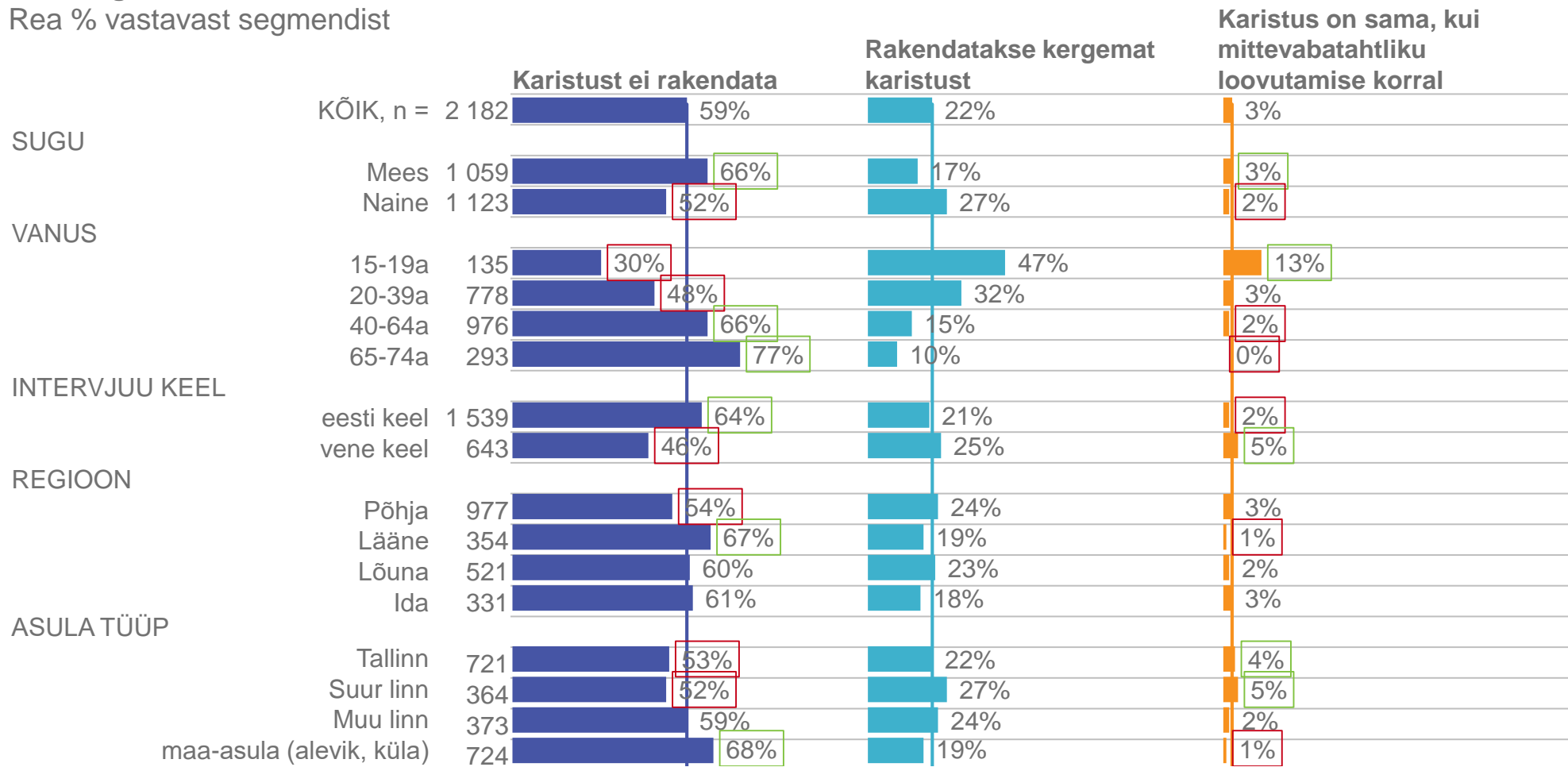

- 59% vastajatest on kursis sellega, et omaalgatuslikult enda valduses olnud seadusega keelatud lõhkekehade või –ained üleandmisel politsei- või päästeametnikele **karistust ei rakendata**. 22% arvas, et sel juhul rakendatakse kergemat karistust ning 3%, et karistus on omaalgatusliku ja mittevabatahtliku loovutamise korral sama. 17% ei osanud küsimusele vastust anda.
- Võrreldes 2013. aastaga on mõnevõrra (9 protsendipunkti) on kasvanud teadlike elanike osakaal. Võrreldes 2013. aastaga on suurem nihe toimunud noorte (15-19 aastaste) vastustes. Oluliselt on suurenenud nende n-ö hirm karistuse osas, ehk arvamus, et omaalgatuslikul loovutamisel rakendatakse kergemat või samaväärset karistust mittevabatahtliku loovutamise korral. Siinjuures olid noored kõige vähem teadlikud (30%), et karistust sel puhul ei rakendata üldse.

Keelatud lõhkeainete omaalgatuslik loovutamine

Juhul, kui Te annate Teie valduses olnud seadusega keelatud lõhkekehad või –ained omal algatusel üle Politsei- või Päästeametnikele, siis...?

Rea % vastavast segmendist

- Teadlikkus lõhkekeha omaalgatusliku loovutuse korral karistuse puudumisest suureneb vanusega – kõige madalam on teadlikkus kõige nooremas sihtrühmas (30%) ning kõige teadlikumad on 65-aastased ja vanemad (77%).
- Teadlikumad on ka mehed (66%), eesti keelt kõnelevad (64%), Lääne regiooni (67%) ning maa-asulate elanikud (68%).

3

Pürotehnika

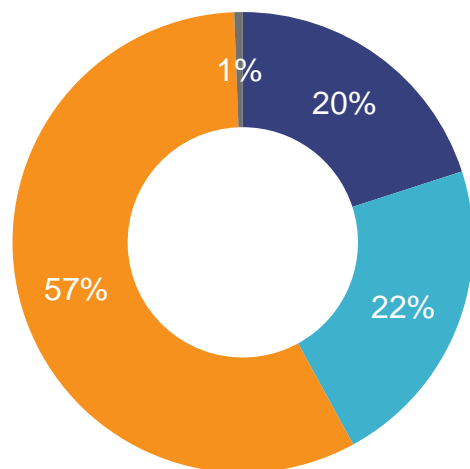
Kokkuvõte – pürotehnika

- **Pürotehnikaga on viimase aasta jooksul** kokku puutunud **42%** 15-74 aastases elanikkonnast (võrreldes 2013. aastaga -10%). Neist 20% on ise pürotehnikat kasutanud (võrreldes 2013. aastaga +3% ehk samal tasemel) ja ülejäänud 22% on viibinud kasutamise juures (võrreldes 2013. aastaga -12%). Kokkuvõttes on ise pürotehnikat kasutanute osakaal jäänud samaks ning kokkupuudete osakaal on vähenenud peamiselt nende arvelt, kes on pürotehnika kasutamise juures viibinud.
 - Keskmisest tunduvalt enam on isiklikult pürotehnikat kasutanute seas mehi, 15-39-aastasi elanikke ning eesti keele rääkijaid. Sarnane profiil joonistus välja ka 2013. aastal.
 - Pürotehnika kasutamise juures on viibinud keskmisest sagedamini naised, 15-39-aastased ning eesti keelt kõnelevad ning maa-asulate elanikud. Seega kasutavad pürotehnikat tüüpiliselt samas vanuses eesti kõnekeelega inimesed, kuid mehed on sagedamini isekasutajad ning naised kõrvaltvaatajad.
 - Pürotehnika kasutamine (nii ise kasutamine kui juuresviibimine) väheneb oluliselt vanuse suurenedes. Kui 15-19 aastastest on viimase 12 kuu jooksul ise kasutanud või viibinud pürotehnika kasutuse juures 77%, siis nt 65-74 aastaste hulgas on sama näitaja vaid 22%.
- Isiklikult pürotehnikat kasutanud inimestest 80% **lugesid eelnevalt pakendilt kasutusjuhendit** ning 19% mitte. Nende osakaal ei ole võrreldes 2013. aastaga statistiliselt oluliselt muutunud. Kasutusjuhendit ei loe suurema tõenäosusega noored vanuses 15-19 aastat.
- Ligi veerand (24%) vastajatest, kes on varasemalt pürotehnikat kas ise kasutanud või viibinud selle juures, on sattunud olukorda, kus see on tekitanud ohtu inimeste tervisele või varale vähemalt ühel korral ning 27% lausa mitmel korral. Mitmel korral ohtu sattunute hulgas on keskmisest selgelt enam mehi, 20-39 aastaseid, vene keelt kõnelevaid ning Põhja regiooni ja Tallinna elanikke.
- Küsisime ka spontaanselt, et millistel juhtudel muutub pürotehnika kasutamine ohuks inimesel tervisele või varale. Peamisteks ohuallikateks on vastajate arvates juhendi mittejälgimine (26%), valesti kasutamine (19%) ning ebaadekvaatses olekus kasutamine (14%). Üle 10% mainiti veel maapinnale halvasti kinnitamist (11%), puude või majade läheduses kasutamist (11%) ning oskamatu või mitteteadlike inimeste poolt kasutamist (11%). Nende vastajate hulgas, kes on varasemalt pürotehnika kasutamisel ohtlikus olukorras olnud, tõid keskmisest tunduvalt enam välja maapinnale halvasti kinnitamist, vale kaldenurka, tuule suunaga mitte arvestamist, käest laskmist ning hoolimatust kasutamisel.

Hiljutine kokkupuude pürotehnikaga

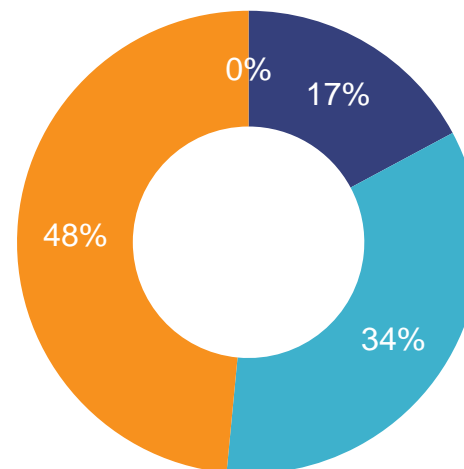
Kas Te olete viimase 12 kuu jooksul kasutanud mõnda pürotehnika toodet või viibinud selle kasutamise juures?
% kõigist vastajatest

2019, n = 2182

- Olete ise kasutanud
- Viibinud nende kasutamise juures
- Ei ole olnud kokkupuudet, ainult kaugelt vaadanud
- Raske öelda

2013, n = 1000

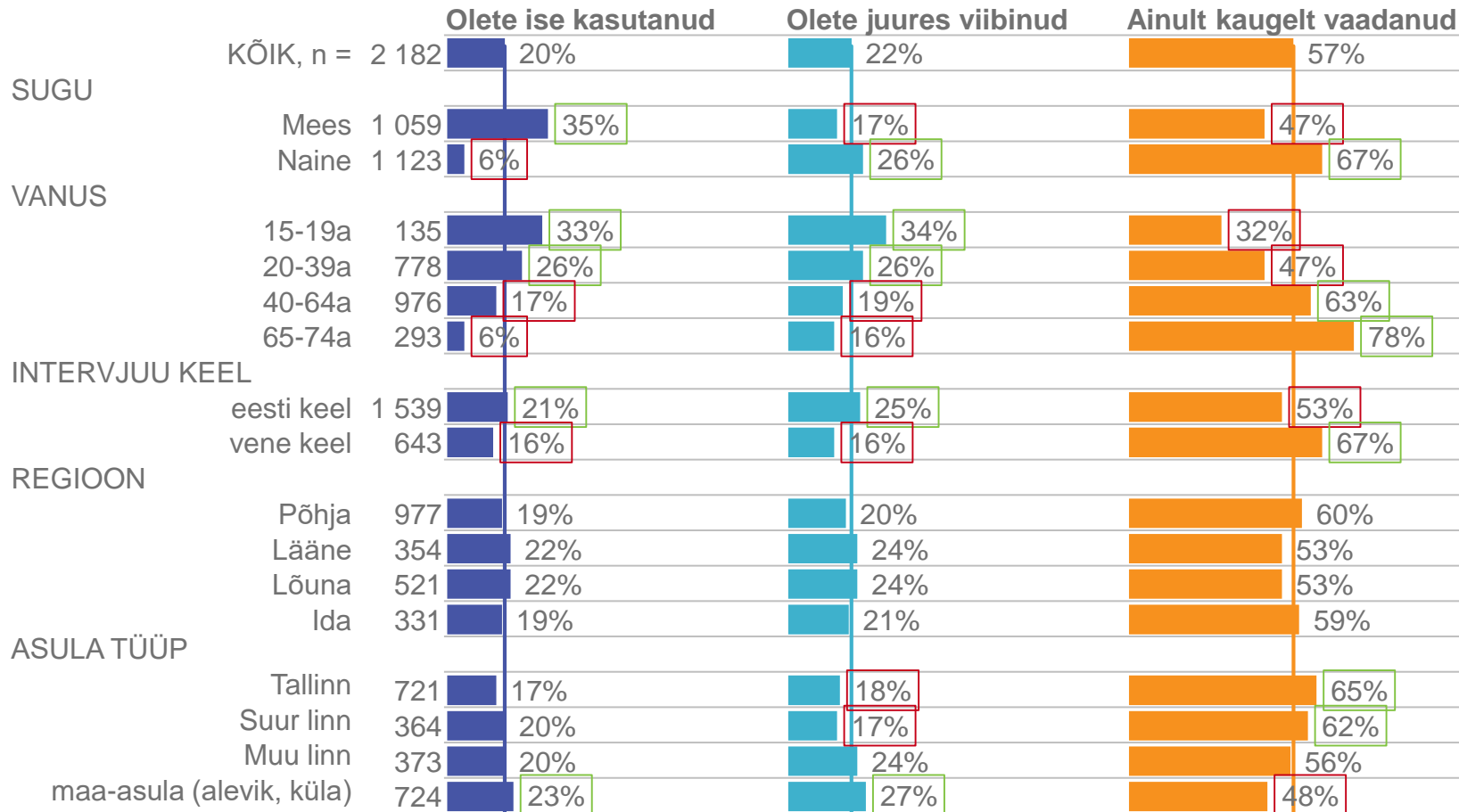

- 42% vastajatest on viimase 12 kuu jooksul pürotehnikaga kokku puutunud – neist 20% on seda ise kasutanud ning 22% on viibinud selle kasutamise juures. Võrreldes 2013. aastaga on statistiliselt oluliselt vähenenud nende vastajate hulk, kes vastasid, et on viibinud kasutamise juures (2013. aastal oli neid vastajaid kokku 34%, sel korral 22%) ning suurenenud nende osakaal, kes on ilutulestikku jälginud vaid kaugelt (48% → 57%).

Kokkupuude pürotehnikaga viimase 12 kuu jooksul

Kas Te olete viimase 12 kuu jooksul kasutanud mõnda pürotehnika toodet või viibinud selle kasutamise juures?

Rea % vastavast segmentidist

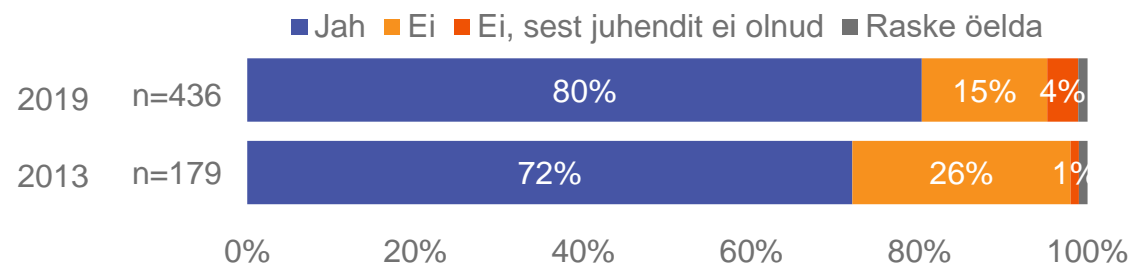

- Nende vastajate osakaal, kes on ise pürotehnikat kasutanud, on 2013. aastaga võrreldes jäänud samaks (20% 2019 aastal ja 17% 2013. aastal). Samuti pole muutunud kasutajate sotsiaaldemograafiline profiil: ise kasutajate seas on keskmisest tunduvalt enam mehi, 15-39 aastaseid ning eesti keelt kõnelevaid elanikke. Veidi enam kasutatakse pürotehnikat maal.
- Ka pürotehnika kasutamise juures viibinute sotsiaaldemograafiline profiil on laias laastus sarnane 2013. aastale. Mehed kasutavad pürotehnikat ise, naised pigem lihtsalt viibivad kasutamise juures. Võrreldes 2013. aastaga on suurenenud noorte (kuni 19 aastaste) vastajate hulk, kuid regioniti on osakaalud omavahel ühtlustunud (2013. oli juuresviibijaid keskmisest tunduvalt enam Lõuna regioonis).
- Kaugelt vaatajate hulgas on rohkem vanemaid inimesi ja vene keelt kõnelevaid vastajaid. Samuti Tallinna ning teiste suuremate linnade elanikke, kus ilmselt pole vajadust ise ilutulestikku kasutada, kuna linnavalitsused korraldavad suurema ilutulestiku ise.

Hiljutine kokkupuude pürotehnikaga

Kas Te lugesite eelnevalt toote pakendil olevat kasutusjuhendit?

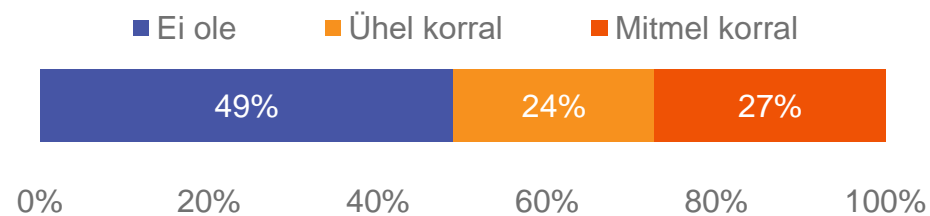
% nendest, kes on ise kasutanud

- 80% vastajatest, kes ise pürotehnikat viimase 12 kuu jooksul kasutanud on, väitsid, et nad lugesid eelnevalt ka toote pakendil olevat kasutusjuhendit. Kuskil viiendik (19%) seda ei teinud, sealjuures 4% neist väitis, et ei teinud seda juhendi puudumise tõttu.

Kas olete näinud või viibinud olukorras, kus pürotehnik (sh ilutulestik) kasutamisel tekkis oht inimeste tervisele või varale?

% nendest, kes on ise kasutanud või viibinud kasutamise juures, n = 917

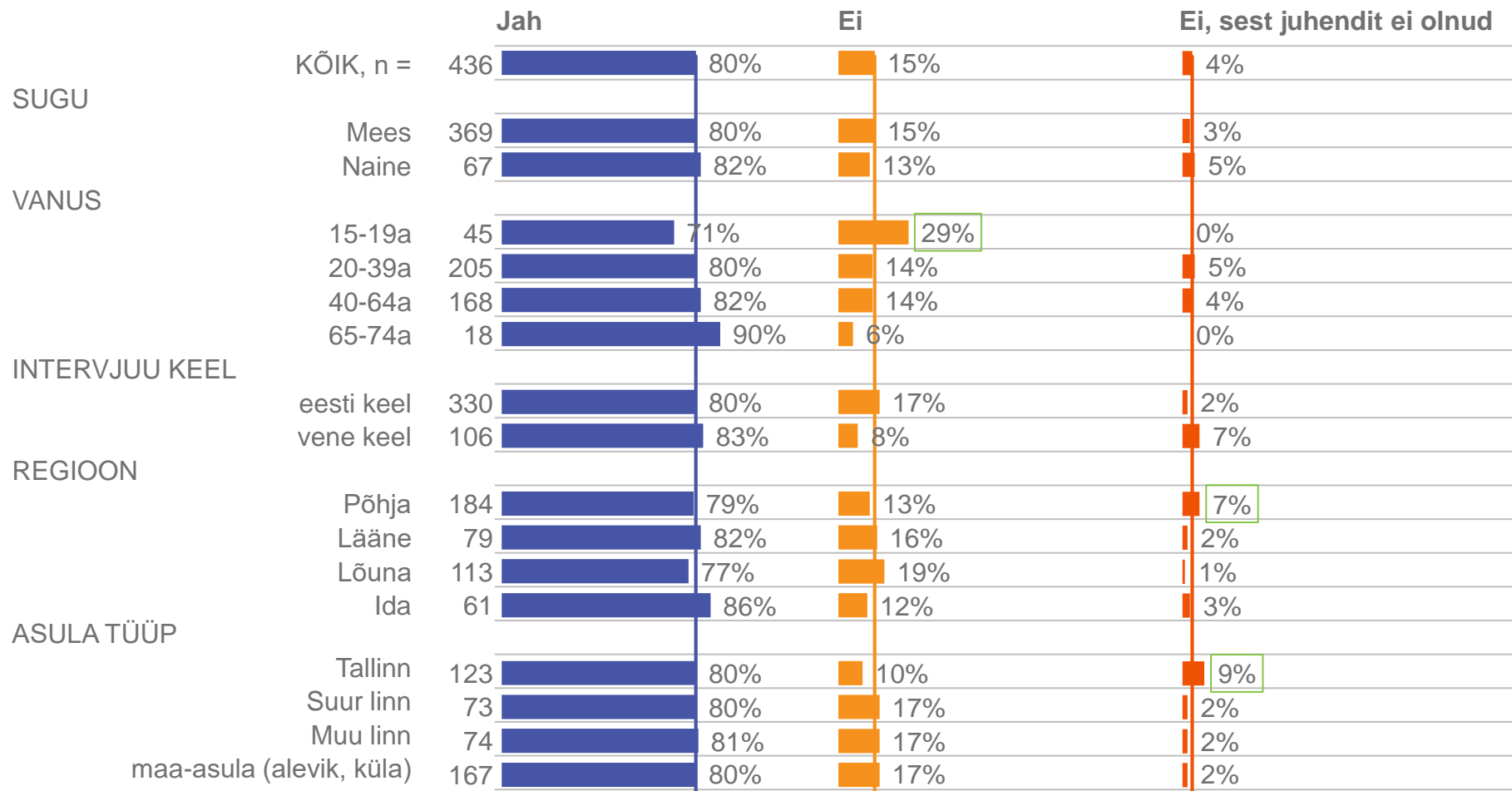
- Ligi veerand (24%) vastajatest, kes on varasemalt pürotehnikat kas ise kasutanud või viibinud selle juures, on sattunud olukorda, kus see on tekitanud ohtu inimeste tervisele või varale vähemalt ühel korral ning 27% lausa mitmel korral.
- Ligi pooled (49%) vastajatest, kes on viibinud pürotehnik kasutamise juures või on ise pürotehnikat kasutanud, ei ole varasemalt viibinud olukorras, kus pürotehnik (sh ilutulestiku) kasutamisel oleks inimeste tervisele või varale oht tekkinud.

- Tulemusi ei saa 2013. aasta tulemustega võrrelda, kuna muutunud on nii antud küsimuste sõnastus kui ka vastusevariandid.

Pürotehnika juures oleva kasutusjuhendi lugemine

Kas Te lugesite eelnevalt toote pakendil olevat kasutusjuhendit?

Rea % vastavast segmendist

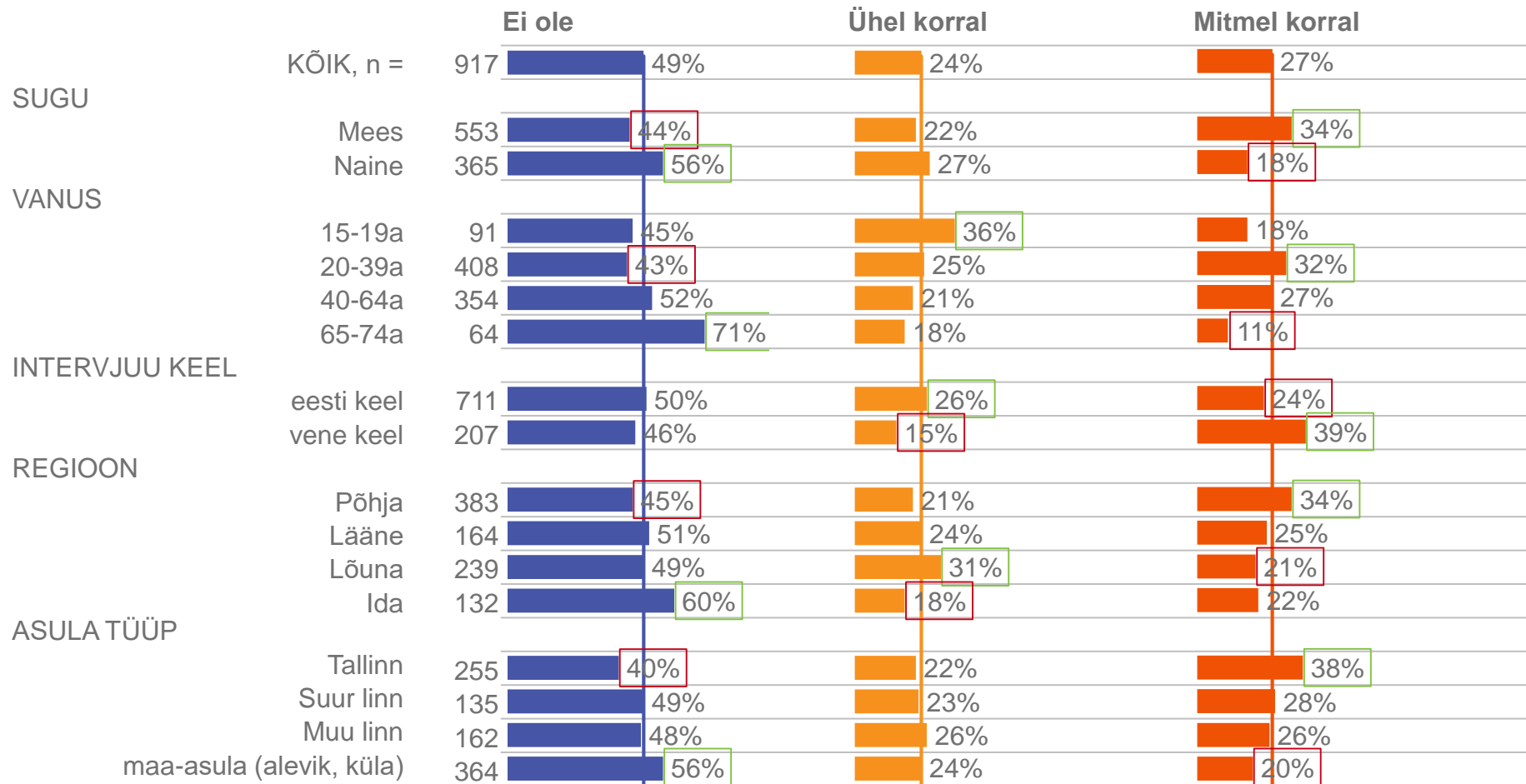
- Nende seas, kes on ise pürotehnilisi tooteid kasutanud, kuid kasutusjuhendit sealjuures ei lugenud, on keskmisest tunduvalt enam noori (15-19 aastaseid). Ülejäänud sotsiaaldemograafilistes lõigetes olulisi erinevusi siin ei esine.
- Nende seas, kes väitsid, et ei lugenud juhendit selle puudumise tõttu, oli keskmisest enam Põhja regioonis ning Tallinnas elavaid vastajaid.

 = statistiliselt oluliselt keskmisest enam
 = statistiliselt oluliselt keskmisest vähem

Ohtlikku olukorda sattumine pürotehnika kasutamisel

Kas olete näinud või viibinud olukorras, kus pürotehnika (sh ilutulestik) kasutamisel tekkis oht inimeste tervisele või varale?

Rea % vastavast segmendist nende hulgas, kes on ise kasutanud või viibinud kasutamise juures

- Kokku on ise kasutamisel või kasutamise juures viibinud vastajatel tekkinud oht inimeste tervisele või varale pooltel vastajatest (51%) – 24% neist ühel korral ning 27% lausa mitmel korral.

- Ohtu on mitmel korral sattunud keskmisest enam mehed, 20-39 aastased, vene keelt kõnelevad ning Põhja regiooni ja Tallinna elanikud.

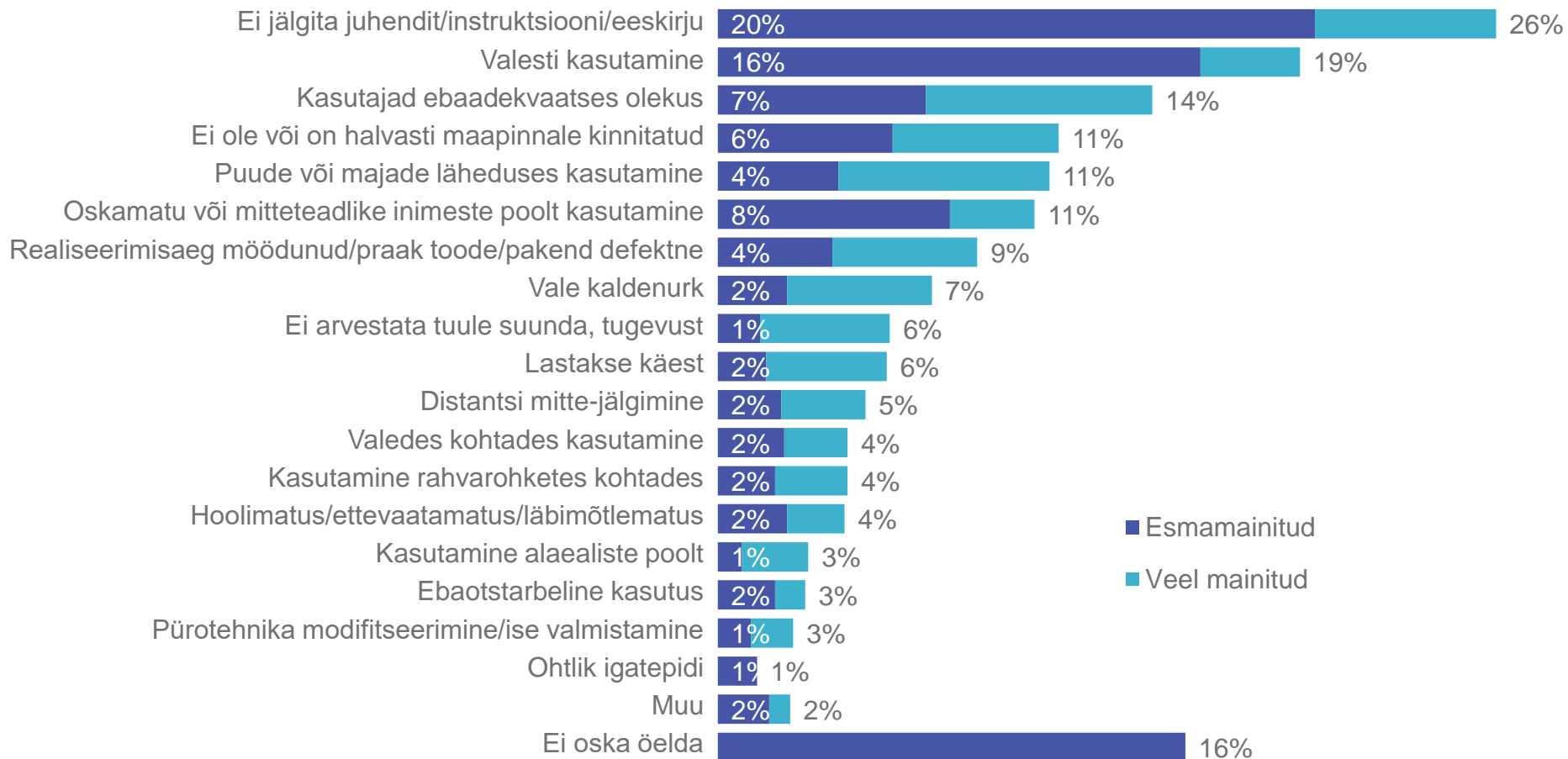
- Ühel korral on keskmisest enam ohtu sattunud 15-19 aastased ning eesti keelt kõnelevad vastajad.

- Varasemalt pole ohtlikku olukorda sattunud 49% ise pürotehnikat kasutanud või selle kasutamise juures viibinud vastajatest, nende seas keskmisest enam naisi, vanemaealisi, Ida regiooni ning maa-asula elanikke.

Pürotehnika ohtlikkus inimese tervisele või varale

Millistel juhtudel muutub pürotehnika kasutamine ohuks inimese tervisele või varale?

% kõigist vastajatest, n = 2182

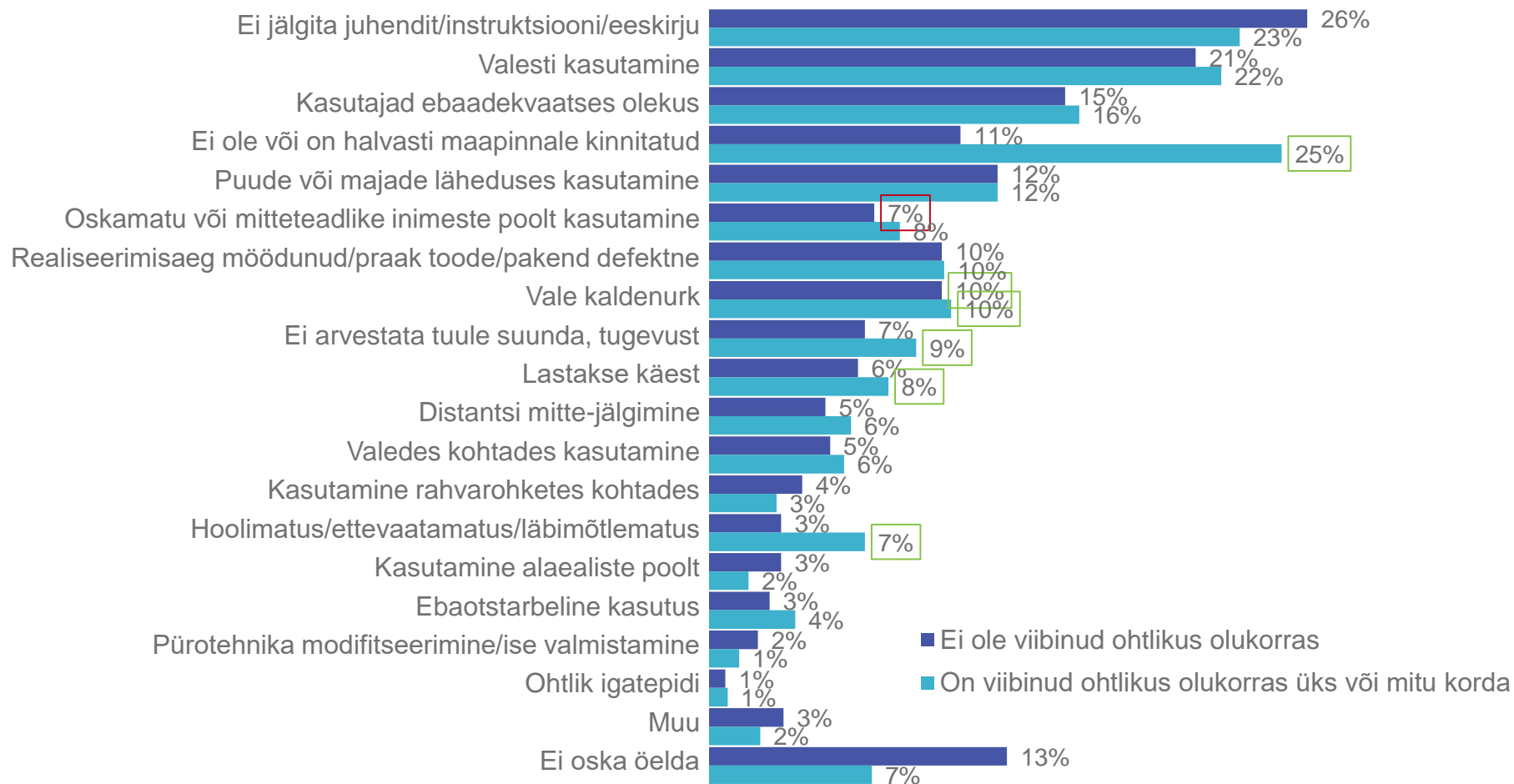
Pürotehnika ohtlikkus inimese tervisele või varale

Millistel juhtudel muutub pürotehnika kasutamine ohuks inimese tervisele või varale?

Kas olete näinud või viibinud olukorras, kus pürotehnika (sh ilutulestik) kasutamisel tekkis oht inimeste tervisele või varale?

% nendest, kes ei ole pürotehnika kasutamisel ohtlikku olukorda sattunud, n = 218

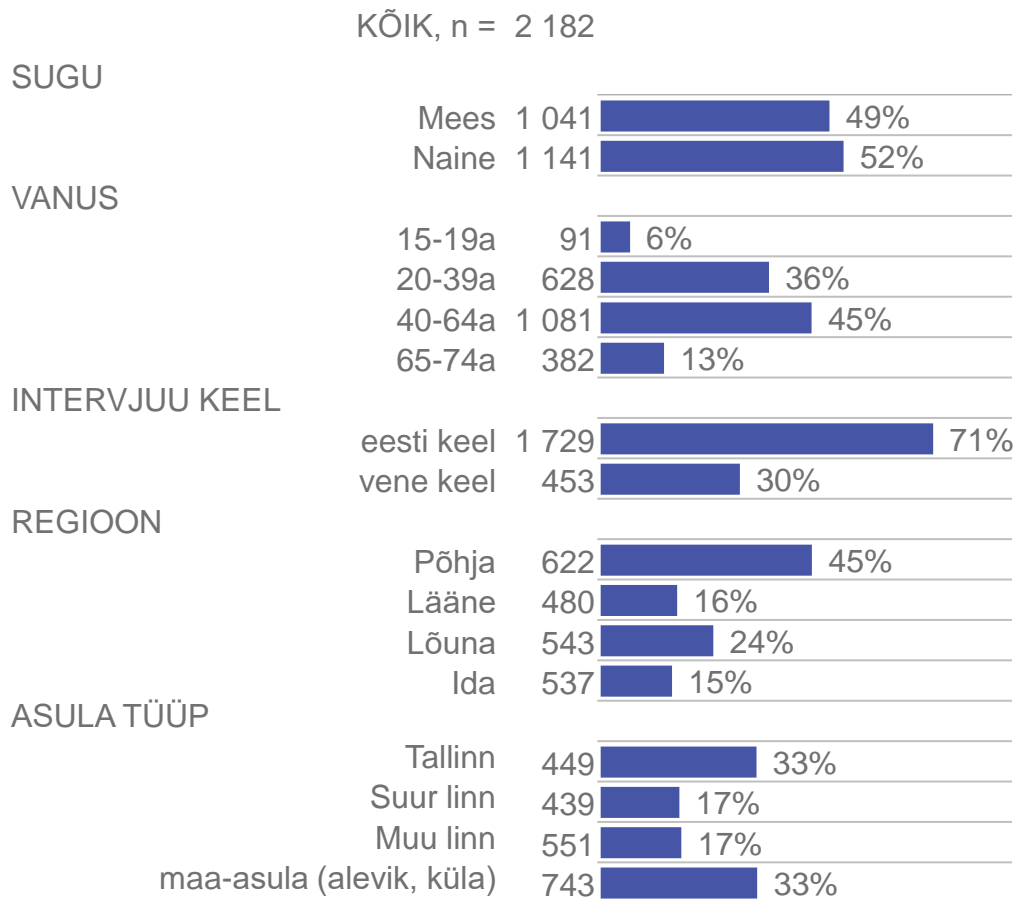
% nendest, kes on pürotehnika kasutamisel ohtlikku olukorda sattunud ühel või mitmel korral, n = 250

Lisad

Vastajate sotsiaal-demograafiline profiil

% kõikidest vastajatest, n = 2182

Projekti meeskond

Uuringu eri etappides osalesid ja olid vastutavad:

Kliendipoolne kontaktisik:

Ankeedi koostaja:

Uuringu aruande koostaja:

Valimi planeerija:

Küsitlustöö koordineerimine:

Ankeedi programmeerimine ja andmetöötlus:

Graafilised tööd:

Sandra Tammiksaar

Esta Kaal

Reet Marii Rokk

Alise Udam, Marit Schultz

Kaja Ruuben

Kalev Mitt

Kaisa Esko, Maire Nõmmik

Kontaktinfo

Reet Marii Rokk

Kantar Emor, uuringuspetsialist

Telefon: 626 8532

E-mail: reetmarii.rokk@kantar.com

Kantar Emor

Telefon: 626 8500

Faks: 626 8501

E-mail: emor@emor.ee

Aadress: Maakri 21, 10145 Tallinn